

374.9171
ม 298ก
จ.3

การให้การศึกษาออกโรงเรียนแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่
บริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์

ห้องสมุดภัคดีวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาพนธ์

ของ

บำเพ็ญ แสงที

16 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาข้ามพหุวิทยา
กุมภาพันธ์ 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177147

การให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่
บริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์

บทคัดย่อ

ของ

นางเพ็ญ แสงดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของ
ประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูล
เหล่านี้มาพิจารณากำหนดกิจกรรม แนวทาง และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนสำหรับพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศต่อไป

พื้นที่ในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา
จังหวัดสุรินทร์ รวม 6 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในอำเภอชายแดน 3 อำเภอ คือ อำเภอกาบเชิง
อำเภอสังขะ และอำเภอบัวเชด โดยคัดเลือกมาศึกษาอำเภอละ 2 หมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปในพื้นที่ด้วยตนเอง ใช้วิธีการ
เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ (1) การศึกษาเอกสาร รายงาน สถิติ และโครงการต่าง ๆ
ที่มีในพื้นที่ และจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (2) ใช้แบบสอบถามประกอบการ
สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 186 คน (3) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
ในท้องถิ่น และ (4) สังเกตและจดบันทึกสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้พบเห็น

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. สภาพของหมู่บ้าน ในหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง มีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,496 ครัวเรือน
มีประชากร 7,643 คน มีสมาชิกโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 5.1 คน บ้านที่ทำกินพบว่า
ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสมบูรณ์ ครัวเรือนร้อยละ 82.1 มีที่ดิน
ทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 10 ต้องเช่าที่ทำกินทั้งหมด และร้อยละ 7.9 ต้องเช่าที่ดิน
เพิ่มเติม ในด้านสาธารณูปโภคมีไฟฟ้าเข้าถึงจำนวน 4 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้มีครัวเรือน
เพียงร้อยละ 44.7 ที่มีไฟฟ้าใช้ สภาพของบ้านเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.1 มุงด้วย
สังกะสี นอกนั้นมุงด้วยหญ้าคา อาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.7 มีอาชีพ
ทำนา ร้อยละ 5.8 มีอาชีพรับจ้างแรงงาน มีเพียงส่วนน้อยที่มีอาชีพทำไร่และเลี้ยงสัตว์
มีปัญหาการขาดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร บริการด้านสาธารณสุขมีเพียง 3 หมู่บ้านที่มีกองทุน
ยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้าน และมีสถานอนามัยประจำตำบล สำหรับบริการด้านการศึกษา

มีโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้าน ใน 4 หมู่บ้านมีที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้านและหอกระจายข่าว สำหรับคหิที่เิกมมากในหมู่บ้านไค้แก คหิที่เิกยวกับ ที่คิน เสิรภาพชื้อเสียง และเิกยวกับทรพีเงิน

2. ปัญหาที่สำคัญของหมู่บ้าน จากการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน มี 12 ปัญหา คือ (1) ปัญหาสุขภาพของบ้านเรือน (2) ปัญหาผลลิตคานการ เกษตร (3) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร (4) ปัญหาของสุขภาพของเิกกอายุ ระหว่าง 1 - 5 ปี (5) ปัญหาการทำการเกษตรฤดูแล้ง (6) ปัญหาเิกยวกับ เอกสารสิทธิในที่คิน (7) ปัญหาแหล่งไม้ไช้สอยและเชื้อเพลิง (8) ปัญหาแหล่งน้ำ คิม - น้ำไช้ (9) ปัญหาบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน (10) ปัญหาสุขภาพของเิกก แรกเิกคถึง 1 ปี (11) ปัญหาบริการฉีควคชิน และ (12) ปัญหาการให้บริการ ความรู้ของรัฐ

3. ความคิดเห็นของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการอ่านออก เขียนไค้มีความจำเป็น และอยากเรียนต่อถ้ามีโอกาส สำหรับการส่งเสริมการศึกษา ของบุตรนั้น ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรทั้งชายและหญิง เรียนเพียงระดับประถมศึกษา เท่านั้น เิกยวกับการหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และวิทยุ - โทรทัศน์ ประชาชนส่วนใหญ่ตอบว่า ชอบอ่านข่าวทั่วไป ฟังรายการเพลง และชอบ ดูรายการภาพยนตร์ สำหรับปัญหาในหมู่บ้านที่เห็นว่ามีคามสำคัญในที่คินะของประชาชน ไค้แก ปัญหาความยากจน ชาคน้ำคิม - น้ำไช้ ทานาไม้ไค้ผล และปัญหาความ ปลอดกัยทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ คานความช่วยเหลือที่คองการจากทาง ราชการนั้น ส่วนใหญ่ต้องการให้ช่วยเหลือคานแหล่งน้ำ การมีกรรมสิทธิในที่คินและการ ประกอบอาชีพ ในคานความสนใจในการเรียนรู้คานวิชาชีพนั้นประชาชนต้องการ เรียนรู้การชักเย็บเสือน้า ช่างไฟฟ้า และช่างเครื่องยนต์ สำหรับความคองการที่จะ มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การจัดบ้านเรือนให้สะอาดและการปลูกพืชทั่วไป

4. ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหา กิจกรรม และแนวทางในการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียน

4.1 กิจกรรมที่ควรเน้นมี 8 เรื่อง คือ (1) การพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจของชุมชน (2) การพัฒนาความรู้และทักษะเบื้องต้นในการดำรงชีวิต (3) การพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลในชุมชน (4) การพัฒนาองค์กรประชาชน (5) การพัฒนากันศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น (6) การพัฒนาค้นเทคโนโลยีพื้นบ้าน (7) การจัดระบบความมั่นคงปลอดภัย และ (8) การร่วมมือและ ผนึกกำลังทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน

4.2 การจัดและพัฒนาองค์กรประชาชนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพในการ ทำงานยิ่งขึ้น องค์กรที่ควรได้รับการพัฒนามีดังนี้

- 1) องค์กรบริหารชุมชน เช่น คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
- 2) องค์กรประชาชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน เป็นต้น
- 3) สร้างชุมชนในหมู่บ้านให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่าง แท้จริง

NONFORMAL EDUCATION FOR RURAL PEOPLE RESIDING ALONG
THE COUNTRY'S BORDER OF CHANGWAT SURIN

AN ABSTRACT

BY

BUMPER SAWAENGDEE

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
February 1989

The purpose of this study was to survey the physical conditions of the so called "Self - defense" Villages bordering Cambodia, in Surin province. The needs and the opinions of the villagers from selected villages were also investigated. The findings would be utilized in planning of activities, guidelines and recommendation in the development of non - formal education in the border areas.

Six "self - defense" villages at the border between Thailand and Cambodia were selected for this research. Two villages were selected from each of the three Districts ; Karkcherng, Sangkha and Buachaid in Changwat Surin.

The methodology applied in data collection included (1) documentary analysis, (2) semi - structured interviews, (3) participatory observations and recording of events. A total number of 186 villagers were interviewed during field work investigation.

The findings were as follows :

1. Physical Conditions of the Border Villages.

In These selected villages, there were 1,496 families with the total population of 7,643. The average family numbers were 5.1 per each family. The majority of the families did not have legal possession of the land on which they farmed. Eighty - two per cent of the villages owned the land while only 10% rent the land. Due to limited land area for cultivation, 7.9% of the villagers had to rent additional land for cultivation. The electricity reached 44.7% of the households in 4 villages. About 86% of the houses were roofed with

galvanized steel, the rest with tall dried grass. The majority of the villagers, 92.7% were peasants, 5.8% as labourers and the rest as plantation workers and animal raisers. The serious problem faced by the villagers was the lack of irrigation system supplying water for their paddy fields. The public health services were poor. For education access, elementary schools were available in 5 villages, village reading centers and village cable news services available in 4 villages. Most of the law suites concerned the owning of the land, personal integrity and personal assets.

2. Problems Faced by the Villagers.

The problems faced by the villagers included (1) household hygiene, (2) agricultural outputs, (3) farmers solidarity, (4) public health of the children 1 - 5 years of age, (5) farming in hot season, (6) legal ownership of the land, (7) wood product and wood fuel, (8) water resources, (9) public health of the villagers, (10) public health of the new born and infants, (11) vaccination, and (12) education for the general public.

3. Opinions of the Villagers.

The villagers viewed literacy as an important aspect and showed interest in literacy programs. In addition, most parents would like their children to attend school only up to finishing elementary level (grade 6). Concerning out - of - school education programs, most of them liked to read general news, listen to music from radio and to see movies from television. They also agreed that

the follow problems were severe; poverty, lack of water - both for drinking and for household use, poor cropping, safety - both internally and externally. They need assistance from the government in development of water resources, acquisition of legal land ownership and vocation programs, particularly in dress making, sewing, electrical repair and small engine repair. Additionally, they need educational programs concerning basic health care, household hygiene and growing vegetables and plants.

4. Recommendations.

It was recommended that :-

4.1 Non - formal education activities should emphasize ;

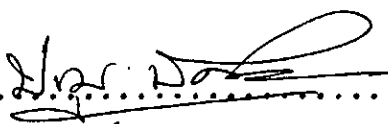
(1) vocational training, (2) basic skills in life maintenance, (3) information center, (4) the villagers local organization, (5) the maintenance of religious and cultural functions, (6) the development of locally - available technology, (7) provision of safety and security system, and (8) cooperation between private and govental agencies.

4.2 The solidarity of the local people should be fostered to effectively serve the people in the community. This included the Tambon (Subdistrict) Council, the Village Committee, the Housewife Club, the Farmers Club, the Youth Club, etc.

4.3 Effects should be made to transform the village into information - seeking society.

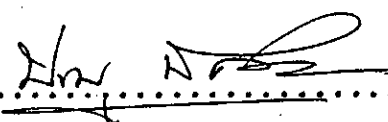
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

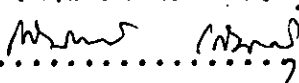
คณะกรรมการที่ปรึกษา

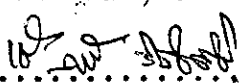
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิตมานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาสัต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิตมานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาสัต)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสียรศรี วิวัชสิริ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่... 24 ... เดือน ... กุมภาพันธ์ ... พ.ศ. 2532

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีก็เนื่องจากได้รับความกรุณาช่วยเหลือ
แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องนับแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ จาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัย
ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาสู กรรมการ
ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษายุ่งใหญ่ รุ่นที่ 4
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิสิริ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้
คำปรึกษา แนะนำ และให้กำลังใจในการเรียนและการจัดทำปริญญานิพนธ์แก่ผู้วิจัย
มาโดยตลอด

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงาน
ประสานงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน (พชค.) กองกำลังสุรนารีที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูล
และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษายุ่งใหญ่ รุ่นที่ 6 ที่ได้ช่วยเหลือใน
การเก็บข้อมูล ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนในหมู่บ้าน
เป้าหมายทั้ง 6 แห่ง ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบข้อสัมภาษณ์

ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาด้วยดี
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณเยาวรัตน์ แสงดี และลูก ๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจแก่
ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าความดีที่พึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมมอบแก่พระคุณของ
บิดา - มารดา ที่ได้ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อการศึกษาของลูก

บัวเพ็ญ แสงดี

กุมภาพันธ์ 2532

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	8
	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	10
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	11
	การวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูล	12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	แนวคิดในการพัฒนาชนบท	14
	ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน	18
	แนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงาน ต่าง ๆ	19
	หน่วยงานที่ให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนบริเวณพื้นที่ชายแดน จังหวัดสุรินทร์	22
	การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท	28
	การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	30
	ผลการวิจัยในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	40

บทที่	หน้า
3 สภาพและปัญหาของพื้นที่และหมู่บ้านเป้าหมาย	44
สภาพทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์	44
สภาพทั่วไปของอำเภอغامเชิง	46
สภาพทั่วไปของอำเภอสังขะ	48
สภาพทั่วไปของอำเภอบัวเชด	50
สรุปสภาพปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน	52
สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย	52
4 ข้อมูลและความเห็นของประชาชน	86
ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์	86
ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	96
ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านอาชีพ	101
ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการได้รับข่าวสารข้อมูล	105
ข้อมูลและความคิดเห็นด้านสุขภาพอนามัย	115
ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในหมู่บ้านและปัญหาส่วนตัว..	120
ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน..	123
ข้อมูลด้านความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ ...	126
ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาอัครโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์	130
ความต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชน ...	132
5 สรุป บทสรุป และข้อเสนอแนะ	137
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	138
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	139
สรุปสภาพของหมู่บ้านชายแดนที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย	140

สรุปปัญหาในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่เป็นหมู่บ้าน	
เป้าหมาย	143
ข้อมูลและความคิดเห็นของปร ชาชน	148
อภิปรายผลและแนวความคิดในการจัดกิจกรรมการศึกษา	
นอกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา	
จังหวัดสุรินทร์	157
บรรณานุกรม	169
ภาคผนวก	175
ภาคผนวก ก ภาพประกอบ	176
ภาคผนวก ข บัญชีรายชื่อหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา	
จังหวัดสุรินทร์	186
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	190

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	หมู่บ้านเป้าหมายและจำนวนประชาชนที่ทำการสัมภาษณ์	9
2	ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมายในจังหวัดสุรินทร์	53
3	ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างแยกตามอำเภอ	89
4	ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	96
5	ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านอาชีพ	102
6	ความคิดเห็นในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	106
7	ความคิดเห็นด้านการได้รับข่าวสารข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ และ ภาพยนตร์	112
8	ข้อมูลและความคิดเห็นด้านสุขภาพอนามัย	116
9	ความคิดเห็นต่อปัญหาในหมู่บ้าน ปัญหาและความต้องการส่วนตัว ...	121
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	123
11	ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ	126
12	ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์	130
13	ค่าเฉลี่ยของความต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ	133
14	บัญชีรายชื่อหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์..	186

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่ตั้งจังหวัดสุรินทร์	177
2 แผนที่ตั้งอำเภอกลางเข็ญ แสดงที่ตั้งหมู่บ้านเป้าหมาย	178
3 แผนที่ตั้งอำเภอสังขะ แสดงที่ตั้งหมู่บ้านเป้าหมาย	179
4 แผนที่ตั้งอำเภอบัวเชด แสดงที่ตั้งหมู่บ้านเป้าหมาย	180
5 ประมวลภาพการเก็บข้อมูลในหมู่บ้านเป้าหมาย	181

บทนำ

เมื่อการพัฒนาชนบทไทย นับตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพต่าง ๆ ไปมากก็ตาม แต่ส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ หากจะพิจารณาผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทแล้ว ที่ผ่านมานั้นยังอยู่ห่างไกลจากเป้าหมายและมาตรฐานที่ควรจะเป็น ประชาชนยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม อันเนื่องมาจากขาดการกระจายกิจกรรมการพัฒนาไปสู่ประชาชนในชนบทได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เกิดความเหลื่อมล้ำในฐานรายได้ ประชาชนร้อยละ ๙๐ ที่อาศัยอยู่ในชนบทยังมีฐานะยากจน (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๒๕ : ๓๓๗ - ๓๔๐) นอกจากนั้น ระดับความรู้ความสามารถของประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพของชาวชนบทในอันที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของตนเอง และท้องถิ่นให้ถึงระดับที่พึงพอใจได้

ถ้าจะพิจารณาไปถึงชนบทที่อยู่ห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทชายแดนของประเทศแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะมีมากขึ้นเมื่อเทียบกับชนบททั่วไป นั่นคือนอกจากมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนจะต่ำกว่าชนบทอื่น ๆ แล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเพิ่มความเอาใจใส่และดำเนินการแก้ปัญหาอย่างรีบด่วน

จังหวัดสุรินทร์ นอกจากจะเป็นจังหวัดในพื้นที่ยากจนเพิ่มประชากรร้อยละ ๙๒ อาศัยอยู่ในชนบท (สำนักงานสถิติการจังหวัดสุรินทร์. ๒๕๓๒ : ๔) ต้องประสบกับปัญหาความยากจน สุขภาพอนามัยไม่ดี มีระดับการศึกษาอยู่ในขั้นต่ำ ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบทาง ๆ นานาแล้ว ยังเป็นจังหวัดชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีการสู้รบ

แย่งชิงอำนาจกันภายในประเทศติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ทำให้ราษฎรชาวกัมพูชาและทหารทางชาติหนึ่งหนีภัยสงคราม หนีความอดอยากแร้นแค้นเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เป็นจำนวนมาก ชาวกัมพูชาดังกล่าว มีส่วนทำลายสังคม และเศรษฐกิจของราษฎรไทย เช่น เหยียบย่ำทำลายที่ดิน พืชไร่ ผลผลิตทางการเกษตร ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน ราษฎรไทยหลายพื้นที่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปอยู่ถิ่น บางครอบครัวอพยพไปอยู่ชั่วคราว และบางครอบครัวก็อพยพไปอยู่อย่างถาวรก็มี อาครบ้านเรือน ทรัพย์สินและชีวิตได้รับความเสียหาย และได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก (กระทรวงมหาดไทย. 2524 : 152)

เมื่อมีปัญหาด้านความไม่สงบสุขของราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์ดังกล่าว รัฐบาลจึงถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะหามาตรการสกัดจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อบูรณาการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา และความมั่นคงของชาติ ให้ราษฎรมีขวัญและจิตสำนึกในการป้องกันรักษาถิ่นแดนดิน และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้ชนบทชายแดนคืนสู่สภาพสันติสุขโดยเร็ว (สธ. 5 กกล. สุรนารี : ม.ป.ป. ไม่มีเลขหน้า) ดังนั้น หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยตลอดจนองค์กร เอกชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะต้องมีความรับผิดชอบและร่วมมือกันอย่างจริงจัง ที่จะร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความมั่นใจ และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีเท่าที่จะสามารถทำได้ นั่นก็คือ จะต้องพัฒนาชนบทชายแดนเพื่อเสริมสร้างทั้งด้านสุขภาพอนามัย บริการทางการศึกษา การพัฒนาอาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพของการบริการสังคม การรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2526 : 8)

แนวทางในการพัฒนาชนบทมีหลายแนวทาง การจัดการบริการทางการศึกษาก็เป็นแนวทางหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากร ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาประเทศโดยรวมอีกด้วย ไพรัตน์ เกษะรินทร์ (2527 : 4) กล่าวว่า การพัฒนาทั้งหลายจะต้องเน้นที่การพัฒนาคน โดยอาศัยการให้การศึกษา

เพราะการศึกษาสามารถแก้ไขจุดอ่อนหลายอย่างในการพัฒนาได้ ช่วยแก้ไขทัศนคติ ค่านิยม ลักษณะนิสัยอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาชีวิตมนุษย์
ให้มุ่งสู่ความมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนนั้น มีทั้งรูปแบบของการให้การศึกษาในโรงเรียน และการให้ศึกษานอกโรงเรียน แต่การศึกษาในโรงเรียนมีข้อจำกัดที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา และการพึ่งพาตนเองได้ เช่น เป็นการส่งเสริมเฉพาะผู้ที่มีโอกาสดีกว่าได้ศึกษาในชั้นที่สูงกว่า เนื้อหาวิชาไม่ได้คำนึงถึงผู้เรียนที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาคนในชนบท ให้สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. 2528 : 4) เพราะการศึกษานอกโรงเรียนเป็น การศึกษาที่เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกหนทุกแห่ง เกิดขึ้นได้กับทุกคนที่มีความสนใจ ปรารถนาจะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มุ่งให้เพิ่มคุณภาพชีวิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ ตลอดจนเพิ่มความสามารถด้านอาชีพ เพื่อความอยู่รอดในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สวสดี แก้วทองค. 2527 : 43) ลักษณะเด่นของการศึกษานอกโรงเรียนก็คือ เป็นการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น ไร้ระยะเวลาสั้น ๆ สัมผัสกับประชาชนโดยตรง ลงผลให้เห็นได้ภายในระยะเวลาสั้น ๆ เป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบท (สุนทร สุนันท์ชัย. 2528 : 5) การศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหมาะกับชนบทในพื้นที่ยากจน พื้นที่ชายแดนซึ่งอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร และมีสภาพปัญหาความมั่นคงของชาติด้วย

การให้ศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาชนบทตามแนวชายแดนจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ความรู้ความสามารถด้านอาชีพ บริการด้านข่าวสารข้อมูล และบริการการศึกษาเฉพาะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีอยู่ 33 หมู่บ้าน ปัญหาสำคัญอยู่ที่

ทางหน่วยงานทางทำตามรูปแบบและแนวทางของตนเอง ขาดการพิจารณาวางแผนแก้ปัญหา และการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

จากผลการศึกษาของ สายสุรี จุติกุล เกี่ยวกับการให้บริการ การศึกษานอกโรงเรียน ทั่วประเทศนั้น สรุปได้ดังนี้ (Saisuree. 1985 : 97)

1. โครงการหลายโครงการ ไม่ได้สนองตอบต่อความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย อย่างแท้จริง
2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากจัดตามความสามารถ ของหน่วยงานผู้จัด โดยมีได้คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย
3. เนื้อหาสาระของความรู้ที่ให้แก่ประชาชน ไม่ตรงต่อความต้องการ ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอบรมเกี่ยวกับการเพิ่มพูนรายได้
4. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่จะสนองตอบต่อผู้อยู่ในเมือง
5. ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จัดบริการทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการประสานงานในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติยังได้สรุปภาพและปัญหาในการ จัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2526 : 132 - 136)

1. การให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน ยังไม่มีการกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนมาตรการ ที่จะให้ความสำคัญแก่พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ทำให้การดำเนินงาน เป็นไปในลักษณะของการโปรยหว่าน ซึ่งไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มหรือพื้นที่
2. มีการซ้ำซ้อนกันในการให้บริการ กล่าวคือ มีความซ้ำซ้อนกันในเรื่องการ คัดเลือกบุคคลกลุ่มเดียวกันเข้ารับการอบรม แม้จะในเนื้อหาวิชาที่ต่างกันแต่ก็อาจจะทำให้เกิด การสูญเปล่า และเป็นการสกัดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น นอกจากนี้ยังมีความซ้ำซ้อนในการ ฝึกทักษะและวิชาชีพ หน่วยงานส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาทักษะในระดับพื้นฐานและในแขนงวิชาที่ คล้ายคลึงกัน ขาดการวางแผนที่จะรับช่วงกิจกรรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับชั้น หรือมีมาตรฐานสูงขึ้น หรือให้บริการอบรมในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกันจนครบวงจร

จากผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การให้การศึกษานอกโรงเรียนที่ผ่านมายังไม่มี การกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน กิจกรรมที่จัดยังไม่ตอบสนองความต้องการของ ประชาชนอย่างแท้จริง และยังไม่สอดคล้องกับจุดเน้นของการศึกษานอกโรงเรียน ตามแผน พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ที่ต้องการเน้นการจัด การศึกษานอกโรงเรียนให้มีการระดมทรัพยากรในการจัดและพัฒนาศึกษานอกโรงเรียน จากแหล่งต่าง ๆ ร่วมกัน หลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาชุมชน นั้น จะของจัดให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น และ เนื่องจากหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน เป็นเป้าหมายหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญเร่งด่วนใน การพัฒนา เพราะนอกจากจะมีสภาพปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่ชนบทโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัญหา เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกัน ตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จึงควรมีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากการ พัฒนาชนบทโดยทั่วไป การที่จะจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวให้บังเกิดผลดี จึงควร มีการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนอย่างแน่ชัด เพื่อใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาหาแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาที่ เหมาะสมต่อไป ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาคนทั่วครั้งนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาคนควา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาทั่วไปอันเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดบริการทาง การศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะทั่วไปของการให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความต้องการ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

4. เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบ วิธีการ และข้อเสนอแนะในการจัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นงานที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทไทย และการพัฒนาประเทศไทยโดยรวม ซึ่งจะได้อะไรประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้า คือ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาทั่วไปของชุมชน ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ที่เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบในการวางแผน เพื่อพัฒนาการให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียนและพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ได้ข้อเสนอแนะด้านรูปแบบ และแนวทางการให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับประชาชนบริเวณชายแดน กรณีศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสุรินทร์" ซึ่งเป็นงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2528 แบ่งเป็น 2 โครงการย่อย คือ

1. การให้บริการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี
ดำเนินการวิจัยโดย นายไพฑูริย์ วชิราโชติพิบูล

2. การให้การศึกษาออกโรงเรียนแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์
ดำเนินการวิจัยโดย นายบำเพ็ญ แสงดี

สำหรับขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการในหมู่บ้าน
ป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ตามประกาศของศูนย์อำนวยการรวม
กองบัญชาการทหารสูงสุด ในพื้นที่ 3 อำเภอชายแดนคือ อำเภอกาบเชิง อำเภอสหัส และ
อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

2. เนื้อหาที่ทำการศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เน้นการสำรวจ

2 เรื่อง คือ

2.1 สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน ตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและ
ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียน และการพัฒนาท้องถิ่นในหมู่บ้านป้องกัน
ตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณา
วางแผนการให้บริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

2.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการในด้านการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่หน่วยงานของรัฐ
และเอกชนจัดขึ้น นอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อให้บริการแก่ประชาชน

หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่
ติดชายแดนของจังหวัดสุรินทร์ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาชนไทย
ตามประกาศของ ศูนย์อำนวยการรวม กองบัญชาการทหารสูงสุดมีจำนวน 33 หมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา ในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอกาบเชิง อำเภอดงชะ และอำเภอมัวเซต จังหวัดสุรินทร์

2. กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ เจาะจงเก็บข้อมูลจากหมู่บ้านที่มีลักษณะ ดังนี้

2.1 เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย

2.2 เป็นหมู่บ้านที่มีความปลอดภัยในการเข้าไปเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพราะ บางหมู่บ้านไม่เหมาะสมที่จะเข้าไปในพื้นที่ เพราะเป็นการเสี่ยงต่ออันตรายที่เกิดจากการสู้รบ ตามบริเวณชายแดน

2.3 เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการยินยอมจากทางจังหวัด และกองกำลังสุรนารี กองทัพภาคที่ 2 ให้เข้าไปทำการศึกษาค้นคว้าได้

2.4 เป็นหมู่บ้านที่มีขนาดไม่เล็กเกินไป คือ มีครัวเรือนตั้งแต่ 50 ครัวเรือน ขึ้นไป

การคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อทำการศึกษาค้นคว้า ได้ปรึกษาและขอความเห็นชอบจากศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ และเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลด้วยการคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการดังนี้

1. เลือกอำเภอที่อยู่ชายแดนของจังหวัดสุรินทร์ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย จำนวน 3 อำเภอ

2. ในแต่ละอำเภอ คัดเลือกตำบลที่อยู่ติดชายแดนมาเพื่อทำการศึกษาค้นคว้า อำเภอละ 2 ตำบล รวม 3 อำเภอ 6 ตำบล

3. ในแต่ละตำบลที่คัดเลือกมา ได้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านเพื่อทำการศึกษาค้นคว้า ตำบลละ 1 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 6 หมู่บ้าน

4. ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ เป็นผู้ให้ข้อมูลโดยการให้การสัมภาษณ์
รายชื่อสถานที่และจำนวนประชาชนที่ให้การสัมภาษณ์ในการศึกษานี้ แสดงในตาราง 1
ต่อไปนี้

ตาราง 1 หมู่บ้านเป้าหมายและจำนวนประชาชนที่ทำการสัมภาษณ์

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนประชาชนที่ทำการสัมภาษณ์		
			ชาย	หญิง	รวม
1. กาบเชิง	ตาเมียง	ทมนาค	18	12	30
	คาน	คานพัฒนา	32	29	61
2. สังขะ	คาชุม	ขนาคมอู	2	19	21
	คม	ลิ้นแด้	20	9	29
3. บัวเชด	อาโพน	ชำปะโค	19	8	27
	จรัส	จรัส	11	7	18
รวม	6	6	102	84	186

จากตาราง 1 มีจำนวนประชาชนที่ทำการสัมภาษณ์ จำนวน 186 คน แบ่งเป็นชาย 102 คน และหญิง 84 คน

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เลือกหมู่บ้านและจำนวนผู้ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ก่อน
ในขั้นของการเขียนเค้าโครง แต่ได้ไปทำการคัดเลือกเมื่อเขาสุพื้นที่แล้ว กล่าวคือ คัดเลือก

หมู่บ้านจังหวัด และเลือกประชาชนที่จะสัมภาษณ์ในขณะที่ยังอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ ผลจากการเก็บข้อมูลและจากประสบการณ์ตรงของผู้ศึกษาคนควา ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ และได้ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ทราบว่าคำตอบของประชาชนที่ถูกสัมภาษณ์ในแต่ละหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้านแรกกับหมู่บ้านหลัง ๆ มักจะไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ละหมู่บ้าน มีลักษณะคล้ายคลึงหรือเป็นแบบเดียวกัน ปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นจึงเป็นไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจำนวนประชาชนที่ถูกสัมภาษณ์ในหมู่บ้านท้าย ๆ จึงมีจำนวนน้อยลง เพราะถึงแม้จะสัมภาษณ์ต่อก็ยังได้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ มี 5 วิธี คือ

1. การศึกษาคนควาจากเอกสาร เป็นการศึกษาคนควาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะและสภาพทั่วไปของท้องถิ่น ตลอดจนโครงข่ายและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่ในท้องถิ่น ระหว่างปี 2527 - 2529 ที่ได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานในท้องถิ่น

2. การสัมภาษณ์ ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้งหน่วยงานของภาครัฐบาล และหน่วยงานเอกชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่คานการเกษตร เจ้าหน้าที่คานการพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่คานอนามัย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เกี่ยวกับลักษณะการให้บริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ในเรื่องของความมุ่งหมาย การจัดกิจกรรม หลักการ และแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

3. แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้อบรม ข้อมูลและความคิดเห็นด้าน

การศึกษา ด้านอาชีพ ด้านข่าวสารข้อมูล การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ข้อมูลด้าน
สาธารณสุข ข้อมูลด้านสภาพปัญหาของหมู่บ้าน

ข้อมูลด้านความต้องการที่จะให้บ้านเมืองไทยช่วยเหลือ และข้อมูลที่แสดง
ความต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เนื่องจากต้องการจะให้คำตอบที่เปิดกว้างมากที่สุด
คำถาม - คำตอบ ในแต่ละประเด็นในแบบสอบถามจึงไม่ตายตัว (แบบสอบถามให้นำเสนอใน
ภาคผนวก)

4. การสังเกตและการจดบันทึก เป็นการสังเกตสภาพการณ์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
ตามที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้พบเห็น เช่น ลักษณะของการประกอบอาชีพ สภาพความเป็นอยู่
และข้อสังเกตอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

5. การใช้ประสบการณ์ตรง เนื่องจากผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นคนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
โดยกำเนิด สามารถใช้ภาษาพื้นเมือง เขมร ส่วย และไทยอีสานได้ดี ประกอบกับเป็น
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึงปัจจุบัน และ
ได้มีโอกาสนำกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์
ไปให้บริการแก่ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้านมาแล้ว จึงสามารถเข้าใจ
ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และธรรมชาติของประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนความ
ต้องการและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความ
สมบูรณ์ ซึ่งจะประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีคณะผู้เก็บข้อมูลอันประกอบด้วย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมด้วยความช่วยเหลือของนิสิต
ปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสาธมิตร
รุ่นที่ 6 จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์อีก 4 คน
รวมกันเก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ 2530

ก่อนที่จะลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ได้ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้คณะไคทราบถึง จุดประสงค์ และวิธีดำเนินการ เพื่อให้ปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ทั้งด้านการประสานงานและยานพาหนะ คณะผู้เก็บข้อมูลได้เดินทางเข้าหมู่บ้าน ได้เข้าพบผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อแจ้งความประสงค์ และขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล แล้วยกย่ายกันตระเวนตามหมู่บ้าน เพื่อขอสัมภาษณ์ประชาชนตามที่พัก

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เราทำได้เฉพาะในช่วงเวลากลางวันเท่านั้น ไม่สามารถรอจนถึงเวลาค่ำเพื่อให้ประชาชนกลับจากการประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้เพราะ คณะผู้เก็บข้อมูลได้รับการขอร้องจากทางราชการให้ออกจากหมู่บ้านก่อนค่ำ เพื่อป้องกันปัญหา ความปลอดภัย อันอาจจะเกิดขึ้นได้ ทว่าปัญหาและสถานการณ์ดังกล่าว จึงไม่สามารถ สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการทางสถิติได้ จึงใช้วิธีเลือกผู้สัมภาษณ์ที่พบเท่านั้น การสัมภาษณ์ได้ ใช้วิธีการเดียวกันทั้ง 6 หมู่บ้าน รวมประชาชนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 186 คน

การวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูล

ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้อาจวิธีการหลายวิธี มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ การวิเคราะห์ และจัดกระทำข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ และสภาพทั่วไปของท้องถิ่นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสอบถามเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ การสังเกต และการมีประสบการณ์ตรง ได้นำมา แยกแยะออกเป็นหมวดหมู่ ตามเนื้อหา และสรุปแต่ละประเด็น นำเสนอในรูปของการบรรยาย ประกอบการวิเคราะห์พื้นฐาน เช่น ความถี่ และการยอยละ เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัว ความนึกเห็นและความต้องการ ของประชาชน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามในแบบสอบถาม ในกรณีที่พบข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ทำ

มาวิเคราะห์และนำเสนอในลักษณะของการแจกแจงนับจำนวน คำร้อยละ การคำนวณค่าเฉลี่ย และการจัดลำดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของการสรุปบรรยาย โดยแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ความเนื้อหา

การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ หรือภูมิหลังของการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ สภาพปัญหาของการศึกษาค้นคว้า ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า นิยามศัพท์เฉพาะ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูล

บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดในการพัฒนาชนบท ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน แนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของหน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานที่ให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัด สุรินทร์ การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา และผลการวิจัยในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา

บทที่ 3 สภาพและปัญหาของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา ได้แก่ สภาพทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์ สภาพทั่วไปของอำเภอชายแดนทั้ง 3 อำเภอ ตลอดจนสภาพทั่วไป และสภาพปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน

บทที่ 4 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งได้แก่ข้อมูลส่วนตัว สภาพความเป็นอยู่ ความคิดเห็น ความต้องการและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

บทที่ 5 เป็นบทสรุปของการศึกษาค้นคว้า การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดบริการด้านการศึกษาออกโรงเรียนให้แก่ประชาชนไทย ที่อาศัยอยู่บริเวณ ชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ นั้น นอกจากจะต้องศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ของประชาชนและเงื่อนไขของสถานแวดล้อมอื่น ๆ แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อให้ สามารถจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้จึง ได้นำแนวคิดดังกล่าว เสนอไว้ในบทนี้ โดยแยกเนื้อหาออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. แนวคิดในการพัฒนาชนบท
2. ความหมายของการศึกษาออกโรงเรียน
3. แนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ
4. หน่วยงานที่ให้บริการการศึกษาออกโรงเรียนบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์
5. การศึกษาออกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท
6. การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.)
7. ผลการวิจัยในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.)

แนวคิดในการพัฒนาชนบท

ความหมายของการพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ "การพัฒนา" กับ "ชนบท" เมื่อให้ ความหมายคำว่า "การพัฒนา" หมายถึง ความเจริญเติบโต ก้าวหน้า หรือหมายถึงการ เปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2523 : 5) สุวณีย์ ทองนวก (2527 : 5) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เป็นกระบวนการ ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งให้เกิดความเสมอภาค เกิด การกระจายรายได้ และการบริการของรัฐให้ทั่วถึง และใกล้เคียงกับในเมือง

ส่วนคำว่า "ชนบท" หมายถึง ชุมชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ซึ่งประชาชนประกอบอาชีพทางกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ ประมาณว่ามีประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรทั้งประเทศที่ถูกจัดว่าเป็นชาวชนบท (บุญทัน ฉลวยศรี. 2522 : 2) ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 49) กล่าวว่า "ชนบท" แต่เดิมเรียกว่า บ้านนอก หมายถึง ที่อยู่อาศัยที่อยู่นอกเมือง หรือนอกเขตชุมชนใหญ่ คนส่วนใหญ่เป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน และประกอบอาชีพการเกษตรอื่น ๆ

เมื่อรวมคำ 2 คำเข้าด้วยกันแล้ว มีผู้ให้ความหมายว่าการพัฒนาชนบท หมายถึง การเปลี่ยนแปลงชนบทไปในทางที่ผู้กำลังเปลี่ยนแปลง เห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ทั้งในด้านการผลิต การตลาด การปกครอง การดำรงชีวิต สุขภาพอนามัยและการเรียนรู้ (Axinn. 1978 : 106)

เลเล (Lele. 1976 : 20) กล่าวว่า การพัฒนาชนบท หมายถึง การปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย ที่อาศัยอยู่ในชนบท และเป็นการทำให้กระบวนการพัฒนานั้นเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยตนเอง

เบงส์สัน (Bengtsson. 1979 : 27) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชนบท ก็เพื่อที่จะให้ความยากจนของชนบทลดน้อยลง โดยใช้ความรู้ของคนในชนบทที่มีอยู่แล้ว รวมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และสังคมให้ดีขึ้น

กิเรก ถูกษ์ห่วย (2527 : 1) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชนบท สรุปได้เป็น 2 ด้าน คือ การกระจายรายได้และการกระจายบริการของรัฐให้ทั่วถึง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาชนบทเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงสังคมในชนบทอย่างมีแบบแผน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดความยากจนในชนบทให้หมดไป มุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสภาพแวดล้อม โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

หลักการพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทนั้น ยังไม่มีสูตรสำเร็จรูป หรือหลักการสากลที่ใช้ได้ผล
อย่างเต็มที่ เพราะชนบทแต่ละแห่งมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้ให้แนวคิดและหลักการในการพัฒนาชนบทไว้หลายคน เช่น
สวณีย์ ทองนพ (2527 : 13) ให้ข้อคิดในการพัฒนาชนบทไว้ 5 ประการ

คือ

1. ยึดพื้นที่เป็นหลัก
2. พัฒนารูานะของประชาชนให้พออยู่พอกิน และมีบริการพื้นฐานขั้นต่ำอย่าง

ทั่วถึง

3. เน้นการปรับปรุงเพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น
4. แก้ปัญหาประชาชนยากจนที่เผชิญอยู่จริงให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยเน้นเทคนิค

ที่ประชาชนสามารถทำได้เอง และมีการลงทุนต่ำ

5. ให้ประชาชนแก้ปัญหาของตัวเองให้ไ้มากที่สุด

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2529 : 154 - 156) อ้างถึงหลักการพัฒนาชนบทตาม
ข้อเสนอแนะของ รอนดีเนลิ (Rondineli) และรัคเคิล (Ruddle) ไว้ 4 ประการ

คือ

1. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่
2. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้มากที่สุด
3. ท้าแวนและกระบวนการพัฒนาชนบทให้ยึดหยุ่นพอสมควร เพื่อจะสอดคล้อง

กิจกรรมที่จำเป็นได้

4. ให้ประชากรในชนบทมีส่วนร่วมกับการพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง

กรมพัฒนาชุมชน (2530 : 17) ได้กำหนดหลักการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. สร้างอุดมการณ์พัฒนาชุมชนให้กับประชาชน เพื่อที่จะให้ประชาชนเกิด

ความขยันขันแข็ง เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และมีความเชื่อมั่นในการช่วยเหลือตัวเอง

2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการตามกิจกรรมหรือโครงการที่กำหนดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

3. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งกำลังคน กำลังเงิน และทรัพยากรธรรมชาติ

4. รัฐบาลให้ความช่วยเหลือในกิจกรรม หรือโครงการที่เกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะทำได้ ทั้งด้านวิชาการ การเงิน และวัสดุอุปกรณ์

ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร (2525 : 204 - 205) กล่าวถึงหลักการพัฒนาชนบทของ เจมส์ เยน (Y.C. James Yen) ไว้ว่า การพัฒนาชนบทจะต้องไม่พัฒนาบ้านใดบ้านหนึ่งเพียงบ้านเดียว หรือทำชั่วครั้งชั่วคราว แต่ต้องพัฒนาหลายบ้านควบคู่กันไป โดยยึดหลักพัฒนาสี่บ้านควบคู่กัน คือ

1. พัฒนาความเป็นอยู่ โดยให้การฝึกอบรมทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ส่งเสริมอุตสาหกรรมพื้นบ้าน และตั้งสหกรณ์เพื่อการเกษตร

2. พัฒนาการอนามัย โดยให้การบริการฉะฉาน ปลูกฝังป้องกันโรคต่าง ๆ ทั้งศูนย์อนามัย ให้การอบรมทางคำสอนอนามัย การวางแผนครอบครัว โภชนาการ การสุขาภิบาล และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาการศึกษเพื่อขจัดความไม่รู้หนังสือ โดยการให้การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ พัฒนาวินัยธรรม ละครพื้นบ้าน คนตรี และการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ

4. พัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน โดยการฝึกอบรมผู้นำหมู่บ้าน ฝึกอบรมราษฎรทั่วไป ทั้งองค์กรเยาวชนและสตรี

การพัฒนาทั้งสี่ด้านดังกล่าว ต้องเกิดจากความต้องการ ความสนใจ และความร่วมมืออย่างจริงจังของชาวชนบทเอง ไม่ใช่เป็นการหยิบยื่นให้จากคนภายนอก

ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน

คัมส์ (Coombs. 1973 : 12 - 13) ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการศึกษาในโรงเรียน กิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ ความแตกกลุ่มและบุคคลสนใจ อาจเป็นกิจกรรมที่เสริมหรือต่อเนื่องกับกิจกรรมการศึกษาในโรงเรียนก็ได้

ทองอยู่ แก้วไทรอะ (2525 : 23) กล่าวว่า คำนิยามของคำว่า การศึกษานอกโรงเรียนตามแนวคิดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบแก่คนที่มีโอกาสเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาของประเทศไทย ให้ความนิยามไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์ในการเรียนรู้ทั้งหมด และกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ความสามารถ และทักษะทางวิชาชีพที่จะนำไปใช้ปรับปรุงมาตรฐานของชีวิตให้ดีขึ้น ให้มีอาชีพที่ดีขึ้น และให้ความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น (สุนทร โคตรบรรเทา. 2526 : 14)

ที่ประชุมของการสัมมนาการศึกษานอกโรงเรียน จัดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับองค์การซีเมส ได้ให้คำนิยามว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ทั้งหลายที่อยู่นอกระบบชั้นเรียนปกติ มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมที่เป็นการจัดเพื่อการศึกษานอกนอกระบบโรงเรียน ซึ่งจัดดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทุกหน่วยงาน (อุคม เขยถ่วงศ์. 2527 : 21)

ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 70) ได้สรุปสาระสำคัญของการศึกษา นอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนตามปกติในโรงเรียน

2. เป็นกิจกรรมที่สังคมสนใจจัดขึ้น เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งต่างไปจากการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ (Informal Education)
3. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการเฉพาะเรื่อง ไม่ใช่สนองความต้องการโดยทั่วไปเหมือนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน
4. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน อาจจะมีจุดมุ่งหมายหรือเรียนสิ่งเดียวกันกับกิจกรรมในระบบโรงเรียนก็ได้ แต่วิธีการจัดมักจะแตกต่างกัน
5. สำคัญที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน อยู่ที่วิธีการจัด และกลุ่มบุคคลที่มารับบริการ

แนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในชนบทนั้น มีหลายหน่วยงานที่ให้บริการ มีทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ละหน่วยงานต่างก็มีแนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมแตกต่างกันออกไป ตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และตามความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งพอจะสรุปแนวคิดและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของแต่ละหน่วยงานได้ดังนี้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในความรับผิดชอบของกรมการศึกษา
นอกโรงเรียนเป็นงานที่มุ่งเน้นหนักที่จะพัฒนาประชาชนในชนบทให้มีความรู้ ความเข้าใจ
และมีความพร้อมที่จะรับบริการและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น โดยมี
แนวทางการจัดกิจกรรมใน 3 ลักษณะ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 :
4 - 5)

1.1 การให้ความรู้พื้นฐานในทางดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบในการคิด การตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาสำหรับ ชาวเขา เป็นต้น

1.2 การให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชน ได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและทันต่อเหตุการณ์ โดยใช้เอกสาร หนังสือ ให้ ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ป้องกันการลืมนักหนังสือ และพัฒนา ตนเอง เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดห้องสมุดประชาชน การจัด หน่วยโสตทัศนศึกษา เป็นต้น

1.3 การเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพในการประกอบอาชีพ เนื่องจาก สังคมในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ จึงจำเป็นต้องให้ความรู้และทักษะเพิ่มเติมกับผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้ว ให้ประกอบอาชีพ ได้ดียิ่งขึ้น หรือนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปแสวงหาอาชีพใหม่ รวมทั้งเพื่อปรับปรุง การดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว เช่น การจัดกลุ่มสนใจ การจัดชั้นเรียน วิชาชีพระยะสั้น การฝึกอบรมประชาชน และการจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชาวชนบท เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีความขยันและเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตนเองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง โดยความร่วมมือของหน่วยราชการและเอกชนในส่วนที่เกินความสามารถของประชาชน (สุนทร โคตรบรรเทา. 2526 : 72) กิจกรรมที่จัด เช่น การพัฒนาเด็ก การพัฒนาเยาวชน การพัฒนาสตรี การสร้างเสริมรายได้ การ ส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต อาสาพัฒนาชุมชน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาองค์กร (กรมการพัฒนาชุมชน. 2530 : 33 - 39)

3. กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จัดกิจกรรมการศึกษา โดยให้ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการส่งเสริมสุขภาพ

การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การฟื้นฟูสภาพของตนเองหลังจากการเจ็บป่วย การเลี้ยงดูบุตรหลานให้อยู่สุขลักษณะ และมีสุขภาพอนามัยดี กิจกรรมที่สำคัญ เช่น โครงการศูนย์อนามัยแม่และเด็ก โครงการสาธารณสุขมูลฐาน โครงการศูนย์โภชนาการเด็ก โครงการป้องกันและบำบัดยาเสพติด โครงการบริการวางแผนครอบครัวชุมชนหมู่บ้าน เป็นต้น (จันทา นพคุณ. 2523 : 128 - 138)

4. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตร โดยเน้นบุคคลที่เป็นเกษตรกรเพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการเพิ่มผลผลิต โดยอาศัยกรรมวิธีทางการเกษตรแผนใหม่ ให้รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ตอบแทนสูงสุดโดยลงทุนแต่น้อย สนับสนุนเกษตรกรให้ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้ครบวงจร กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โครงการอบรมเกษตรกรผู้นำ โครงการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โครงการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกร และโครงการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น (พุทธชาติ ราชปรีชา. 2523 : 125 - 129)

5. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยการจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชนในกิจกรรมอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมในครอบครัว อุตสาหกรรมสิ่งทอ หัตถกรรมไทย และเผยแพร่งานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และเป็นที่สนใจของประชาชน (ปฐม นิคมานนท์. 2528 : 196)

6. กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (อ.ร.ป.กลาง)
กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยการพัฒนา cán เชนธุรกิจและสังคม แก่ชนบทที่แร้นแค้น ห่างไกลตามบริเวณชายแดน เพื่อเอาชนะจิตใจประชาชน หันมาฝักใฝ่ต่อระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมที่สำคัญคือการฝึกอบรมประชาชนในเขตปฏิบัติงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.) แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ (1) การฝึกอบรมวิชาหลัก เช่น ช่างซ่อมเครื่องยนต์ การเกษตร การกรีกยวง ช่างก่อสร้าง เป็นต้น (2) วิชาประกอบ ได้แก่ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ระบิเียบวินัย และมารยาท เป็นต้น (ปฐม นิคมานนท์. 2528 : 198)

หน่วยงานที่ให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ แนวทางในการจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบท ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาชนบทไว้ว่า จะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งหมายถึงจะต้องทำให้ประชาชนมีการกินดี อยู่ดี และมีสุข วิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ประชาชนมีความรู้ มีความคิด มีทักษะในการทำงาน และมีคุณธรรม โดยการสร้างชุมชนในท้องถิ่น ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกรอบการพัฒนา 5 ประการ คือ

1.1 กรอบการพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูล เป็นกรอบการพัฒนาที่มุ่ง ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย และมีประโยชน์ ตลอดจนทั้ง เป็นการป้องกันการลืมนั่งสื่อ และมีนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมในกรอบการพัฒนา ดังกล่าวนี้นั้น เช่น (1) การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (2) การจัดแหล่งความรู้ หมู่บ้าน (3) การจัดหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย (4) การจัดป้ายประกาศข่าว หมู่บ้าน (5) การจัดหาค้นหาหมายข่าวหมู่บ้าน (6) การจัดระบบการหมุนเวียนหนังสือ เป็นต้น

1.2 กรอบการพัฒนาความรู้พื้นฐาน มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนสามารถ อ่านออกเขียนได้ คิคเลขเป็น มีพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมใน กรอบดังกล่าวนี้นั้น เช่น (1) การรณรงค์เพื่อการเรียนรู้หนังสือ (2) การจัดกลุ่มส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต (3) การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (4) การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ เป็นต้น

1.3 กรอบการพัฒนาอาชีพและทักษะการทำงาน เพื่อส่งเสริมให้ ประชาชนมีอาชีพ สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครอบครัว กิจกรรมในกรอบ การพัฒนาดังกล่าว ได้แก่ (1) การจัดกลุ่มสนใจ (2) การจัดการศึกษาสายอาชีพ (3) การจัดกลุ่มพัฒนาอาชีพ (4) การจัดทัศนศึกษาค้นหาอาชีพ เป็นต้น

1.4 กรอบการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ เกิดความคิดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษาและสาธารณสุข กิจกรรมในกรอบดังกล่าว ได้แก่ (1) การจัดกลุ่มสนทนา (2) การเชิญวิทยากรมาบรรยาย (3) การจัดทัศนศึกษา (4) การจัดโสตทัศนศึกษา (5) การจัดนิทรรศการ (6) การจัดนิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น

1.5 กรอบการพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สามารถพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมในกรอบการพัฒนาดังกล่าว ได้แก่ (1) การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ (2) การจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านในรูปแบบต่าง ๆ (3) การจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด (4) การจัดตั้งกลุ่มเพื่อการผลิต (5) การจัดตั้งกลุ่มโรงสีกลางหมู่บ้าน (6) การจัดตั้งกลุ่มประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

กรอบการพัฒนาชนบทของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ดังกล่าวนี้น่าจะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น โดยมีผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ ร่วมกับองค์กรระดับอำเภอ ตำบล และระดับหมู่บ้านเป็นผู้ควบคุมดูแล และติดตามผลการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่นั้น ๆ (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์. 2532 : 4 - 6)

2. โครงการครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และการพึ่งพาตนเองของราษฎรไทย บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา

ได้กล่าวมาแล้วว่า บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ประสบปัญหานานัปการ ดังนั้น กรมการศึกษาออกโรงเรียนร่วมกับศูนย์อำนวยการรวมกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยได้รับความสนับสนุนค่านงบประมาณจากองค์การบรรเทาทุกข์ชายแดนแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้จัดโครงการนี้ขึ้น เพื่อจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเอง ชายแดนไทย - กัมพูชา ให้สามารถยกระดับความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนเกิดความมั่นคงแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม โดยการจัดส่งครูอาสาสมัคร จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรพืชและสัตว์

คหกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม และพาณิชย์การด้านการตลาด เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ประจำในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จำนวน 77 หมู่บ้าน ของ 8 อำเภอชายแดน คือ อำเภอกันทรลักษ์ ฐันธุ์ และขุนหาญในจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอสังขะ และอำเภอกาบเชิงของจังหวัดสุรินทร์ อำเภอน้ำยืนของจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอบ้านกรวด และละหานทรายของจังหวัดบุรีรัมย์ และโครงการดังกล่าวนี้จะขยายออกไปตลอดแนวชายแดนทั้งประเทศ การกิจส่วนใหญ่ของครูอาสาสมัครดังกล่าว ได้แก่ การขยายโอกาสทางการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบไปสู่ผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มพูนรายได้ รวมทั้งการปลูกฝังความรู้สึกกับท้องถิ่นที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง ความสมัครสมานสามัคคีในหมู่ประชาชน โดยภารกิจดังกล่าวมุ่งเน้นเพื่อสนองตอบปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิยยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะยาว และเพื่อความมั่นคงของชาติด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2531 : 9 - 10)

สำหรับจังหวัดสุรินทร์ มีครูอาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ประจำในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา ในพื้นที่อำเภอกาบเชิง จำนวน 10 คน ใน 22 หมู่บ้าน และอำเภอสังขะ จำนวน 5 คน ใน 6 หมู่บ้าน ส่วนอำเภอบัวเชดซึ่งเป็นอำเภอชายแดนด้วยนั้น มีอาสาพัฒนาของกรมการพัฒนาชุมชนปฏิบัติงานอยู่แล้ว จึงไม่มีครูอาสาสมัครในพื้นที่ดังกล่าว โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2531 เป็นต้นมา (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์. 2532 : 5)

3. โครงการอาสาพัฒนาปฏิบัติงานในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

เป็นโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2508 โดยคัดเลือกบุคคลที่มีวุฒิระดับอนุปริญญาขึ้นไป มาฝึกอบรม และแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครเพื่อพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมายในชนบท โดยเริ่มโครงการตั้งแต่ปี 2509 และเมื่อคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนขึ้น กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหาร

สูงสุด จึงได้จัดส่งอาสาพัฒนาทั้งหลายไปปฏิบัติหน้าที่ประจำในหมู่บ้านป้องกันตนเอง
ชายแดน ตั้งแต่ปี 2524

ในปี 2531 มีอาสาพัฒนาประจำอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย -
กัมพูชา จำนวน 30 คน ในจำนวนนี้ประจำอยู่ในพื้นที่อำเภอเบญจเขตร จังหวัดสุรินทร์
5 คน มีหน้าที่ในการศึกษาหาข้อมูลจากชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการพัฒนาทุกรูปแบบ
ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับปรุงสภาพความ
เป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหน่วยงานของรัฐที่จัดบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ อีกหลายหน่วยงาน

สำหรับหน่วยงานของเอกชน ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่
ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ นั้น พอสรุปได้
ดังนี้ (โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม. 2527 : 55 - 214)

1. คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (คพพ.) จังหวัดสุรินทร์ เป็น
หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การต่างประเทศ MISEREOR, Dutch
Bishop Lentent Campaign (แคนาดา) มีกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญ
ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาชนบทในรูปสหบาลข้าว ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาแหล่งน้ำ
สหบาลปุ๋ย สหบาลควาย โครงการอาหารกลางวันของเด็ก (2) โครงการอบรม
สัมมนาพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน (3) จัดรณรงค์ประเพณีทางศาสนาเพื่อประโยชน์
ในการพัฒนา เช่น รณรงค์เทศกาลเข้าพรรษาเพื่อลดคอบายมุข หักผ้าป่าข้าวเพื่อ
ระดมทุน เป็นต้น โครงการดังกล่าวมีขั้นตอนในการทำงานดังนี้ สืบหาข้อมูลทาง
เศรษฐกิจและสังคม ประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการทำงาน แสวงหาผู้นำท้องถิ่นที่สนใจ
งานพัฒนาและให้ชาวบ้านเข้าใจวิธีการทำงาน

2. มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณ
สนับสนุนจากองค์การเอกชนต่างประเทศ Terre des Hommes Asia Partnership
for Human Development (Australia) 80% ที่เหลือได้จากในประเทศไทย

กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญ เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน จังหวัดสุรินทร์ เป็นโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน เป็นต้น

3. มูลนิธิมิตรมวลเด็กแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณจากเงินบริจาคในประเทศ และการสนับสนุนจากมูลนิธิมิตรมวลเด็ก สำนักงานใหญ่ในสหรัฐอเมริกา มีกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชายแดนจังหวัดสุรินทร์ คือ ช่วยเหลือคนไทยหมู่บ้านชายแดนจังหวัดสุรินทร์ ช่วยเหลือผู้อพยพชาวกัมพูชาที่ค่ายกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

4. ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่น เป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การเอกชนต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เช่น ผู้อยู่อาศัยในชนบทเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือเป็นพื้นฐานก่อนที่จะช่วยเหลือตัวเองต่อไป กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชายแดนจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ โครงการจัดหาข้าวต้มเพื่อการบริโภค โครงการเอ็กซ์เรย์เคลื่อนที่แก่ผู้อพยพและชาวไทยชายแดนไทย - กัมพูชา เป็นต้น

5. สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก (2) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก (3) เพื่อประสานงานกับสมาคมมูลนิธิองค์การ สถาบันต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ (4) เพื่อศึกษาวิจัย ค้นคว้า และเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษา (5) เพื่อระดมสรรพกำลังสนับสนุนการพัฒนาและแก้ปัญหาการศึกษาของชาติ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชายแดนจังหวัดสุรินทร์ที่สำคัญ คือ โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน จังหวัดสุรินทร์ เป็นการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นใน 10 หมู่บ้านของอำเภอกาบเชิง และอำเภอบัวเชด

6. หน่วยอาสาสมัครแคนาดา เป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อบริการแก่ประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ (2) ร่วมมือกับองค์การในประเทศต่าง ๆ เพื่อกิจกรรมใน

ข้อ 1 (3) สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนสนใจในการแก้ปัญหาโดยการพัฒนา และกระตุ้นให้ชาวแคนาดามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว (4) สนับสนุนและบริหาร คำนเงินทุน กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชายแดนจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ การดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดน จังหวัดสุรินทร์ โดยการให้เงินทุน สนับสนุนและประสานงานร่วมกับองค์การพัฒนาไทยทั้งรัฐและเอกชน

7. โครงการพัฒนาหมู่บ้านชายแดนจังหวัดสุรินทร์ (NET) เป็นหน่วยงาน เอกชนที่จัดการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวไทยในบริเวณ ชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในพื้นที่ 52 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอชายแดนจังหวัดสุรินทร์ โดยเริ่มดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2524 - 2528 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลแคนาดา ผ่านทางองค์การซิด้า (CIDA) และ หน่วยงานอาสาสมัครแคนาดา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ให้มีการริเริ่ม และจัดดำเนินงาน บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน การศึกษาค้นคว้าวิจัย ปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตทาง การเกษตร ส่งเสริมกิจกรรมการมีรายได้ (2) เสริมสร้างให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหา ความต้องการ การวางแผนการจัดทำโครงการ และการดำเนินงาน ตามโครงการ (3) เสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและ ชาวบ้านในการจัดทำแผนกำหนดโครงการให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน (4) เสริมประสบการณ์ให้หน่วยงานท้องถิ่นมีความสามารถในการทำงาน พัฒนาหมู่บ้าน ตามหลักของการพึ่งพาตนเอง และการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

โครงการดังกล่าวเป็นการดำเนินการร่วมระหว่างหน่วยงานอาสาสมัครแคนาดา สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิมิตรมวลเด็ก มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิต และสังคม สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมชาวสุรินทร์และกรมการพัฒนาชุมชน

การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท

พิชัย รัตตกุล (2529 : 9) กล่าวว่า "...การศึกษาและการพัฒนาประเทศมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน การศึกษานั้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น การเลือกอาชีพ การย้ายถิ่น สุขภาพอนามัย ยิ่งไปกว่านั้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนยังเป็นเป้าหมายอันสำคัญยิ่งในความเพียรพยายามของรัฐบาลในการที่จะยกระดับและสภาพการดำรงชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น การศึกษานอกโรงเรียนจึงน่าจะมีบทบาทสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะจะช่วยคลี่คลายปัญหาทั้งทางบ้าน เศรษฐกิจและสังคม และความเป็นอยู่ของประชาชน ด้วยเหตุว่า การศึกษาได้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ตลอดจนพัฒนาจิตใจของพลเมืองให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม มีความรู้ มีความสามารถ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม..."

ปัญหาในชนบทไทยมีมากมายหลายประการ ซึ่ง สุนทร โคตรบรรเทา (2526 : 117 - 120) ได้สรุปสภาพปัญหาโดยทั่วไปของสังคมชนบทไทยไว้ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาต่ำ พลเมืองไทยในชนบทส่วนใหญ่จะเรียนจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ในสภาพที่เป็นจริงแล้ว ยังมีคนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อยู่เป็นจำนวนมาก และผู้ที่จบการศึกษากลับมาก็ยังมีผู้ที่ลืมนั่งสืออยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกัน
2. ความยากจน คนในชนบทมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งด้านที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือ ทำนา ทำไร่
3. มาตรฐานการครองชีพต่ำ การประกอบอาชีพในชนบทมักจะทำพอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเป็นส่วนใหญ่ การประกอบอาชีพต้องอาศัยแรงงานคน อาศัยธรรมชาติ ไม่สามารถหาวิธีการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นได้
4. การโยกย้ายที่อยู่ไปประกอบอาชีพในเมือง สืบเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย เมื่อหมดฤดูทำนา ชาวนบทย้ายมาอยู่ในวัยแรงงาน

มักจะอพยพเข้าเมืองหลวงเพื่อหางานทำ โดยใช้แรงงานตามสถานที่ต่าง ๆ ต้องละทิ้งไร่นา ชากการบำรุงดิน

5. อัตราการเกิดสูง ประชาชนยังขาดความรู้ในการวางแผนครอบครัว
ยังยึดถือความเชื่อและประเพณีเก่า ๆ

6. สุขภาพและอนามัยไม่ดี เนื่องจากชนบทขาดแคลนแพทย์ พยาบาล
และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ชาวชนบทประสบปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วย การรักษา
พยาบาล การป้องกันโรค และปัญหาค้นโภชนาการ

7. การขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน ชนบทส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า สถานที่ส่งเสริมความรู้ ถนนหนทาง
ที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล ทำให้สภาพความเป็นอยู่แตกต่างจากคนในเมือง

จากปัญหาค้างกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาออกโรงเรียน
ที่จะต้องเร่งระดมสรรพกำลังจากทุกหน่วยงานไปให้ความช่วยเหลือ เพื่อเป็นการยกระดับ
ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 167 - 168)
ได้กล่าวถึงแนวทางของการศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหาในชนบท ดังนี้

1. ขจัดความขัดแย้งเรื่องความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
ซึ่งอาจทำได้ในระดับต่าง ๆ โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น โรงเรียน หมู่บ้าน สถานี
อนามัย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ตลอดจนสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ

2. ชี้แนะให้ประชาชนรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตน เพื่อให้
เกิดแรงจูงใจและเป็นพลังให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโดยตัวประชาชนเอง

3. ช่วยกระตุ้น หรือเร่งการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนทราบอย่างแท้จริงว่า
เพราะเหตุใด เขาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาในค่านั่น ๆ

4. เสริมสร้างทัศนคติ แนวความคิดใหม่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและ
เหมาะสมต่อแนวทางชีวิตที่เปลี่ยนไป

5. ปรับปรุงระดับความสามารถ ยกกระดับความรู้ทั่วไปเพื่อเตรียมตัวให้พร้อม
ในงานพัฒนา หรือเพื่อรับการพัฒนาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุปแล้ว การศึกษามีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ในค่านิยมที่คึกคัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นในการพัฒนา
"คน" เป็นประการสำคัญ

การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

พื้นที่ที่ทำการศึกษานี้ เป็นหมู่บ้านชายแดนที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านป้องกัน
ตนเองชายแดน (ปชก.) ตามประกาศของศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด
(ศอ.) ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบ
จากการสู้รบบริเวณชายแดนจากการกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และกองกำลัง
จากภายนอกประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหา
ทั้งด้านการทหาร การเมือง การเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่
ดังกล่าวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สาระสำคัญของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีดังนี้

ความเป็นมา

นับตั้งแต่ปี 2508 เป็นต้นมา ประชาชนไทยในชนบทถูกแทรกแซงและบ่อนทำลาย
โดยผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และนับวันยิ่งเพิ่มความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ จนกลายเป็นปัญหา
สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ จนถึงปี 2518 คอมมิวนิสต์ได้เข้าครอบงำประเทศต่าง ๆ
ในอินโดจีน เริ่มตั้งแต่ประเทศสาธารณรัฐเขมรในวันที่ 17 เมษายน 2518 ประเทศ
สาธารณรัฐเวียดนามในวันที่ 30 เมษายน 2518 และราชอาณาจักรลาวในวันที่ 4
ธันวาคม 2518 (สำนักงานศูนย์กำกับการเกี่ยวกับผู้อพยพ. 2526 : 2 - 3)
ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันอย่างแท้จริงกับประเทศที่มีระบบการเมือง และการปกครอง
ที่แตกต่างกัน ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่เป็นประเทศหน้าด่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชานั้น ราษฎรไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการสู้รบใน
กัมพูชา ซึ่งมีราษฎรชาวเขมรอพยพลบหนีกภัยสงครามเข้ามาในเขตประเทศไทยเป็น
จำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2520 - 2521 หมู่บ้านราษฎรไทยที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชาในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้ถูกทหารเขมรแดงและผู้นักการร้ายคอมมิวนิสต์โจมตีกวาดต้อนเข้าไปในเขตกัมพูชา จึงมีผลให้ราษฎรไทยต้องอพยพจากถิ่นฐานเดิม มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นหลายครั้งในหมู่บ้านชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับกัมพูชา ซึ่งมีระยะทางยาวประมาณ 824 กิโลเมตร ตั้งแต่

จังหวัดอุบลราชธานีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปจนถึงจังหวัดตราดในภาคตะวันออก

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้อนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชาขึ้น ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2521 เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบบริเวณชายแดนดังกล่าว โดยในช่วงแรกระหว่างปี พ.ศ. 2521 - 2526 ได้มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชาขึ้น จำนวน 90 หมู่บ้านในพื้นที่ของ 7 จังหวัดชายแดนไทย - กัมพูชา ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด (กองทัพภาคที่ 2 และ กอ.รมน. ภาค 2. 2529 : ไม่มีเลขหน้า)

และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - ลาว ไทย - พม่า และไทย - มาเลเซียเพิ่มเติม ปัจจุบันมีหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนรวมทั้งสิ้น 579 หมู่บ้าน แยกได้ดังนี้

1. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา 172 หมู่บ้าน
2. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - ลาว 241 หมู่บ้าน
3. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - พม่า 94 หมู่บ้าน
4. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - มาเลเซีย 72 หมู่บ้าน

(กองบัญชาการทหารสูงสุด. 2531 : 5 - 6)

นโยบายของรัฐบาล

ในการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน รัฐบาลได้กำหนดนโยบายดังนี้

1. ให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และกองกำลังจากภายนอกประเทศ
2. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมือง และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่บริเวณชายแดนไทย
3. ดำเนินการเสริมสร้างบ้านต่าง ๆ ที่จะไม่ให้ราษฎรละทิ้งหมู่บ้าน และละทิ้งพื้นที่บริเวณชายแดน ให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้ชายแดนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อป้องกันฝ่ายตรงข้ามจะเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณชายแดนที่ไม่มีราษฎรอยู่อาศัยได้สะดวกยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

การจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาคที่ 2, 2529 : 7)

1. ปรับปรุงพื้นที่และจัดสรรที่ดินให้สามารถสร้างบ้านเรือน และใช้เป็นที่พักอาศัย โดยจะรวบรวมราษฎรไทยที่อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายตามแนวชายแดน ให้มาอยู่รวมกันในพื้นที่จัดสรรใหม่ หรือปรับปรุงโครงสร้างของหมู่บ้านเดิมให้เป็นระบบหมู่บ้านที่ดี มีความสะดวกในการป้องกันหมู่บ้าน
2. จัดตั้งมาตรการให้ความคุ้มครองป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่ราษฎร เพื่อให้สามารถดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างปกติ
3. ส่งเสริมให้ราษฎรไทยในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีความสามารถในการช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น
4. ส่งเสริมการพัฒนาในค่านิยม เศรษฐกิจและการเมือง ให้แก่ราษฎรไทยในหมู่บ้านชายแดน เพื่อให้ราษฎรไทยเหล่านั้นสามารถประกอบกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ของตนเอง

5. จัดให้มีบริการด้านสังคมต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา การสังคมสงเคราะห์ชุมชน ที่มุ่งเน้นไปที่เด็กและครอบครัว
6. ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยวิธีช่วยเหลือตนเองทุกขั้นตอนของการพัฒนา โดยที่รัฐบาลจะสนับสนุนในด้านวิชาการ วัสดุก่อสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ที่เหนือความสามารถของราษฎร
7. พัฒนากิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้และอาชีพให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อพัฒนาเป็นระบบสหกรณ์ต่อไป
8. จัดให้ราษฎรมีโอกาสที่จะพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น

โครงสร้างการจัด

การบริหารโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีขั้นตอนดังนี้
(พิมพ์เอกพิเศษ นั้น ขจรกล้า, ม.ป.ป. : 1 - 7)

1. การบริหารงานจากระดับรัฐบาล จะลงมาสู่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรไทยอพยพ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน มีเลขาธิการทหารและปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นรองประธาน ผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการ โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการขึ้นที่ศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ และให้มีคณะกรรมการประสานงานและติดตามผลงานโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้วย

2. นอกจากจะมีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรไทยอพยพแล้ว จากระดับรัฐบาลจะลงมาสู่คณะกรรมการประสานงานการติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อประสานงานขอความร่วมมือหรือการช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ โดยมีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ

3. ในระดับภูมิภาค ให้มีคณะกรรมการระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ซึ่งในแต่ละกองทัพบกอาจมีการจัดที่แตกต่างกันบ้าง โดยปกติจะมีส่วนประกอบดังนี้

3.1 คณะกรรมการระดับภาค มีแม่ทัพภาคเป็นประธาน จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้บัญชาการกองกำลังในเขตกองทัพบกเป็นประธาน คณะอนุกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ปรึกษา ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ

3.2 คณะกรรมการระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ผู้แทนกองทัพบกและกองอำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเป็นกรรมการ และหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

3.3 คณะกรรมการระดับอำเภอ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน ผู้แทนกองทัพบกและกองอำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาค ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในอำเภอเป็นคณะกรรมการ และมีปลัดอำเภอฝ่ายป้องกันเป็นกรรมการและเลขานุการ

3.4 คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน ให้จัดตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วยราษฎรในหมู่บ้านเป็นกรรมการ

3.5 หน่วยเฉพาะกิจโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ฉก.ปชด.) เป็นหน่วยเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานการปฏิบัติ ทั้งทางบ้านพัฒนา และรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการฝึกอบรมและดำเนินการต่าง ๆ ในเขตรับผิดชอบ โดยจะประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

3.6 ชุดพลเรือน ตำรวจ ทหารพัฒนา (พทท.พัฒนา) เป็นการจัดเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่พลเรือนที่ปฏิบัติงานพัฒนาในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่

ชุดนี้จะรับผิดชอบในการจัดระบบรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน รวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รายงานต่อ จก.ปชค. ซึ่งเป็นหน่วยบังคับบัญชา และแจ้งให้อำเภอที่รับผิดชอบหมู่บ้านนั้น ๆ ได้รับทราบด้วย

การจัดตั้งหมู่บ้าน

ระบบการจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีด้วยกันทั้งสิ้น 3 ระบบ คือ

1. ระบบประชากร หมายถึง การรวบรวมราษฎรที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ล่อแหลมต่ออันตรายบริเวณชายแดน มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ใกล้กับหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่เดิม หรืออาศัยในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว
2. ระบบป้องกัน ได้แก่ การจัดให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถป้องกันตนเองและหมู่บ้านจากภัยของฝ่ายตรงข้ามได้ในขั้นต้น
3. ระบบพัฒนา ได้แก่ การช่วยเหลือราษฎรใหม่ที่อยู่อาศัย และที่ทำกินเป็นของตนเอง เพื่อยุติฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นจะได้รักถิ่นที่อยู่อาศัย หลักการก็คือไม่พยายามให้ราษฎรละทิ้งหมู่บ้าน ละทิ้งชายแดน ให้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้ชายแดนเป็นหลัก

การเลือกตั้งหมู่บ้าน

การคัดเลือกหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนนั้น พิจารณาจากหลักการรวม 4 ประการคือ

1. เป็นพื้นที่ที่อยู่ในแนวทางเคลื่อนที่ทางทหารของฝ่ายตรงข้าม ตลอดจนกำลังจากภายนอกประเทศ หรือช่องทางรุกหลักของฝ่ายตรงข้ามที่ไม่อยู่ห่างจากชายแดนมากนัก
2. เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากผู้อพยพ หรือคาดว่าจะได้รับผลกระทบกระเทือนจากผู้อพยพ เนื่องจากอยู่ในแนวเส้นทางเคลื่อนที่ของราษฎรที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยทั้งก้านกัมพูชา ลาว และพม่า

3. เป็นพื้นที่ที่มีการกระทบกระทั่งตามแนวชายแดน ฝ่ายตรงข้ามอาจส่งกำลังขนาดเล็กเข้ามาปฏิบัติการ หรือใช้อาวุธก่อความวุ่นวายตามแนวชายแดนในพื้นที่ต่าง ๆ
4. เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจได้

ลักษณะของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ เป็นการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมกับคุณลักษณะ แล้วจัดตั้งหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้จึงยังไม่เป็นหมู่บ้านที่ถูกตอตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 จะต้องดำเนินการให้เป็นหมู่บ้านที่ถูกตอตามกฎหมายต่อไป
2. หมู่บ้านเก่า เป็นหมู่บ้านที่ตรงกับคุณลักษณะของการเลือกที่ตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ใดกำหนดให้เป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ซึ่งเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่แล้ว แต่ยังไม่ได้ประกาศให้เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในขั้นต่อไปจะดำเนินการให้ประกาศเป็นหมู่บ้าน อพป.
3. หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นหมู่บ้านที่ประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. แล้ว แต่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ที่ตรงกับคุณลักษณะของการเลือกที่ตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ให้ดำเนินการดำเนินการรักษาความมั่นคงปลอดภัย และการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เป้าหมายในการจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ก็คือ การจัดทำให้ทุกหมู่บ้านที่ได้รับการจัดตั้งทั้งหมดเป็นหมู่บ้าน อพป. ในที่สุด

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

การพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความมั่นคงปลอดภัย มุ่งเน้นการจัดองค์กรเพื่อการฝึกอบรมด้านการต่อสู้ป้องกันตนเอง การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบข่าว การลาดตระเวน

และการจัดตั้ง เป็นกองกำลังประจำหมู่บ้านที่มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกองกำลัง ระวังรักษา อาเภอ ทั้งของฝ่ายปกครองและฝ่ายทหาร

2. การพัฒนาบ้านเศรษฐกิจและสังคมระดับหมู่บ้าน เป็นการเร่งรัดพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมาย ให้สามารถช่วยเหลือตนเองด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยดำเนิน กิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน และวางระบบการพัฒนา ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชนบทของประเทศ อันเป็นการเสริมโครงการด้าน ความมั่นคงตามแผนการป้องกันประเทศแบบฉันทกกำลัง

งบประมาณ

งบประมาณสำหรับโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนมี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นงบประมาณประจำปีของหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เป็นงบที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น

2.1 โครงการอาหารโลก ได้รับเงินบริจาคจากประเทศต่าง ๆ ช่วยเหลือรัฐบาลไทยในปี พ.ศ. 2528 เป็นเงินประมาณ 118 ล้านบาท

2.2 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา บริจาคเงินช่วยเหลือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2529 รวมเป็นเงินประมาณ 765 ล้านบาท

2.3 รัฐบาลญี่ปุ่น ให้ความช่วยเหลือในการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำ ศูนย์ฝึกอบรมและเครื่องมือก่อสร้างกับเครื่องมือป้องกันและปราบปรามไข้มาเลเรีย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2529 มีมูลค่าประมาณ 600 ล้านบาท

2.4 รัฐบาลสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ให้ความช่วยเหลือด้านการสร้างที่อยู่อาศัย การจัดหาแหล่งน้ำ การประมง การคมนาคม การอนามัย และการสุขาภิบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 - 2528 มีมูลค่าประมาณ 455 ล้านบาท

2.5 รัฐบาลแคนาดา ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินประมาณ 67 ล้านบาท

2.6 ประเทศองค์กรและบริษัท ที่ให้ความช่วยเหลือในระยะต่อ ๆ มา ได้แก่ ไต้หวัน สวีเดน นอร์เวย์ เบลเยียม เกาหลี บริษัทไบลท์และคณะพุทธบริษัท ไทย - จีน - มาเลเซีย UNICEF และ WFP/UNBRO

การจัดทำโครงการ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

แนวทางในการจัดทำโครงการ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
แยกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. โครงการและแผนงานพัฒนาความปกติ จังหวัดเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนา
จังหวัดตามปกติ และให้รวมหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดด้วย
โดยให้ถือว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วน
 2. โครงการและแผนงานที่จัดทำเพิ่มเติม จังหวัดเสนอเพื่อจัดทำแผนพัฒนา
เพิ่มเติม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะรวบรวม
และจัดทำแผนพัฒนาเพิ่มเติมจากแผนงานปกติ โดยให้ส่วนราชการต่าง ๆ บรรจุไว้ใน
งบประมาณประจำปี
 3. โครงการพัฒนาเสริมโครงการปกติ เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อเสริม
โครงการปกติของแต่ละหน่วยงาน โดยใช้เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยปกติ
จะแยกแผนงานออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - 3.1 แผนงานเกี่ยวกับความมั่นคง ศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการ
ทหารสูงสุดเป็นผู้รับผิดชอบ
 - 3.2 แผนงานเกี่ยวกับการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ
- ทั้ง 2 แผนงานดังกล่าวจะถูกส่งไปให้สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้าน
ป้องกันตนเองชายแดนเป็นผู้พิจารณา เสนอนายกรัฐมนตรีหรือนุมัติให้ใช้เงินช่วยเหลือจาก
ต่างประเทศต่อไป

แนวทางการช่วยเหลือ

แนวทางในการให้ความช่วยเหลือราษฎร ตามโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง
ชายแดนนั้น มุ่งให้ความช่วยเหลือใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และการรักษาพยาบาล โดยผ่านหน่วยทหารในพื้นที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และกรมประชาสงเคราะห์
2. การจัดระบบหมู่บ้านใหม่ ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวชายแดน เป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน โดยให้ราษฎรที่อยู่กระจัดกระจายได้เข้ามาอยู่รวมกัน แล้วจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นขั้นพื้นฐานให้
3. การพัฒนา เป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อมุ่งปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของราษฎร โดยฝ่ายโครงการพัฒนาของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
โครงการต่าง ๆ ของแผนการช่วยเหลือทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวมีดังนี้
 1. การเตรียมพื้นที่ ได้แก่ การปรับปรุงและจัดระบบหมู่บ้านที่มีอยู่เดิม หรือปรับปรุงเพื่อสร้างหมู่บ้านใหม่ การวางผังหมู่บ้าน การสร้างแบบภายในหมู่บ้าน และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก
 2. การเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ การปรับปรุงพื้นที่การเกษตร การจัดพื้นที่ทำกิน การอบรมวิชาการเกษตร การช่วยเหลือวัสดุเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกสัตว์ และการสหกรณ์
 3. การจัดหาแหล่งน้ำ ได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร และใช้ในครัวเรือน
 4. ด้านการศึกษา ได้แก่ การจัดอุปถัมภ์การศึกษา การฝึกอาชีพ การศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน
 5. การพัฒนาชุมชน ได้แก่ การพัฒนาทั่วไปเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
 6. การสาธารณสุข ได้แก่ การป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ มุ่งให้ประชาชนมีโภชนาการที่ดี การสุขาภิบาล การทำน้ำสะอาด การวางแผนครอบครัว การเลี้ยงกุมารคาและเด็ก

7. การก่อสร้าง ได้แก่ การช่วยเหลือวัสดุในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยราษฎรในหมู่บ้านสร้างเอง รวมทั้งการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกของรัฐ เช่น โรงเรียน สถานอนามัย ศาลาประชาคม และการก่อสร้างระบบการป้องกันในหมู่บ้าน

8. การขนส่งและการคมนาคม ได้แก่ การปรับปรุงหรือสร้างถนนระหว่างหมู่บ้าน และถนนสำหรับติดต่อภายในเส้นทางหลัก

9. การช่วยเหลือฉุกเฉิน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

10. เครื่องมือก่อสร้าง ได้แก่ การจัดหาเครื่องมือหนัก สำหรับก่อสร้าง เช่น รถยนต์ไถเชอร์และรถแทรกเตอร์ รวมทั้งเครื่องมือทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ

ผลการวิจัยในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชก.)

ในปี พ.ศ. 2526 สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุดร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ของโครงการจากจังหวัดชายแดนไทย - กัมพูชา 3 จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดชุมพรราชธานี ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. 2526 : 160 - 175)

1. ฐานะความเป็นอยู่และความคิดเห็นทั่วไป

1) รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนในหมู่บ้าน ปชก. เท่ากับ 15,429 บาท ซึ่งต่ำกว่าหมู่บ้านข้างเคียง ประชาชนที่มีเงินเก็บออมจะมีเงินเก็บออมเฉลี่ย 7,026 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าหมู่บ้านข้างเคียง และประชาชนที่หนี้สิน มีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 9,902 บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่าหนี้สินเฉลี่ยมากกว่าประชาชนในหมู่บ้านข้างเคียง

2) ด้านความคาดหวังในการศึกษาของบุตร พบว่าประชาชนที่ได้รับการศึกษาสูง ฐานะความเป็นอยู่ดีและมีบุตรจำนวนน้อย จะมีความคาดหวังในการศึกษาของบุตรสูงขึ้น

3) เกี่ยวกับข้อใช้หนี้เงินและการย้ายถิ่น: พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ปะท. เป็นผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ถึง 6 ปี เกี่ยวกับความต้องการย้ายไปที่ไม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายไปอยู่ที่อื่น แต่มีส่วนหนึ่งที่ต้องการย้ายกลับถิ่นเกิด

4) การทราบข่าวสารข้อมูลพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารข้อมูล จากผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน รองลงมาคือจากวิทยุ และประชาชนมีความเชื่อในข่าวสาร ที่ได้รับจากแหล่งข่าวสารดังกล่าวเป็นอันดับหนึ่ง และอันดับสองตามลำดับ

5) ด้านความปลอดภัย พบว่าทุกหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากการสู้รบในจังหวัด และเคยถูกรุกรานจากทหาร เขมรแดง โดยถูกปล้นทรัพย์สินและโจมตีมากที่สุด รองลงมาคือ ป่าและสวน ป่าและสวนหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ประชาชนในหมู่บ้านดังกล่าวรู้สึกไม่สบายใจและกังวลใจ อยู่เกี่ยวกับชีวิตและชีวิตมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย กลับหลังเขมรแดง และพยายามมีส่วนร่วมใน การต่อสู้ป้องกันหมู่บ้าน และพบว่าประชาชนทุกหมู่บ้านมีการ เกร็งเกร่งในการต่อสู้ป้องกัน หมู่บ้าน

2. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปกครอง

- 1) ประชาชนมีนิมิตและชมการปกครองของระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นที่จะต้องมี ส.ส. และไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกกันทุกครั้งที่
- 2) ไม่มีประชาชนในหมู่บ้านใดกล่าวว่า ชอบระบอบการปกครองที่เขมรแดง ใจอยู่ และมีบางคนที่ระบุว่าชอบหรือไม่ชอบ เพราะไม่ทราบว่าเขมรแดงปกครองกันอย่างไร

3. ความคิดเห็นต่อการช่วยเหลือของรัฐ

- 1) บริการของรัฐที่มีในช่วงทำเหมืองแร่ทองคำ ปะท. ได้แก่ การสร้างถนน ภายในหมู่บ้าน สถานีอนามัย ปรับปรุงหรือจัดหาแหล่งน้ำ สร้างถนนไปสู่ถนนใหญ่และถนน ระหว่างหมู่บ้าน จัดสรรที่ดิน สร้างที่อาศัยทั้งสี่ประจําหมู่บ้าน โรงเรียนและจัดตั้งสหกรณ์
- 2) ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ ต้องการ มีการสร้างหรือปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้านให้มีคุณภาพเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง ได้แก่ การสร้างหรือปรับปรุง

3) ประชาชนมีความเห็นว่า รัฐให้การช่วยเหลือค่านต่าง ๆ แก่หมู่บ้าน ปชค. มากกว่าหมู่บ้านข้างเคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือค่านการเกษตร สิ่งที่ประชาชนต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ คือ แก่ ค่านแหล่งน้ำ เครื่องอุปโภคบริโภค และเครื่องนุ่งห่ม

4) ประชาชนและกรรมการหมู่บ้านเห็นว่า มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาเยี่ยมหมู่บ้านของตนบ่อย เจ้าหน้าที่ของทางราชการเข้ามาปฏิบัติงาน และให้ความช่วยเหลือในหมู่บ้านบ่อย แม้ว่าการช่วยเหลือบางอย่างตรงกับความต้องการ และบางอย่างไม่ตรงกับความต้องการ แต่ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกพอใจทำให้มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

5) เกี่ยวกับความสะดวกที่ได้รับเมื่อไปขอรับบริการจากหน่วยงานของทางราชการพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งที่เป็นชาวนานและเป็นกรรมการหมู่บ้านได้รับความสะดวกทุกครั้งไปใช้บริการจากหน่วยงานของทางราชการ

4. เกี่ยวกับการปฏิบัติการจิตวิทยา

1) การรับทราบเกี่ยวกับความช่วยเหลือของโครงการ ปชค. พบว่า กรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่ทราบว่า หมู่บ้านของตนได้รับความช่วยเหลือจากโครงการ ปชค. ส่วนประชาชนที่เป็นชาวนานั้น มีบางส่วนที่ไม่ทราบว่าหมู่บ้านของตนได้รับความช่วยเหลือจากโครงการใด นอกจากนี้เมื่อให้ชาวนานและกรรมการหมู่บ้านเปรียบเทียบความช่วยเหลือระหว่างโครงการ ปชค. และโครงการ อพป. พบว่า ชาวนานและกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โครงการทั้งสองให้ความช่วยเหลือก็พอ ๆ กัน

2) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่ ภายหลังจากที่มีโครงการ ปชค. แล้วฐานะความเป็นอยู่ของเขาค่อนข้างดีขึ้น และดีกว่าหมู่บ้านข้างเคียง รวมทั้งดีกว่าความเป็นอยู่ของชาวเขมรแดง และไม่ต้องการที่จะย้ายไปอยู่กับเขมรแดง

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้ทำการวิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการหมู่บ้าน ปชค. ดังนี้

1. การดำเนินงานโครงการหมู่บ้าน ปชค. ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง

2. การให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ควรมีการประชุมปรึกษาหารือและประสานงานกันระหว่างชาวบ้าน กรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การช่วยเหลือตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นไปอย่างทั่วถึงและประชาชนไม่ได้รับความวุ่นวาย

3. การไปเยี่ยมเยียนของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือการส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความช่วยเหลือ ควรให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วถึง ไม่ใช่ทราบเฉพาะกรรมการหมู่บ้านเท่านั้น เพราะการเยี่ยมเยียนของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างขวัญและกำลังใจ และควรกระทำอย่างทอเนื่อง

4. ควรมีการประชุมสัมพันธไมตรีเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ ปชค. ให้ประชาชนได้ทราบหลักการ เหตุผล และเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างเด่นชัด เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนและทางราชการ โดยผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน

5. เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้าน ปชค. ยังมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อบิตามาก และน้อยกว่าประชาชนในหมู่บ้านข้างเคียง ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือควรมีวัตถุประสงค์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการสร้างหรือพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของประชาชนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ประชาชนเมื่ออาชีพนอกเหนือจากการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ของครัวเรือนให้สูงขึ้น

6. ถ้าเป็นไปได้ ควรขยายพื้นที่เป้าหมายของโครงการ ปชค. ไปยังหมู่บ้านข้างเคียง เพื่อไม่ให้ประชาชนในหมู่บ้านข้างเคียงเกิดความรู้สึกว่าถูกรัฐทอดทิ้ง ไม่ให้ความช่วยเหลือ และไม่สนใจหมู่บ้านที่ตนอยู่เท่าที่ควร

สภาพและปัญหาของพื้นที่และหมู่บ้านเป้าหมาย

สภาพทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ มีระยะทางห่างจาก กรุงเทพมหานครโดยเส้นทางรถไฟ 420 กิโลเมตร และโดยเส้นทางรถยนต์ 450 กิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ทิศใต้ติดต่อกับประเทศ สาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย มีทิวเขามรหรือเขาพนมทงรักกันเขมรแคน ทิศ ตะวันออกติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

พื้นที่ของจังหวัดประมาณ 8,785 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 10.5 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนเหนือ เป็นที่ราบลุ่ม มีป่าโปร่ง และเป็นทุ่งหญ้า บางตอน ตอนใต้มีป่าทึบ และภูเขาสลับซับซ้อน มีแม่น้ำไหลผ่านเพียงสายเดียวคือ แม่น้ำมูล ซึ่งไหลผ่านทางตอนเหนือของจังหวัด นอกนั้น ก็มีลำห้วยเล็ก ๆ อยู่หลายสาย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตรมากนัก ลักษณะพื้นดินเป็นดินปนทราย แห้งแล้ง ไม่ เหมาะแก่การเพาะปลูก (สำนักงานจังหวัดสุรินทร์, 2529 : 4)

จากสถิติของสำนักงานปกครองจังหวัดสุรินทร์ระบุว่า จังหวัดสุรินทร์มีประชากร ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2530 จำนวน 1,226,768 คน โดยแยกเป็นชาย 618,255 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 และเป็นหญิง 608,513 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 จังหวัดสุรินทร์ นับเป็นจังหวัดลำดับที่ 10 ของประเทศไทย และลำดับที่ 7 ของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีประชากรเกินล้านคน อัตราการเพิ่มของประชากรร้อยละ 1.5

จังหวัดสุรินทร์แบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ ซึ่งมี 137 ตำบล และมี 1,771 หมู่บ้าน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์, 2531 : 3)

เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรม จากการทำนา ทำไร่ปลูก ถั่วลิสง และมันสำปะหลัง นอกจากนี้ก็มีผลผลิตจากอาชีพอื่นที่เป็นสินค้าพื้นเมืองบ้าง ได้แก่ ยางพารา กล้วยไม้ กากหวาน และเครื่องจักสานประเภทหวาย

ภาษาพื้นเมืองที่ใช้มี 3 ภาษา คือ ร้อยละ 70 ของประชากรใช้ภาษาเขมร ร้อยละ 20 ใช้ภาษาไทยอีสาน และร้อยละ 10 ใช้ภาษาส่วย สำหรับภาษาไทยกลาง แม้จะใช้อยู่ในทุกพื้นที่ แต่ก็มิใช่ใช้ในการสื่อสารโดยเฉพาะในชนบทที่ใช้ภาษาเขมรและส่วย

สภาพการจัดการศึกษาของจังหวัดสุรินทร์ในปี 2530 ปรากฏว่า มีโรงเรียนและหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา 755 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 710 แห่ง โรงเรียนเทศบาลเมืองสุรินทร์ 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดที่ทำการพัฒนาชุมชนจังหวัด 38 แห่ง โรงเรียนเอกชน 4 แห่ง มีนักเรียนวัย 3 - 5 ขวบ จำนวน 26,710 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน

1 : 21

ในระดับประถมศึกษา มีโรงเรียน 757 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 749 แห่ง สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ 3 แห่ง สังกัดเอกชน 5 แห่ง มีนักเรียน 342,393 คน ครู 18,799 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 18

ในระดับมัธยมศึกษา มีเปิดสอน 33 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดจังหวัด 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ และกิ่งอำเภอ 12 แห่ง และประจำตำบล 14 แห่ง โรงเรียนเอกชน 4 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 18 แห่ง และเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 15 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 24,497 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 18

ลักษณะทางการศึกษาอื่น ๆ มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 1 แห่ง วิทยาลัยอาชีวศึกษา 1 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 1 แห่ง วิทยาลัยครู 1 แห่ง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง และวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง

งานวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม มีลักษณะคล้ายคลึงกับของเขมร ส่วย และ
ไทยอีสาน แล้วถือว่าเป็นชุมชนที่ใช้ภาษาอะไร การรักษาประเพณียังยึดถือเหนียวแน่นอยู่
โดยเฉพาะในชนบททางไกล การแสดงพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของ
ตนเอง โกล่แกว เวือนอันเร กันกริม รำอาโย กะโหมบึงทอง เป็นต้น

การนับถือศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 97 นับถือศาสนาพุทธ มีวัด
จำนวน 358 แห่ง และสำนักสงฆ์ 199 แห่ง

ด้านสาธารณสุข จังหวัดสุรินทร์มีโรงพยาบาลของรัฐครบทุกอำเภอ จำนวน 13
แห่ง มีสถานีอนามัย 145 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชน 14 แห่ง โรง
พยาบาลเอกชน 2 แห่ง อัคราเฉลิยมแพทย์ 1 คนต่อประชากร 17,038 คน

โดยที่จังหวัดสุรินทร์ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีเทือก
เขมรรทกเป็นแนวเขตแดน ซึ่งมีช่องทางติดต่อกันระหว่างช่องเขาถึง 35 ช่องตลอด
แนวชายแดน 90 กิโลเมตร จึงทำให้เกิดปัญหาคานความมั่นคง และคานความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศ โกล่แกว ปัญหาการรุกถ้ำชายแดน ปัญหาที่เกิดจากการสู้รบภายในของ
กัมพูชา ทำให้มีผู้อพยพข้ามประเทศเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยเป็นจำนวนมาก สำหรับ
ประชาชนไทยเอง ก็มีปัญหาคานความมั่นคงปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

จังหวัดสุรินทร์ มีอำเภอที่มีเขตแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา 3
อำเภอ และเป็นอำเภอเป้าหมายที่ทำการศึกษาค้นคว้านี้คือ อำเภอทวายเขิง อำเภอสังขะ
และอำเภอมัวเขต (จังหวัดสุรินทร์. 2526 : 19 - 30)

สภาพทั่วไปของอำเภอทวายเขิง

บ้านทวายเขิง เป็นหมู่บ้านชายแดนไทย - กัมพูชา เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานมานาน
กว่า 200 ปีแล้ว แต่เดิมขึ้นอยู่กับตำบลกาน อำเภอสังขะ ปี พ.ศ. 2480 โอนไป
ขึ้นกับตำบลตาเบา อำเภอปราสาท และในปี พ.ศ. 2504 โกล่โอนไปขึ้นกับตำบล
หนองใหญ่ อำเภอปราสาท ปี พ.ศ. 2514 ได้รับการยกฐานะเป็นตำบล จัดตั้งเป็น
กิ่งอำเภอ เมื่อ พ.ศ. 2519 และเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2522 ตามลำดับ

อำเภอทวายเชิง อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ไปทางทิศใต้ 57 กิโลเมตร มีรูปร่างลักษณะยาวเป็นแนวจากทิศตะวันออกไปทางตะวันตกเฉียงชายแดนไทย - กัมพูชา เป็นระยะทาง 58 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 788 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ และทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีป่าเขาเป็นบางตอน และราบลาดลงจากเขาคงเวกไปทางทิศเหนือ มีลำน้ำเล็ก ๆ ซึ่งเกิดจากเทือกเขาหลายสาย สภาพดินเป็นแห้งแล้ง เพราะเป็นถิ่นทรายปนกรวด ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก

สำหรับสภาพดินฟ้าอากาศ ฤดูฝนมีฝนตกชุกบริเวณป่าเขา แต่ในระยะหลังสภาพป่าถูกทำลายไปมาก ทำให้ฝนตกไม่ทรงความฤดูกาล มีปัญหาการขาดน้ำเพื่อการเกษตร ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ส่วนฤดูแล้งอากาศร้อนจัดในเวลากลางวัน และอากาศเย็นในเวลากลางคืน (จังหวัดสุรินทร์, 2526 : 81 - 82)

รายงานในแผนปฏิบัติการประจำปี 2531 (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอทวายเชิง, 2530 : 4 - 6) สรุปสถิติและข้อมูลของอำเภอโคกตั้งนี้ คือ อำเภอทวายเชิงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล และ 91 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้านองค์ถิ่นตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จำนวน 22 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 72,358 คน แยกเป็นชาย 38,179 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 และเป็นหญิง 34,179 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 ของประชากร มีอัตราการเพิ่มของประชากรร้อยละ 2.60 ความหนาแน่นของประชากร 91.12 คนต่อตารางกิโลเมตร

การตั้งถิ่นฐานของประชากร มีลักษณะกระจุกกระจายส่วนใหญ่จะอยู่ตามบริเวณแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ระยะหลังมีการอพยพมาจากถิ่นอื่นจำนวนมาก จึงทำให้มีการบุกรุกทำลายป่า ทำให้มีหมู่บ้านเกิดใหม่เป็นหย่อมเล็ก ๆ หลายหมู่บ้าน

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาพื้นเมือง ที่เหลือเป็นผู้อพยพเข้าไปอยู่ใหม่ มีทั้งภาษา ส่วย และภาษาไทยอีสาน

เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของอำเภอ ขึ้นอยู่กับอาชีพทางเกษตรกรรม ห่านา ห่านไร่ มีเนื้อที่การเกษตรประมาณ 503,125 ไร่ ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 3,200 - 3,500 บาทต่อคนต่อปี

สภาพการศึกษาในปี 2530 มีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 41 แห่ง มีนักเรียน 12,187 คน อัตราครูต่อนักเรียน 1 : 24 มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 2 แห่ง มีนักเรียน 534 คน ครู 25 คน เป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 21 มีงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์จำนวน 4 โครงการ คือ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน 2 แห่ง การศึกษาผู้ใหญ่ในรูปกลุ่มสนใจ 10 แห่ง การศึกษาวิชาชีพขั้นต้นระยะสั้น 5 แห่ง และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 70 แห่ง

ทางศาสนา มีวัด 6 แห่ง ประชาชนร้อยละ 98 นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนยังมีความเชื่อในเรื่องโชคลาง ภูมิปี่ศาจ การละเล่นพื้นบ้าน มีเจรีง กันกริม และหมอลำ

โดยที่อำเภอกายเชิง อยู่ติดกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา ที่ยังมีการสู้รบภายในประเทศ จึงทำให้ประสบกับปัญหาความปลอดภัยจากภัยสงครามด้วย

สภาพทั่วไปของอำเภอสังขะ

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อำเภอสังขะเรียกว่า บ้านโคกอิจจะ หรือบ้านกงยาง ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นเมืองชื่อ "เมืองสังขะ" ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ มีเจ้าเมืองเป็นผู้ปกครองเรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ. 2450 จึงถูกยุบลงเป็นอำเภอเรียกว่า "อำเภอสังขะ"

อำเภอสังขะ อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ 49 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 1,310.5 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับอำเภอดงรัก และอำเภอสำโรงท่า จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ติดกับอำเภอนาเชือก อำเภอกายเชิง

จังหวัดสุรินทร์ และประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย มีเขาตองรักเป็นเส้นกันเขตแดน ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอปราสาท และอำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง และกิ่งอำเภออำควน จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ของอำเภอสังขะ แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนเหนือและตะวันตกเป็นพื้นที่ราบและป่าโปร่งใช้ในการทำนา ตอนใต้เป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา สภาพดินไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก อากาศแห้งแล้งในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว (จังหวัดสุรินทร์, 2526 : 69 - 71)

จากแผนปฏิบัติการปี พ.ศ. 2531 (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสังขะ, 2530 : 5 - 8) อำเภอสังขะแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 ตำบล 123 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จำนวน 6 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งอำเภอจำนวน 136,217 คน แยกเป็นชาย 67,736 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 และเป็นหญิงจำนวน 68,481 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 ของประชากรทั้งหมด

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เพาะปลูกพืชไร่ผลไม้ ข้าว ปลูกมันสำปะหลัง ถั่วลิสง และงา รายได้เฉลี่ยของประชากรประมาณ 3,500 บาทต่อคนต่อปี

อำเภอสังขะมีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 86 แห่ง จำนวนนักเรียน 24,978 คน ครู 1,052 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 23 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2 แห่ง นักเรียน 1,214 คน ครู 91 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 13 ในจำนวนนี้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปลาย 1 แห่ง นักเรียน 571 คน มีกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 6 โครงการ คือ โรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน 3 - 4 - 5 จำนวน 3 แห่ง การศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน 5 แห่ง วิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น 6 ห้อง กลุ่มสนใจ 10 กลุ่ม ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 107 แห่ง ห้องสมุดประชาชนอำเภอ 1 แห่ง และโสภณศึกษา 13 แห่ง

ประชาชนส่วนใหญ่ ใช้ภาษาถิ่นเขมรร้อยละ 80 นอกนั้นใช้ภาษาส่วยและ
ภาษาไทยอีสาน

อำเภอสังขะ มีวัดและสำนักสงฆ์ทางพุทธศาสนา 95 แห่ง มีโรงเรียน
ปริยัติธรรม 33 แห่ง ประชาชนนับถือพุทธศาสนาร้อยละ 100

มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัย 15 แห่ง อัคราเฉลี่ย
แพทย์ 1 คน ต่อประชากร 44,505 คน

อำเภอสังขะ เป็นอำเภอที่อยู่ในเขตแทรกซึมของขบวนการร้ายและในปัจจุบันได้
ได้รับความกระทบกระเทือนจากภัยสงครามของประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย

สภาพทั่วไปของอำเภอบัวเชด

เดิมเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านบัวเชด ขึ้นอยู่กับตำบลคม อำเภอสังขะ ได้
รับการยกฐานะขึ้นเป็นตำบลเมื่อ ปี พ.ศ. 2521 ต่อมากระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศ
ตั้งเป็นกิ่งอำเภอและหลังสุด ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2527

อำเภอบัวเชด อยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 72
กิโลเมตร มีพื้นที่ 479 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอสังขะ
จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันออกติด
ต่อกับอำเภอชุมแสง จังหวัดศรีสะเกษ และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสังขะ จังหวัด
สุรินทร์

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีความลาดเทจากทิศใต้ไปทิศเหนือ บริเวณ
ชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา เป็นภูเขาและป่าทึบ ดินไม่เหมาะแก่การ
เพาะปลูก ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไป แห้งแล้งในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว
(จังหวัดสุรินทร์. 2526 : 101 - 102)

จากแผนปฏิบัติการประจำปี 2531 (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบัวเชด. 2531
: 4 - 6) สรุปว่า อำเภอบัวเชดแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 46 หมู่บ้าน
ในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จำนวน 5 หมู่บ้าน มี

ประชากรทั้งอำเภอ 28,746 คน แยกเป็นชาย 14,567 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 และเป็นหญิงจำนวน 14,179 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ของประชากรทั้งหมด

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนพื้นเมืองเดิม ปัจจุบันมีการอพยพของประชาชนเข้าไปอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ไร่แก่ง ทำนา และทำไร่ ที่เกษตรกรรมที่สำคัญ คือ ข้าว ปอ อ้อย และมันสำปะหลัง ฐานะความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชน ยังอยู่ในสภาพแร้นแค้นเมื่อเทียบกับชนบทส่วนอื่นของจังหวัด

ด้านการจัดการศึกษาของอำเภอมัวเซ มีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 21 แห่ง นักเรียน 5,508 คน ครู 231 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อจำนวนนักเรียน 1 : 23 มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา 1 แห่ง นักเรียน 262 คน ครู 18 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อจำนวนนักเรียน 1 : 14 มีกิจกรรมทางศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ 5 โครงการ คือ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน 2 แห่ง การศึกษาวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้น 7 ห้อง กลุ่มสนใจ 20 กลุ่ม ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 44 แห่ง และให้บริการโสตทัศนศึกษา 2 ครั้ง

ประชาชนส่วนใหญ่ ใช้ภาษาท้องถิ่น เป็นภาษาเขมรร้อยละ 80 ที่เหลือเป็นภาษาส่วย และภาษาไทยอีสาน

ด้านศาสนา อำเภอมัวเซมีวัด 6 วัด และสำนักสงฆ์ 11 แห่ง ประชากรนับถือพุทธศาสนาร้อยละ 89 มีบางส่วนที่ยังมีความเชื่อในไสยกลาง ภูติผีปิศาจ และคำไสยศาสตร์

มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัย 5 แห่ง อัตราส่วนแพทย์ 1 คนต่อประชากร 14,688 คน

อำเภอมัวเซ เป็นอำเภอชายแดนที่มีสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในระกัมทำ และยังได้รับความกระทบกระเทือนจากภัยสงครามตามบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยอีกด้วย

สรุปสภาพปัญหาของอำเภอเป้าหมาย

อำเภอทั้ง 3 อำเภอที่กล่าวมาแล้ว เป็นอำเภอชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนทางบ้าน เศรษฐกิจและสังคม ยังล้าหลัง ประชาชนมีรายได้ต่ำ ขาดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาพื้นเมืองในการติดต่อสื่อสาร จึงมีปัญหาในการใช้ภาษาไทย กลาง สำหรับด้านความมั่นคงปลอดภัยนั้น นอกจากจะมีปัญหาโจรกรรมและอาชญากรรมแล้ว ยังถูกซ้ำเติมจากปัญหาความมั่นคงจากภายนอกประเทศ ทั้งในกรณีการสู้รบตามแนวชายแดน และกรณีการอพยพของชาวกัมพูชา จนทำให้ประชาชนไทยต้องได้รับความเดือดร้อนละทิ้งถิ่นฐาน ละทิ้งอาชีพ มีความหวาดระแวงต่อการดำรงชีวิตในเขตชายแดน อยู่ตลอดเวลา

สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย

หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชาของจังหวัดสุรินทร์ ที่เลือกมาทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มี 6 หมู่บ้าน อยู่ในท้องที่อำเภอชายแดน 3 อำเภอ ดังกล่าวแล้ว หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีดังนี้

1. บ้านพนมดิน หมู่ที่ 4 ตำบลตาเมียง อำเภอทามเข็ง
2. บ้านคำพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลคำน อำเภอทามเข็ง
3. บ้านชนากมอญ หมู่ที่ 4 ตำบลคำคม อำเภอสังขะ
4. บ้านต้นแค หมู่ที่ 6 ตำบลคม อำเภอสังขะ
5. บ้านชำปะโค หมู่ที่ 3 ตำบลอาโพน อำเภอมัวเขก
6. บ้านจรัส หมู่ที่ 1 ตำบลจรัส อำเภอมัวเขก

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านเป้าหมาย โดยสรุปแสดงในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมายในจังหวัดสุรินทร์

ข้อมูล	พมกน	ค่า พัฒนา	ขนาด มอญ	ดิน แก	ข้าว ปะโค	จริง	รวม/ เฉลี่ย
1. ข้อมูลการประชากร							
จำนวนครัวเรือน	231	390	344	215	83	233	1496
จำนวนประชากร	1020	2109	1922	1078	510	1004	7643
ชาย	506	1047	888	580	220	498	3739
	(49.6)	(49.6)	(46.2)	(53.8)	(43.1)	(49.0)	(43.9)
หญิง	514	1062	1034	498	290	506	3904
	(50.4)	(50.4)	(53.8)	(46.2)	(56.9)	(50.4)	(51.1)
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือน	4.4	5.4	5.6	5.0	6.1	4.3	5.1
โครงสร้างอายุของราษฎร							
ต่ำกว่า 5 ปี	148	381	84	96	42	139	890
	(14.5)	(18.1)	(4.4)	(8.9)	(8.2)	(13.8)	(11.0)
5 - 7 ปี	47	200	163	79	19	76	584
	(4.0)	(9.5)	(8.5)	(7.5)	(3.7)	(7.0)	(7.0)
7 - 14 ปี	217	334	299	224	80	207	1501
	(21.3)	(15.8)	(15.6)	(20.8)	(15.7)	(20.0)	(17.0)
14 - 25 ปี	250	433	460	311	63	194	1711
	(24.5)	(20.5)	(23.9)	(28.8)	(12.4)	(19.3)	(22.4)
25 - 45 ปี	220	493	620	238	261	271	2103
	(21.0)	(23.4)	(32.3)	(22.1)	(31.2)	(27.0)	(27.5)

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พมทก	ค่า ที่นับ	ขนาด หมู่	ด้าน แก้	เป้า ปะ ปะ	จริง	รวม/ เฉลี่ย
45 ปีขึ้นไป	138 (13.5)	268 (12.7)	296 (15.4)	125 (11.6)	45 (8.8)	117 (11.7)	939 (12.9)
2. <u>ที่ดินและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน</u>							
ที่ดินทั้งหมด (ไร่)	2100	7854	4200	3586	1200	8100	27040
กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน							
ครัวเรือนที่มีที่ดินของตนเอง	189 (81.8)	237 (60.8)	308 (89.5)	189 (87.9)	74 (89.2)	231 (99.1)	1228 (82.1)
มีโฉนดโฉนดและเช่าใช้	21 (9.1)	64 (15.4)	23 (6.7)	3 (1.4)	6 (7.2)	1 (0.4)	118 (7.9)
ที่จองเช่าที่ทำกินทั้งหมด	21 (9.1)	89 (22.8)	13 (3.8)	23 (10.7)	3 (3.6)	1 (0.4)	150 (10.0)
3. <u>บริการสาธารณะที่มีในหมู่บ้าน</u>							
ขนาดการข่า	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ขนาดการโต-กระบือ	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
คลังสัตว์/สัตว์แพทย์อาสา	✓	✓	-	✓	-	✓	4
กองหมู่บ้านและเวชภัณฑ์	✓	✓	✓	-	-	-	3
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	✓	✓	✓	✓	-	✓	5

หมายเหตุ: ✓ หมายถึงมีกิจกรรมและบริการในด้านนั้น ๆ ในหมู่บ้าน

ตาราง 2 (ต่อ).

ข้อมูล	พนมพิณ	การพัฒนา	ขนาด มอญ	ดินแร่	ชำปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	-	-	-	-	-	-	-
ศูนย์พัฒนาเด็ก/ศูนย์โภชนาการ	-	✓	-	-	-	-	1
ศาลาประชาคม/ศาลากลาง บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ที่อ่านหนังสือ/หอกระจายข่าว	✓	✓	✓	-	-	✓	4
บริการในตำบลหรือหมู่บ้าน ใกล้เคียง							
สถานอนามัย/โรงพยาบาล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ศูนย์พัฒนาตำบล/ที่ทำการ สภาตำบล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ศูนย์ส่งเสริมการตลาด/ร้านค้า กลุ่มออมทรัพย์	-	-	-	-	-	-	-
สถานีตำรวจ	-	-	-	✓	-	-	1
4. การคมนาคม ไร่ฟ้า แหล่งเชื้อเพลิง							
ความยาวถนนถึงอำเภอ (กม.)	46	9	23	22	7	12	-
มีรถรับจ้างวิ่งประจำหรือไม่	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
มีไฟฟ้าใช้หรือไม่	✓	✓	✓	-	-	✓	4
ครัวเรือนที่ไปไฟฟ้าใช้	101	225	344	-	-	-	668
	(43.7)	(57.2)	(100)	(-)	(-)	(-)	(44.7)

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พรมเงิน	ค่า พัฒนา	ขนาด มอญ	ดิน แต่	จำ ปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
เชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้ม				ถ่านและหิน			6
การไถมา				ทำใช้เอง			6
แหล่งของเชื้อเพลิง				จากป่าสงวนแห่งชาติ			6
5. <u>ที่อยู่อาศัยและร้านค้า</u>							
ลักษณะบ้าน							
มุงกระเบื้อง-คอนกรีต	-	1	-	-	-	-	1
	(-)	(0.3)	(-)	(-)	(-)	(-)	(0.3)
มุงสังกะสี	199	315	284	198	69	223	1288
	(86.1)	(80.8)	(82.6)	(92.1)	(83.1)	(95.7)	(86.1)
มุงจาก/หญ้าคา	32	74	60	17	14	10	207
	(13.9)	(18.9)	(17.4)	(7.9)	(16.9)	(4.3)	(13.8)
จำนวนร้านค้า							
(อาหารของชำ ฯลฯ)	8	21	16	7	3	8	63
ที่จำหน่ายพันธุ์พืช/วัสดุการ							
เกษตร	-	1	-	-	-	-	1
แหล่งรวมผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย							
(เช่น ตลาดกลาง, สหกรณ์)	-	-	-	-	-	1	1

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พมทิม	กาน พัฒนา	ขนาด มอญ	สันเต้	ซาปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
6. การประกอบอาชีพ							
จำนวนครัวเรือนที่ว่าง	198 (85.7)	354 (90.8)	314 (91.3)	211 (98.1)	80 (96.4)	230 (98.7)	1387 (92.7)
ผลิตผลปีที่ผ่านมา (กก./ไร่)	320	280	400	480	300	375	359.1
พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูก	—	ถั่วลิสง แกงโม	—	พริก	ถั่วลิสง	ถั่วลิสง	
พืชไร่ระยะยาวที่ปลูก			ปอแก้ว				
			มันสำปะหลัง				
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	ทองคำ	ทองคำ	—	ทองคำ	ตีเหล็ก	—	
ครัวเรือนที่อาชีพรับจ้าง	20 (8.7)	28 (7.2)	30 (8.7)	4 (1.9)	3 (3.6)	2 (0.9)	87 (5.8)
อัตราค่าจ้างในหมู่บ้าน (บาท/วัน)	25	30	25	25	20	20	24.2
แหล่งเงินเชื่อทางการเกษตร							
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ							
การผลิต	—	—	—	—	—	—	—
สหกรณ์	—	—	—	—	—	1	1
ธนาคารเพื่อการเกษตร	1	1	—	—	—	1	3
ธนาคารพาณิชย์	—	—	—	—	—	—	—
พ่อค้า นายทุนเอกชน	1	1	1	1	1	1	6

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	นมกิน	ค่า พัฒนา	ขนาด นม	ลิ้นแท้	ซาปะโท	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
7. <u>ด้านการสาธารณสุขและ</u> <u>การอนามัย</u>							
บริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน กองสุขาและเวชภัณฑ์ ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก/ศูนย์ โภชนาการ	✓	✓	✓	-	-	-	3
บริการสาธารณสุขในฟาร์ม สถานอนามัย/โรงพยาบาล เด็กแรกเกิดใน 1 ปีที่ผ่านมา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
จำนวนเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ	14	40	81	16	10	32	193
เด็กแรกเกิด- 1 ขวบตาย	2	4	1	-	-	-	7
เด็กแรกเกิดที่หนักเกิน 3,000 กรัม	-	-	25	5	10	2	42
แม่ที่ตายเนื่องจากตั้งครรภ์ และคลอด	-	-	-	-	-	1	1
การขาดสารอาหารของเด็ก แรกเกิดถึง 5 ปีในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา							
ขาดสารอาหารระดับ 1	25	5	14	67	35	48	194
ขาดสารอาหารระดับ 2	-	1	11	4	4	6	26
ขาดสารอาหารระดับ 3	-	3	-	2	-	-	5

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พบนก	ตาม พัฒนา	ขนาด มอญ	สันไค้	ซาปะโค	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
โรคที่พบในเด็กแรกเกิด ถึง 14 ปี							
ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา							
โรคพิษและของปาก ป่วย	30	17	54	—	13	15	129
โรคหนองใน ป่วย	—	23	27	12	—	15	77
พิการปัญญาอ่อน ป่วย	4	—	5	—	—	—	9
โรคอุจจาระร่วง ทาย	—	—	—	—	1	27	28
ไข้เลือดออก ทาย	—	—	—	—	—	1	1
มาเลเรีย ทาย	—	—	—	—	—	1	1
โรคที่พบในผู้ใหญ่ (14 ปีขึ้นไป)							
ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา							
พิการปัญญาอ่อนโรคจิต	—	—	3	—	—	2	5
นิ้ว ป่วย	—	—	—	—	—	—	—
โรคอุจจาระร่วง ทาย	—	—	—	—	2	—	2
วัณโรค ทาย	—	—	3	—	—	—	3
อุบัติเหตุ ทาย	—	1	1	—	—	—	2
ฆาตกรรม ทาย	—	—	—	1	—	—	1
อื่น ๆ ทาย	—	—	14	2	—	—	16
บริการด้านสุขภาพในรอบ 1 ปี							
ผู้สมัครที่มีอายุ 15-44 ปี (คู่)	123	108	266	137	86	179	899
ใช้บริการสุขภาพเล็กน้อย	75	70	40	60	80	55	380

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พหุเมทิน	คาม พัฒนา	ขนาด มอญ	ดินแท้	ข้าวปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
หญิงมีครรภ์ได้รับวัคซีนป้องกัน โรคมาดะยัลกรวมตามกำหนด ร้อยละ	28	90	80	42	80	75	65.8
หญิงมีครรภ์ได้รับการฝากคลอด จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/ บุคลากรในรพ.ให้เยี่ยมเยียน การอบรมแล้ว คิดเป็นร้อยละ	20	80	70	150	80	80	80
เด็กแรกเกิดถึง 5 ปีได้รับการชี้ แนะเด็กเพื่อเข้าระวัง โภชนาการ ร้อยละ	32	95	75	70	40	87	66.5
เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีน ครบตามกำหนด ร้อยละ	14	90	65	80	50	70	61.5
เด็กวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีน ครบตามกำหนด ร้อยละ	90	100	50	100	90	95	87.5
เมื่อเจ็บป่วย เด็กน้อยชาวบ้านส่วนมาก รักษาโดย							
✓ ซื้อยาจาก ผสม. หรือกองชุมชน	✓	-	-	-	-	-	1
รับบริการ จากสถานบริการ							
สาธารณสุข	-	✓	✓	-	✓	✓	4
✓ ซื้อยามอง ยารักษาเอง	-	-	-	✓	-	-	1

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พบเงิน	ค่า เพิ่ม	ขนาด มอญ	ล้ม แต่	ชำ ปะ โค	จ ร ส	รวม/ เฉลี่ย
เมื่อเจ็บป่วยรุนแรง ชาวบ้าน สามารถไปรับการรักษาพยาบาล จากโรงพยาบาลของรัฐโดย ใช้เวลาเดินทาง							
ภายในครึ่งชั่วโมง	-	✓	-	-	✓	✓	5
ภายใน 1 ชั่วโมง	-	-	✓	-	-	-	1
ภายใน 2 ชั่วโมง	✓	-	-	✓	-	-	2
มากกว่า 2 ชั่วโมง	-	-	-	-	-	-	-
ครัวเรือนที่มีผู้ป่วย	74	83	56	5	8	6	252
	(52.0)	(21.3)	(16.3)	(2.5)	(9.6)	(2.6)	(15.5)
6. <u>สถานการณ์ศึกษา*</u>							
ระดับการศึกษาของประชาชน จบประถมศึกษาและไม่ได้							
เรียนต่อ	576	1155	1036	659	509	358	4131
จบชั้นมัธยมศึกษา	3	7	7	-	-	3	20
จบสูงกว่ามัธยมศึกษา	3	10	7	6	-	1	27
ผู้ใหญ่ที่อ่าน-เขียนไม่ได้	-	-	-	43	90	42	175

หมายเหตุ * ระดับการศึกษาของประชาชน คือค่าเฉลี่ยที่ปรากฏอยู่ในบัญชีสำรวจ กวช. 2 ก.
ซึ่งไม่ครอบคลุมประชาชนทุกคน และช่องที่ว่างไว้หมายถึงไม่มีสถิติ

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	หมอนหิน	กำแพง พัฒนา	ขนาด มอญ	ดินแต่	ซำปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
กำลังที่ถมา ม.1 - ม.6	210	305	201	212	75	201	1204
กำลังที่ถมา ระดับมัธยม	-	32	9	13	-	8	62
กำลังที่ถมา สูงกว่ามัธยม	3	5	8	-	-	-	16
กิจกรรมด้านความถมา (การจัด แข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน การฝึก สอนกีฬาให้ประชาชน ฯลฯ)	2	2	4	1	2	2	13
๑. <u>แรงงานและความสัมพันธ์ของ คนในท้องถิ่น</u>							
การอพยพแรงงานแล้ว เรือ ที่มีคนไปทำงานอื่น	11	54	47	3	5	4	122
	(4.8)	(13.8)	(13.7)	(1.4)	(3.6)	(1.7)	(8.2)
จำนวนคนที่มีไปทำงานอื่น	13	64	73	4	4	4	162
	(1.3)	(3.0)	(3.8)	(0.4)	(10.8)	(0.4)	(2.1)
จำนวนคนที่มีไปทำงานประเภท งานอุตสาหกรรมในโรงงาน	-	✓	-	-	✓	-	2
รับจ้างทั่วไป	✓	-	-	-	-	-	1
งานเกษตรกรรม	-	-	✓	✓	-	✓	3
ช่างฝีมือ (เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเหล็ก ฯลฯ)	-	-	-	-	-	-	-

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พบมาก	ความ พื้หนา	ขนาด มอญ	ลิ้นแด้	ชำปะโค	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
ส่วนมากไปทำงานที่ใด							
กรุงเทพฯ	✓	✓	-	-	✓	✓	4
ภาคอื่น	-	-	✓	✓	-	-	2
จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน	-	-	-	-	-	-	-
ช่วงเวลาที่ไปทำงาน							
เฉพาะช่วงว่างจากการทำนา	✓	-	-	-	-	-	1
ไปนานกว่า 3 เดือน	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
เพศของคนไปทำงาน							
ส่วนมากเป็นชาย	-	-	-	-	-	-	-
ส่วนมากเป็นหญิง	-	✓	✓	✓	✓	-	4
ชายและหญิงพอ ๆ กัน	✓	-	-	-	-	✓	2
ช่วงอายุของผู้ไปทำงาน (ปี)	15-20	15-30	15-25	15-20	18-22	18-30	15-30
ปัญหาด้านกฎหมายและกีดกัน ๆ							
ในรอบ 2 ปี							
เกี่ยวกับที่ดิน	1	5	12	2	1	5	26
เกี่ยวกับซื้อขายจำนอง คุ้ม	-	-	4	-	3	-	7
เกี่ยวกับมรดก	-	1	2	-	-	-	3
เกี่ยวกับจดทะเบียนภาษี อากร	-	-	-	3	-	2	5
ปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์ ฉ้อโกง	-	-	2	-	3	3	8
เกี่ยวกับขี้ขลาดวางขาย	-	3	-	-	1	1	5

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พจนมิติน	ความ พัฒนา	ขนาด มอญ	ล้นแต่	ฆ่าปะโก	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
ข่มขืน อนาจาร	-	-	-	-	1	2	3
เกี่ยวกับเสรีภาพ ชื่อเสียง	-	15	-	-	-	2	17
เกี่ยวกับอาชญากรรม	-	-	-	-	-	-	-
เกี่ยวกับการพนัน	1	3	-	2	-	-	6
10. <u>การประเมินปัญหาและระดับ*</u> <u>การพัฒนา</u>							
ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน							
การตั้งถิ่นฐาน (เอกสารสิทธิ์)	2	2	3	3	3	3	2.7
การมีไฟฟ้าใช้	2	1	1	3	3	2	2.0
การคมนาคม	2	3	1	1	2	1	1.7
การมีโรงสี - ร้านค้า	1	1	1	1	1	1	1.0
บ้านเรือน - ที่พักอาศัย	1	1	1	1	1	1	1.0
แหล่งน้ำกิน - น้ำใช้	3	3	1	2	3	3	2.5

หมายเหตุ *

1. ระดับปัญหายาจากผลการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน คือ

1 = ไม่มีปัญหา/มีปัญหาน้อย 2 = มีปัญหามากกลาง และ 3 = มีปัญหามาก

2. สำหรับค่าเฉลี่ย 1.0 - 1.6 หมายถึง ไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาน้อย

1.7 - 2.2 หมายถึง มีปัญหามากกลาง และ 2.3 - 3.0 หมายถึง มีปัญหาในระดับรุนแรง

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พนมกิน	ค่า พัฒนา	ขนาด มอญ	ดิน แต่	ชำปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
น้ำเพื่อการเกษตร	1	1	1	3	2	3	1.8
แหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง	3	3	3	1	3	3	2.7
การประกอบอาชีพ - การมีงานทำ	3	2	3	1	1	1	1.8
สัทธิใช้แรงงาน	2	2	2	2	2	2	2.0
อัตราค่าจ้าง	1	1	1	1	1	1	1.0
ที่ดินที่พำนัก	1	3	1	2	2	1	1.7
ปัญหาการประกอบอาชีพ ผลผลิต และรายได้							
ผลผลิตจากการทำนา	2	3	2	1	3	2	2.2
ผลผลิตจากการทำไร่	3	3	2	3	3	3	2.8
การประกอบอาชีพอื่น ๆ	1	3	1	1	3	3	2.0
อัตราการขายของสัตว์ปีก	1	1	1	1	1	1	1.0
การอพยพหางานทำ	1	2	3	1	1	1	1.5
การรวมตัวของเกษตรกร	3	2	3	3	3	3	2.8
แหล่งสินเชื่อทางการเกษตร	2	2	3	3	3	1	1.8
การทำการเกษตรถูกแล้ง	2	3	3	3	3	3	2.8
ปัญหาค่านสาธารณสุขและอนามัย							
บริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน	1	2	2	3	3	3	2.3
บริการสาธารณสุขในตำบล	1	1	1	1	1	1	1.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	พมก	ความ พัฒนา	ขนาด มอญ	ต้น ไม้	ชำปะโต	จรัส	รวม/ เฉลี่ย
ผู้ลงทะเบียนในบ้าน	3	5	3	3	3	3	3.0
สุขภาพและอนามัย	1	1	3	1	3	3	2.0
การรักษาพยาบาล	1	2	2	3	2	2	2.0
เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี	3	1	3	3	1	3	2.3
เด็กอายุ 1 - 5 ปี	3	2	3	3	3	3	2.8
บริการฉีดวัคซีน	3	1	3	2	3	2	2.3
การวางแผนครอบครัว	1	3	3	2	1	3	2.2
ความรู้ในการใช้ยา	1	2	2	3	2	2	2.0
ปัญหาความรู้และการศึกษา							
ระดับการศึกษาของประชาชน	1	1	1	2	3	3	1.8
การให้บริการความรู้ของรัฐ	3	3	2	2	2	2	2.3
ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม	2	2	2	2	2	2	2.0
สถานที่ให้ความรู้ในบ้าน	1	1	1	3	3	1	1.7

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นหมู่บ้าน
เป้าหมาย 6 แห่ง การนำเสนอในตาราง 2 สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาชนบท
แห่งชาติ. 2529 : 1 - 47)

1. บ้านพนมดิน หมู่ที่ 4 ตำบลกาเมียง อำเภอกาเมียง

เดิมบ้านพนมดิน ขึ้นอยู่กับตำบลกักโต อำเภอกาเมียง ปี พ.ศ. 2530 บ้านกาเมียง ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นตำบล จึงได้แยกบ้านพนมดินไปขึ้นอยู่กับตำบลกาเมียง

บ้านพนมดิน ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอกาเมียงไปทางทิศตะวันตกระยะทาง 46 กิโลเมตร มีถนนลาดยางตัดก่อกับอำเภอกาสาย ใช้เวลาในการเดินทางถึงอำเภอสวน 45 นาที โดยรถเมล์เล็กซึ่งวิ่งเป็นประจำ มีครัวเรือนทั้งสิ้น 231 ครัวเรือน ประชากร 1,020 คน เป็นชาย 506 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 และเป็นหญิง 514 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนเท่ากับ 4.4 คน มีโครงสร้างอายุของประชากร ดังนี้ เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 อายุ 5 - 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.6 อายุระหว่าง 7 - 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 อายุระหว่าง 14 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.5 อายุระหว่าง 25 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.6 และที่เหลือเป็นอายุ 45 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 13.5 ของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

หมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน มีพื้นที่ประมาณ 2,100 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,600 ไร่ นอกนั้นเป็นป่า ภูเขา และที่อยู่อาศัย เอกสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนส่วนใหญ่ได้แก่ นส.3 ก. ร้อยละ 81.8 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีที่ดินทำกินของตนเอง ร้อยละ 9.1 ทั้งเช่าที่ทำกินเพิ่มเติม และที่เหลืออีกร้อยละ 9.1 ไม่มีที่ดินของตนเองต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด

มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร 3 แห่งคือ อ่างเก็บน้ำบ้านพนมดิน ซึ่งเป็นชลประทานขนาดเล็ก กับห้วยเสม็ก และหนองจิกแตก แต่แหล่งน้ำดังกล่าวไม่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเกษตรมากนัก เนื่องจากมีสภาพดินแข็ง ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านมีบ่อน้ำบาดาล 6 บ่อ และบ่อขุดอีก 22 บ่อ แต่มีเพียง 40 ครัวเรือนหรือร้อยละ 17 เท่านั้นที่มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มเพียงพอตลอดปี

อาชีพหลักของราษฎรในหมู่บ้านคือ ทำนา และทำไร่ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ทำนาครัวเรือนละ 11 - 20 ไร่ ทำนาปีละหนึ่งครั้ง ในปีที่หนาวใช้พันธุ์ข้าวสังข์หยด

มีผลผลิตข้าวเปลือกโคยเนสียไร่ละ 320 กิโลกรัม ราคาขายกิโลกรัมละ 2.50 บาท สำหรับพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ปอแก้ว และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชไร่ระยะยาว หักต้นทุน พื้นบ้านได้แก่ การทอผ้า ซึ่งมีไม่กี่ปีก่อนหน้านี้ ร้อยละ 8.7 ของครัวเรือนทั้งหมด มีอาชีพรับจ้าง งานส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างแรงงานในไร่นา อัตราจ้างเฉลี่ยวันละ 25 บาท แหล่งสินเชื่อทางการเกษตรของราษฎรในหมู่บ้านได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร และกู้ยืมจากพ่อค่านายทุนเอกชน

ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้แล้ว แต่มีเพียงร้อยละ 43.7 ของครัวเรือนทั้งหมดเท่านั้น ที่มีไฟฟ้าใช้ เชื่อเพลิงในการหุงต้มได้แก่ฟืน และถ่าน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เอง โดยอาศัยป่าสงวนแห่งชาติเป็นแหล่งเชื้อเพลิง

ลักษณะของที่อยู่อาศัย ร้อยละ 86.1 ของครัวเรือนทั้งหมด เป็นบ้านปูนสังกะสี ที่เหลือนอกนั้นร้อยละ 13.9 มีหลังคามุงหญ้าคา ในหมู่บ้านมีร้านค้าขายของชำและอาหาร 8 ร้าน มีโรงสีขนาด 18 แรงม้า 5 เครื่อง

ด้านสาธารณสุขและการอนามัย ในหมู่บ้านมีกองทุนยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริการสาธารณสุขในตำบลได้แก่ ออนามัยตำบล เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วย เล็กน้อย ส่วนใหญ่จะซื้อยาจาก อสม. หรือกองทุนยาและเวชภัณฑ์ของหมู่บ้าน ถ้าเจ็บป่วย รุนแรงสามารถเดินทางไปรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐ ได้ภายในเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ 14 คน เด็กตาย ระหว่างแรกเกิดถึง 1 ขวบจำนวน 2 คน มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีขาดสารอาหารระดับ 1 จำนวน 25 คน และไม่มีเด็กขาดสารอาหารระดับ 2 และระดับ 3

บริการด้านสุขภาพในรอบ 1 ปี มีผู้สมัครอายุระหว่าง 15 - 44 ปี ที่ใช้บริการคุมกำเนิดร้อยละ 75 จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด 123 คู่ หญิงมีครรภ์ร้อยละ 28 ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักครบตามกำหนด เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีร้อยละ 14 ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด และร้อยละ 90 ของเด็กวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีนครบตามกำหนด ครัวเรือนร้อยละ 32.0 มีสมาชิก ที่เหลือนอกนั้นไม่มี

ด้านการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรงเรียน มีนักเรียน 210 คน มีประชาชนจำนวน 576 คนหรือร้อยละ 72.5 ที่จบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อ มีผู้จบชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.4 และมีผู้จบสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.4 เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่กำลังเรียนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาจำนวน 3 คน

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ไม่มีโรงเรียนมัธยมในตำบล

กิจกรรมการฝึกอบรมด้านการศึกษานอกโรงเรียนในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ การฝึกอบรมด้านการศึกษาด้านความมั่นคงของชาติ และด้านสุขภาพอนามัยอย่างละ 1 ครั้ง มีการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จำนวน 5 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 2 ครั้ง

ด้านการอพยพแรงงาน มีคนจาก 11 ครอบครัว หรือจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของประชากรอพยพไปทำงานที่อื่น ส่วนใหญ่ไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนมากไปทำงานที่กรุงเทพฯ ซึ่งจะไปเฉพาะช่วงที่ว่างจากการทำนา ผู้ที่ไปทำงานมีชายและหญิงจำนวนพอ ๆ กัน และอยู่ในช่วงอายุ 15-20 ปี

ปัญหาค้นกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มีน้อยมากคือมีเพียง 2 ครั้ง มีคดีเกี่ยวกับที่ดิน 1 ครั้ง และเกี่ยวกับการพนัน 1 ครั้ง บ้านหมอนคินกำลังจะริเริ่มโครงการแผนดินธรรมแผนดินทองในปี 2531

ปัญหาของหมู่บ้านที่อยู่ในระดับรุนแรง ซึ่งประเมินโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน มีดังนี้

- 1) ปัญหาแหล่งน้ำกิน น้ำใช้
- 2) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอย และเชื้อเพลิง
- 3) ปัญหาการประกอบอาชีพ และการมีงานทำ
- 4) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 5) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
- 6) ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยภายในบ้าน
- 7) ปัญหาเรื่องสุขภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ

- 8) ปัญหาเรื่องสุขภาพของเด็กอายุ 1-5 ปี
 - 9) ปัญหาการบริการนันทนาการ
 - 10) ปัญหาการเคลื่อนบริการด้านการศึกษาของรัฐ
2. บ้านค่านพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลค่าน อำเภอกาบเชิง

เดิมชื่อบ้านค่าน เพราะเป็นบ้านหน้าค่านในการติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา ประชาธิปไตยทางช่องจอม แต่เดิมเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านปัจจุบัน 2 กิโลเมตร มีหมู่บ้านที่อยู่ในความปกครอง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านค่านกลาง บ้านยาง และบ้านท่านม ต่อมาเมื่อคนอพยพมาสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการปกครองทางการเมืองได้ จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ โดยย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบัน และเปลี่ยนชื่อเป็น "บ้านค่านพัฒนา" เมื่อปี พ.ศ. 2504 แต่ผู้คนทั่วไปมักนิยมเรียกกันว่า "บ้านค่าน"

บ้านค่านพัฒนา อยู่ห่างจากอำเภอกาบเชิงเป็นระยะทาง 9 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามเส้นทางสายสุรินทร์-ช่องจอม หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากชายแดนไทย - กัมพูชา 4 กิโลเมตร

พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านมีประมาณ 7,854 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 5,368 ไร่ นอกนั้นเป็นป่า เขา และที่อยู่อาศัย

มีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรเพียงแห่งเดียวคือ ห้วยค่าน ในหมู่บ้านมีบ่อน้ำบาดาล 8 บ่อ และบ่อน้ำคั้นอีก 159 บ่อ

จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้นมี 390 ครัวเรือน มีประชากร 2,109 คน แยกเป็นชาย 1,047 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 และเป็นหญิง 1,062 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครอบครัวเท่ากับ 5.4 คน

โครงสร้างกานอายุของราษฎรมีดังนี้ มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.1 อายุระหว่าง 5-7 ปี ร้อยละ 4.6 อายุระหว่าง 7-14 ปี ร้อยละ 21.3 อายุระหว่าง 14-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.5 ผู้ใหญ่อายุระหว่าง 25-45 ปี มีร้อยละ 21.6 ที่เหลือเป็นผู้ใหญ่อายุระหว่าง 45 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 13.5

ค่านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ร้อยละ 79.2 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 13.6 ต้องเช่าที่ดินทำกินเพิ่มเป็นบางส่วน และร้อยละ 7.2 ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด ครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้มี 101 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.7 ของครัวเรือนทั้งหมด เชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้มได้แก่ ถ่าน และฟืน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เอง โดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ

บ้านที่อยู่อาศัยและร้านค้า มีบ้านร้อยละ 80.8 มุงด้วยสังกะสี ร้อยละ 18.9 มุงด้วยหญ้าคา และมีบ้านที่เป็นคอนกรีตเพียง 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.3 ในหมู่บ้านมีร้านค้า อาหารและของชำ 21 แห่ง มีร้านจำหน่ายพันธุ์พืชและวัสดุการเกษตรอยู่ในหมู่บ้าน มีโรงสี 8 โรง ขนาด 18 แรงม้า 6 เครื่อง และขนาด 25 แรงม้า 2 เครื่อง แหล่งสินเชื่อทางการเกษตร ที่ชาวบ้านใช้บริการได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร และแหล่งเงินกู้จากพ่อค้า เอกชน

ด้านการประกอบอาชีพ ร้อยละ 85.7 ของครัวเรือนทั้งหมดมีอาชีพในการทำนา ผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา โคข้าวเปลือกโดยเฉลี่ยไร่ละ 280 กิโลกรัม พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูกในหมู่บ้านได้แก่ ถั่วลิสง และแตงโม พืชไร่ระยะยาวได้แก่ ปอแก้ว และมันสำปะหลัง ไม้ยืนต้นที่ทดลองปลูกในหมู่บ้าน ได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ ซึ่งมีเนื้อที่ในการปลูก 80 ไร่ แต่ยังไม่ได้รับผลผลิต อุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้า ซึ่งมีถึง 137 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.1 มีครัวเรือนร้อยละ 7.2 มีอาชีพในการรับจ้าง ส่วนใหญ่รับจ้างแรงงานด้านการเกษตร อัตราค่าจ้างในหมู่บ้านตกวันละ 30 บาท

ด้านสาธารณสุข บริการสาธารณสุขในหมู่บ้านได้แก่ กองทุนยาและเวชภัณฑ์ ในหมู่บ้าน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในตำบลมีสถานอนามัยตำบล ซึ่งเมื่อราษฎรเจ็บป่วยเล็กน้อย จะขอรับบริการได้ แต่หาเจ็บป่วยรุนแรง สามารถเดินทางไปรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐ ในอำเภอ ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางถึงภายในครึ่งชั่วโมง

จำนวนเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี ในรอบปีที่ผ่านมา มี 40 คน มีเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ตายจำนวน 4 คน เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ ขาดสารอาหารในระดับ 1 จำนวน 5 คน ระดับ 2 และ 3 จำนวน 1 คน และ 3 คน ตามลำดับ

บริการด้านสุขภาพในรอบ 1 ปี มีคู่สมรสที่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี จำนวน 108 คู่ และในจำนวนนี้ มีคู่ที่ใช้บริการทำหมัน คิดเป็นร้อยละ 70 มีหญิงมีครรภ์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก ร้อยละ 90 เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด คิดเป็นร้อยละ 90 และ เด็กชั้นประถมศึกษาทุกคนได้รับวัคซีนครบตามจำนวน และครบตามกำหนด

การมีส้วมใช้มีเพียงร้อยละ 21.3 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีส้วมใช้ นอกนั้นไม่มี
 ด้านการศึกษา ประชาชนร้อยละ 76.3 ได้รับการศึกษาถึงระดับประถมศึกษา มี 7 คน หรือร้อยละ 0.5 จบชั้นมัธยมศึกษา มี 10 คน หรือร้อยละ 0.7 จบชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษา มีเด็กที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 305 คน เรียนชั้นมัธยมศึกษา 32 คน และกำลังเรียนชั้นสูงกว่ามัธยม 5 คน

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และหอกระจายข่าวอย่างละ 1 แห่ง ไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในตำบล

การฝึกอบรมนอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนในรอบ 2 ปี มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ และด้านการศึกษาอย่างละ 2 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 5 ครั้ง ด้านสุขภาพอนามัย 1 ครั้ง จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม 4 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 2 ครั้ง

ด้านการอพยพแรงงาน มีสมาชิก 64 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ของประชากรทั้งหมด อพยพไปทำงานต่างถิ่น ส่วนใหญ่ไปรับจ้างทำงานในโรงงานที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ไปทำงานนานกว่า 3 เดือน มีชายและหญิงไปทำงานจำนวนพอ ๆ กัน ช่วงอายุในการไปทำงานอยู่ระหว่าง 15-30 ปี

ปัญหาความกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มีเกิดขึ้น 28 ครั้ง ได้แก่ คดีเกี่ยวกับเสรีภาพ และชื่อเสียง 15 ครั้ง เกี่ยวกับที่ดิน 5 ครั้ง เกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และเกี่ยวกับการพนันอย่างละ 3 ครั้ง เกี่ยวกับมรดกและเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้อย่างละ 1 ครั้ง

ปัญหาของหมู่บ้านจากการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดอยู่ในระดับรุนแรง
เรียงตามลำดับได้ดังนี้

- 1) ปัญหาการคมนาคมภายในหมู่บ้าน
- 2) ปัญหาแหล่งน้ำกินน้ำใช้
- 3) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง
- 4) ปัญหาที่ดินทำกิน
- 5) ปัญหาผลผลิตจากการทำนา
- 6) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 7) ปัญหาการประกอบอาชีพอื่น ๆ
- 8) ปัญหาการทำการเกษตรฤดูแล้ง
- 9) ปัญหาสุขภาพอนามัยในหมู่บ้าน
- 10) ปัญหาการวางแผนครอบครัว
- 11) ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ

3. บ้านชนาคมอญ หมู่ที่ 4 ตำบลศาลาชุม อำเภอสว่าง

เดิมบ้านชนาคมอญ มีหมู่บ้านเดียว แต่เมื่อมีผู้อพยพเข้าไปอยู่ จึงได้แยกออกเป็น
2 หมู่บ้าน คือบ้านชนาคมอญ หมู่ที่ 1 หรือบ้านชนาคมอญเล็ก กับบ้านชนาคมอญหมู่ที่ 4 หรือบ้าน
ชนาคมอญใหญ่

บ้านชนาคมอญใหญ่อยู่ห่างจากอำเภอสว่างไปทางทิศใต้ ระยะทาง 23 กิโลเมตร
เป็นถนนลาดยาง 4 กิโลเมตร นอกนั้นเป็นถนนลูกรัง 19 กิโลเมตร

มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,200 ไร่ ในพื้นที่ทำการเกษตร 3,150 ไร่ นอกนั้น
เป็นป่าเขา และที่อยู่อาศัย

แหล่งน้ำสำคัญมี 4 แห่ง คือ สระน้ำในวัด อ่างเก็บน้ำห้วยศาลาปาก สระแม่ทัพ และ
ห้วยชนาคมอญ ในฤดูฝนมีน้ำชังมาก แต่ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด เพราะมีสภาพดินเขิน และมี
ขนาดเล็ก ในหมู่บ้านมีบ่อน้ำบาดาล 9 แห่ง บ่อน้ำคั้น 19 แห่ง

มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 344 ครัวเรือน ประชากร 1,922 คน เป็นชาย 888 คน

คิดเป็นร้อยละ 46.2 และเป็นหญิง 1,034 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 ของประชากร
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครอบครัวเท่ากับ 5.6 คน

โครงสร้างคานอายุของราษฎรในหมู่บ้าน มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ
4.4 อายุระหว่าง 5-7 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.5 อายุระหว่าง 7-14 ปี ร้อยละ 15.6
อายุระหว่าง 14-25 ปี มีร้อยละ 23.9 ผู้ใหญ่อายุระหว่าง 25-45 ปี มีร้อยละ 32.3
ส่วนผู้ใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไปมีร้อยละ 15.4

กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปรากฏว่าร้อยละ 89.5 ของครัวเรือนทั้งหมดมีที่ดินทำกิน
เป็นของตนเอง ร้อยละ 6.7 มีที่ดินไม่พอทำกินต้องเช่าเพิ่มบางส่วน ที่เหลือร้อยละ 3.8
ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด

ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้แล้ว แต่ครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้มีเพียงร้อยละ 57.2 ของครัวเรือน
ทั้งหมด ในหมู่บ้านมีโทรทัศน์ 9 เครื่องเป็นของเอกชนทั้งหมด เชื่อเพลิงในการหุงต้มได้แก่
ถ่าน และฟืน ซึ่งทำให้เองโดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติเป็นแหล่งเชื้อเพลิง

ลักษณะของบ้านเรือนและร้านค้าในหมู่บ้านชนาคมอญ มีบ้านเรือนที่มุงคั่วสังกะสี
คิดเป็นร้อยละ 82.6 ที่เหลือร้อยละ 17.4 มุงคั่วหลังคา ในหมู่บ้านมีร้านขายของชำและ
อาหาร 16 แห่ง มีโรงสี 15 แห่ง ซาก 12 แร่งมา 14 แห่ง และ 23 แร่งมาอีก 1 แห่ง

ด้านการประกอบอาชีพ ครัวเรือนร้อยละ 91.3 มีอาชีพทำนา ส่วนใหญ่มีที่นา
ระหว่าง 11-20 ไร่ มีการทำนาปีละ 1 ครั้ง ผลผลิตข้าวเปลือกในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 400
กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายกิโลกรัมละ 1.80 บาท พืชไร่ที่ปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจหลักได้แก่
ปอแก้ว และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชไร่ระยะยาวทั้ง 2 ชนิด ส่วนพืชไร่ระยะสั้นไม่มี และ
ไม่มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ครัวเรือนร้อยละ 8.7 มีอาชีพรับจ้าง โดยรับจ้างแรงงานด้านการเกษตรภายใน
หมู่บ้าน อัตราค่าจ้างวันละ 25 บาท

แหล่งสินเชื่อทางการเกษตรที่ชาวบ้านใช้ได้แก่ แหล่งเงินกู้จากพ่อค้านายทุน
เอกชน ไม่มีแหล่งเงินกู้จากองค์กรอื่น

บริการสาธารณสุขที่มีในหมู่บ้านไค้เก้ กองทุนยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้าน นอกหมู่บ้าน มีสถานอนามัยตำบล เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อยชาวบ้านส่วนใหญ่จะมาขอรับบริการจากสถานอนามัยแห่งนี้ ถ้าเจ็บป่วยรุนแรง สามารถรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐในอำเภอโดยใช้เวลาเดินทางถึง ภายใน 1 ชั่วโมง

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบจำนวน 81 คน ตาย 1 คน แม่ที่ตายเนื่องจากตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรไม่มี เด็กแรกเกิดถึง 5 ขวบ ที่ขาดสารอาหารระดับ 1 มี 14 คน ระดับ 2 มี 11 คน ส่วนระดับ 3 ซึ่งเป็นระดับรุนแรงมากนั้นไม่มี

บริการด้านสุขภาพอนามัยในรอบ 1 ปี มีคูสมรสอายุระหว่าง 15-40 ปีทั้งหมด 266 คู่ ในจำนวนนี้มีคูสมรสร้อยละ 40 ที่ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 80 ของหญิงมีครรภ์ ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักครบตามกำหนด เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี จำนวนร้อยละ 65 ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด ส่วนนักเรียนวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีนครบตามกำหนดร้อยละ 50

การมีส้วมใช้ มีครัวเรือนร้อยละ 16.3 ของครัวเรือนทั้งหมดมีส้วมใช้ ที่เหลือไม่มี

ด้านการศึกษา ประชาชนร้อยละ 81.7 เรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วไม่ได้เรียนต่อ ที่เรียนถึงระดับมัธยมศึกษา มี 7 คน และเรียนสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มี 7 คน เด็กที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มี 201 คน กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา 9 คน และกำลังศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา 8 คน

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้านไค้เก้ โรงเรียนประถมศึกษา ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และหอกระจายข่าว ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาในตำบล

การฝึกอบรมและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในรอบ 2 ปีได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 2 ครั้ง ด้านการศึกษา 4 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 4 ครั้ง ด้านสุขภาพและอนามัย 5 ครั้ง จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม 8 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 4 ครั้ง

การอพยพแรงงานมีรายวันร้อยละ 3.8 ที่ไปทำงานในถิ่นอื่น ส่วนใหญ่ไปรับจ้าง แรงงานด้านเกษตรกรรมในภาคอื่น ส่วนมากเป็นหญิงอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี และไปรับจ้างนานกว่า 3 เดือน

ปัญหาคำนวณกฎหมายและสถิติต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มี 20 ครั้ง เป็นคดีที่เกี่ยวข้องที่ดิน 12 ครั้ง เกี่ยวกับการซื้อขายจำนอง ฎีมี 4 ครั้ง เกี่ยวกับการมรดก 2 ครั้ง และเกี่ยวกับทรัพย์สิน 2 ครั้ง

ดังนี้

ปัญหาที่อยู่ในระดับรุนแรงตามการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน เรียงตามลำดับ

- 1) ปัญหาคำนวณเอกสารสิทธิในการถือครองที่ดิน
 - 2) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง
 - 3) ปัญหาการประกอบอาชีพการมีงานทำ
 - 4) ปัญหาการอพยพหางานทำ
 - 5) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
 - 6) ปัญหาแหล่งสินค้าเชื่อทางการเกษตร
 - 7) ปัญหาการทำการเกษตรฤดูแล้ง
 - 8) ปัญหาสุขภาพคนในหมู่บ้าน
 - 9) ปัญหาสุขภาพและอนามัย
 - 10) ปัญหาสุขภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 11) ปัญหาสุขภาพของเด็กอายุ 1-5 ปี
 - 12) ปัญหาบริการฉีควัคซีน
 - 13) ปัญหาการวางแผนครอบครัว
4. บ้านสันแคว หมู่ที่ 6 ตำบลคม อำเภอสังขะ

บ้านสันแคว อยู่ห่างจากอำเภอสังขะไปทางทิศใต้เป็นระยะทาง 22 กิโลเมตร ทางเชื่อมกับตัวอำเภอเป็นถนนลาดยาง 9 กิโลเมตร และถนนลูกรัง 13 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 3,586 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 3,121 ไร่ นอกนั้นเป็นป่าเขาและที่อยู่อาศัย มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ชลประทานขนาดเล็ก 1 แห่ง และสระน้ำ 3 สระ ในหมู่บ้านมีเรือนำมากาล 7 แห่ง และบ่อน้ำกิน 6 บ่อ

บ้านสันแก้วมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 215 ครัวเรือน มีประชากร 1,078 คน
เป็นชาย 580 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และเป็นหญิง 498 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2
จำนวนสมาชิกต่อครอบครัวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.1 คน

โครงสร้างด้านอายุของราษฎร มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.9
อายุระหว่าง 5-7 ปี ร้อยละ 7.3 อายุระหว่าง 7-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง
14-25 ปี ร้อยละ 28.8 อายุระหว่าง 25-45 ปี ร้อยละ 22.1 ที่เหลือร้อยละ 11.6
เป็นผู้ใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป

ด้านการมสิทธิในที่ดิน ร้อยละ 87.9 ของครัวเรือนทั้งหมดมีที่ทำกินเป็นของตนเอง
ร้อยละ 1.4 ต้องเช่าที่ดินเพิ่มเป็นบางส่วน และร้อยละ 10.7 ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด

ในหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงในการหุงต้มได้แก่ถ่าน และฟืน ซึ่งชาวบ้าน
ทำใช้เอง โดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ

บ้านที่อยู่อาศัย มีครัวเรือนร้อยละ 92.1 เป็นบ้านนุงสังกะสี ที่เหลือร้อยละ 7.9
เป็นบ้านนุงกล้วยผากา ในหมู่บ้านมีร้านอาหารและร้านขายของชำรวม 7 แห่ง มีโรงสี 11 แห่ง
ขนาด 8 แรงม้า 6 แห่ง และขนาด 5 แรงม้า 5 แห่ง มีโทรทัศน์ในหมู่บ้าน 3 เครื่อง
ซึ่งใช้แบตเตอรี่รถยนต์สำหรับให้กระแสไฟฟ้า

ด้านการประกอบอาชีพ ร้อยละ 98.1 ของครัวเรือนทั้งหมดมีอาชีพทำนา ส่วนใหญ่
มีที่นาระหว่าง 11-20 ไร่ต่อครัวเรือน ทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง ผลผลิตข้าวเปลือกโดยเฉลี่ย
เมื่อปีที่ผ่านมาประมาณไร่ละ 480 กิโลกรัม ราคาขายกิโลกรัมละ 2.10 บาท

พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูกได้แก่ พริก มะเขือ และพืชไร่ระยะยาวได้แก่ ปอแก้วและ
มันสำปะหลัง

อุตสาหกรรมภายในครัวเรือนได้แก่ การทอผ้า ซึ่งมีอยู่ 30 หลังคาเรือน มีเพียง
4 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 1.9 ที่ประกอบอาชีพรับจ้าง โดยรับจ้างแรงงานด้านการเกษตร
อัตราค่าจ้างแรงงานในหมู่บ้านวันละ 25 บาท

แหล่งสินเชื่อทางการเกษตรในหมู่บ้าน มีเพียงแหล่งเงินกู้จากพ่อค้านายทุนเอกชน
ไม่มีแหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบันและองค์กรอื่น

ค่านสาธารณสุข ไม่มีบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน แต่มีสถานอนามัยประจำตำบลที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะซื้อยาของหรือยาชุดกินเอง ถ้าเจ็บป่วยรุนแรง สามารถรับการรักษาจากโรงพยาบาลของรัฐ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงโรงพยาบาลในตำบลอำเภอประมาณ 1 ชั่วโมง

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 16 คน เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีขาดสารอาหารระดับ 1 จำนวน 67 คน และขาดสารอาหารระดับ 2 จำนวน 4 คน

บริการด้านสุขภาพในรอบ 1 ปี มีคู่สมรสอายุระหว่าง 15-44 ปีจำนวน 137 คู่ ในจำนวนนี้ร้อยละ 60 ที่ใช้บริการคุมกำเนิด หญิงมีครรภ์ร้อยละ 42 ที่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักครบกำหนด ร้อยละ 80 ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด และเด็กวัยประถมศึกษาทุกคนได้รับวัคซีนครบตามกำหนด

ด้านการใช้ส้วม มีเพียง 5 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.3 เท่านั้นที่มิส้วมใช้ นอกนั้นไม่มี

ด้านการศึกษา มีประชาชนร้อยละ 70.6 ที่จบชั้นประถมศึกษา ไม่มีผู้จบชั้นระดับมัธยมศึกษา แต่มีผู้จบสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของประชากร มีผู้ใหญ่ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำนวน 43 คน ผู้กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา 212 คน กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา 13 คน ไม่มีผู้ที่กำลังศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา

สถานที่ให้การศึกษาในหมู่บ้าน มีเพียงโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน 1 แห่ง เท่านั้น

การฝึกอบรมและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในช่วง 2 ปี ได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 4 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 9 ครั้ง ด้านสุขภาพอนามัย 5 ครั้ง จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม 5 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 1 ครั้ง

มีผู้อพยพไปทำงานต่างถิ่นเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ของประชากร

ปัญหาด้านกฎหมาย และคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มีคดีเกิดขึ้น 7 ครั้ง เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน 3 ครั้ง เกี่ยวพันที่ดิน และเกี่ยวกับการพนัน อย่างละ 2 ครั้ง

บ้านสันแด้ ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์อพยพชาวกัมพูชาประมาณ 2 กิโลเมตร มักจะได้รับความเดือดร้อนจากผู้อพยพชาวกัมพูชา ที่ออกจากศูนย์มาขอที่พักอาศัยชั่วคราว สัตว์เลี้ยงอยู่เป็นประจำ

ปัญหาในหมู่บ้านที่อยู่ในระดับรุนแรง ตามทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิในที่ดิน
 - 2) ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีไฟฟ้าใช้
 - 3) ปัญหาเกี่ยวกับการขาคแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - 4) ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตจากการทำไร่
 - 5) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
 - 6) ปัญหาแหล่งสินเชื่อทางการเกษตร
 - 7) ปัญหาการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
 - 8) ปัญหาการบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
 - 9) ปัญหาสุขลักษณะในบ้านเรือน
 - 10) ปัญหาการรักษาพยาบาล
 - 11) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 12) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพเด็กอายุ 1-5 ปี
 - 13) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาของชาวบ้าน
 - 14) ปัญหาแหล่งให้ความรู้ในหมู่บ้าน
5. บ้านชำปะโต หมู่ที่ 3 ตำบลลอโพน อำเภอบัวเชด

บ้านชำปะโต แต่เดิมเป็นป่าทึบ มีช่างตีเหล็กเป็นชาวส่วยชื่อ ชำ อพยพครอบครัวมาอยู่เป็นครอบครัวแรก ต่อมา มีช่างตีเหล็กอีกคนหนึ่งชื่อโต ได้อพยพครอบครัวมาอยู่ด้วย และได้เลิกอาชีพตีเหล็ก หันมาประกอบอาชีพค้าขายการเกษตร ภายหลังมีผู้อพยพมาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านชำปะโต"

บ้านชำปะโต อยู่ห่างจากหัวอำเภอบัวเชด ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร เส้นทางติดต่อกับอำเภเป็นถนนลูกรัง มีพื้นที่ทั้งหมด 1,200 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 800 ไร่ นอกนั้นเป็นป่าเขาและที่อยู่อาศัย มีแหล่งน้ำสำคัญได้แก่ คลองประทุนขนาดเล็กของหมู่บ้าน แต่มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตร ภายในหมู่บ้านมีอบาตาส 1 แห่ง และมีชุดอีก

มีครัวเรือนทั้งหมด 83 ครัวเรือน มีประชากร 510 คน แยกเป็นชาย 220 คน
คิดเป็นร้อยละ 43.1 และเป็นหญิง 290 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 จำนวนสมาชิกต่อครัวเรือน
โดยเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 คน

โครงสร้างตามอายุของราษฎร มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 8.2 อายุระหว่าง
5-7 ปี ร้อยละ 3.7 อายุระหว่าง 7-14 ปี ร้อยละ 15.7 อายุระหว่าง 14-25 ปี
ร้อยละ 12.4 ผู้ใหญ่อายุระหว่าง 25-45 ปี ร้อยละ 51.2 และอายุ 45 ขึ้นไปร้อยละ 8.8

เกี่ยวกับการมรดกที่ดินที่ทำกิน ครัวเรือนร้อยละ 89.2 มีที่ทำกินเป็นของตนเอง
ร้อยละ 7.2 ต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติม และที่เหลือร้อยละ 3.6 ต้องเช่าที่ทำกินทั้งหมด

ในหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้มได้แก่ ถ่าน และฟืน ซึ่ง
ชาวบ้านทำใช้เอง โดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ

บ้านที่อยู่อาศัย ครัวเรือนร้อยละ 83.1 เป็นบ้านมุงด้วยสังกะสี ที่เหลือร้อยละ
16.9 เป็นบ้านหลังคามุงด้วยหญ้าคา มีร้านขายอาหารและของชำ 3 แห่ง มีโรงเรียน 12
แห่งมา 2 แห่ง

ด้านการประกอบอาชีพ ครัวเรือนร้อยละ 96.4 มีอาชีพทำนา ผลผลิตข้าวเปลือก
ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ยไร่ละ 300 กิโลกรัม พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูกคือ ถั่วลิสง พืชไร่ระยะยาวได้แก่
ปอแก้วและมันสำปะหลัง หัตถกรรมในครัวเรือนได้แก่ การตีเหล็ก ซึ่งมีเพียงครัวเรือนเดียว
อาชีพรับจ้างมี 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.6 โดยรับจ้างแรงงานด้านการเกษตร อัตรา
ค่าจ้างในหมู่บ้านวันละ 20 บาท

แหล่งสินเชื่อทางการเกษตรมีอย่างเดียว คือแหล่งเงินกู้จากพ่อค้าเอกชน

ด้านสาธารณสุข บริการด้านสาธารณสุขมีเพียงสถานีอนามัยตำบล ซึ่งอยู่นอกหมู่บ้าน
เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อยประชาชนส่วนใหญ่จะมารับบริการ แต่ถ้าเจ็บป่วยรุนแรง สามารถไปใช้
บริการที่โรงพยาบาลของรัฐโดยใช้เวลาในการเดินทางถึงโรงพยาบาลประจำอำเภอภายในครึ่งชั่วโมง

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีเด็กเกิด 10 คน เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบที่ขาดสารอาหาร
ระดับ 1 มี 35 คน และระดับ 2 มี 4 คน มีคู่สมรสอายุระหว่าง 15-44 ปี จำนวน 86 คู่
ซึ่งร้อยละ 80 ของคู่สมรสในจำนวนนี้ใช้บริการคุมกำเนิด หญิงมีครรภ์ร้อยละ 80 ได้รับการฉีด

วัคซีนป้องกันโรคหัดหัดตามกำหนด ร้อยละ 50 ของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ และร้อยละ 90 ของเด็กวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีนครบตามกำหนด

สภาพการมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน มีเพียง 8 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 9.6 ที่มีส่วนร่วม นอกนั้นไม่มี

ด้านการศึกษา ประชาชนที่จบชั้นประถมศึกษา มี 309 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 ไม่มีผู้จบชั้นมัธยมศึกษาและสูงกว่ามัธยมศึกษา มีผู้ใหญ่ที่อ่านไม่ออก-เขียนไม่ได้ 90 คน ผู้ที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 75 คน ไม่มีผู้กำลังเรียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษา ไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน นักเรียนต้องเดินทางไปเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในตำบล ซึ่งอยู่ห่างออกไปเป็นระยะทาง 4 กิโลเมตร และไม่มีสถานที่ให้การศึกษาอื่นใดในหมู่บ้าน

การฝึกอบรมและกิจกรรมทางศึกษานอกโรงเรียนในช่วง 2 ปี ได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 3 ครั้ง ด้านการศึกษา 1 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 3 ครั้ง ด้านสุขภาพอนามัย 2 ครั้ง จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม 6 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 2 ครั้ง

ด้านการอพยพแรงงาน มีผู้ไปทำงานถิ่นอื่นเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของประชากรทั้งหมด

ปัญหาค้นกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มี 10 ครั้ง เป็นคดีเกี่ยวกับการซื้อขาย จำนวน 5 คดี และเกี่ยวกับการปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์อย่างละ 3 ครั้ง เกี่ยวกับที่ดิน เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เกี่ยวกับการข่มขืนอนาจาร และเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้อย่างละ 1 ครั้ง

ปัญหาของหมู่บ้านที่มีระดับปัญหารุนแรง ตามทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้

- 1) ปัญหาเอกสารสิทธิที่ดิน
- 2) ปัญหาขาดไฟฟ้าใช้
- 3) ปัญหาแหล่งน้ำกินน้ำใช้
- 4) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง
- 5) ปัญหาผลผลิตจากการทำนา

- 6) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
 - 7) ปัญหาการประกอบอาชีพอื่น ๆ
 - 8) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
 - 9) ปัญหาแหล่งสินค้าเพื่อการเกษตร
 - 10) ปัญหาการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
 - 11) ปัญหาค่าบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
 - 12) ปัญหาสุขภาพอนามัยในบ้านเรือน
 - 13) ปัญหาการรักษาพยาบาล
 - 14) ปัญหาสุขภาพเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 15) ปัญหาสุขภาพเด็กอายุ 1-5 ปี
 - 16) ปัญหาเรื่องความรู้ในการใช้ยา
 - 17) ปัญหาขาดสถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน
6. บ้านจรัส หมู่ที่ 1 ตำบลจรัส อำเภอบัวเชด

บ้านจรัส เดิมขึ้นอยู่กับตำบลบัวเชด อำเภอสังขะ เมื่อปี พ.ศ. 2511 บ้านจรัสได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นตำบล ต่อมาเมื่ออำเภอบัวเชดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอในปี พ.ศ. 2527 ตำบลจรัส จึงได้กลับมาขึ้นอยู่กับอำเภอบัวเชดจนถึงปัจจุบัน

บ้านจรัส เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งมาได้ประมาณ 130 ปี โดยมีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานจากอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากบ้านจรัสมีนักจรัสขึ้นเต็มพื้นที่ในหนองน้ำของหมู่บ้าน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านจรัส"

บ้านจรัสอยู่ห่างจากอำเภอบัวเชดไปทางทิศใต้เป็นระยะทาง 12 กิโลเมตร เส้นทางที่ติดต่อกับตัวอำเภอเป็นถนนลูกรัง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 8,100 ไร่ เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร 7,800 ไร่ นอกนั้นเป็นป่าเขาและที่อยู่อาศัย

มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร 4 แห่ง คือ ห้วยจรัส ห้วยเสียทังเอง หนองจรัส และชลประทานตำบลบ้านจรัส มีบ่อน้ำบาดาล 4 บ่อ และบ่อน้ำฝน 2 บ่อ

มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 233 ครัวเรือน มีประชากร 1,004 คน แยกเป็นชาย 498 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 และเป็นหญิง 506 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 จำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 คน

ด้านการประกอบอาชีพของประชาชน ร้อยละ 92.5 มีอาชีพทำนา ร้อยละ 5.5 ทำไร่ และร้อยละ 2.0 มีอาชีพในการรับจ้าง และหาของป่ามาขาย

การกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ร้อยละ 86.3 ของครัวเรือนทั้งหมด มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 11.1 ต้องเช่าที่ดินทำกินเพิ่มเติมเป็นบางส่วน และร้อยละ 2.6 ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วมีพื้นที่ในการประกอบการเกษตร ครัวเรือนละประมาณ 10 ไร่

ด้านการศึกษาของประชาชน ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรงเรียน มีนักเรียน 201 คน มีผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับแต่ไม่ได้อ่านออก 402 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 40.4 จบชั้นมัธยมศึกษา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ร้อยละ 0.1 จบสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 0.7 กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา มีประชากรอายุระหว่าง 14-50 ปี จำนวน 557 คน และในจำนวนนี้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ของประชากรทั้งหมด มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง และหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน 1 แห่ง

ด้านสาธารณสุขของหมู่บ้าน มีครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดดื่มได้ตลอดปีจำนวน 120 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ที่เหลือ 113 ครัวเรือน มีน้ำดื่มน้ำใช้ไม่เพียงพอตลอดปี มีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ประจำ 2 คน ประชากรส่วนใหญ่เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย จะไปใช้บริการของสถานอนามัย และหากเจ็บป่วยรุนแรงสามารถเดินทางเข้าไปรักษาในโรงพยาบาลประจำอำเภอได้ภายใน 1 ชั่วโมง มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้านจำนวน 1 แห่ง

ในรอบปีที่ผ่านมา มีหญิงมีครรภ์ที่ได้รับการฉีควัคซีนป้องกันบาดทะยัก 8 ราย เด็กอายุ 1 ปี ได้รับการฉีควัคซีนป้องกันโรค 33 ราย เด็กนักเรียนประถมศึกษาได้รับการฉีควัคซีนป้องกันโรค 86 ราย คู่สมรสมีการคุมกำเนิดโดยการใส่ยาเม็ดคุมกำเนิด 56 ราย และฉีดยาคุม 6 ราย

สภาพการใช้สอยของหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมีส่วนร่วมคิดเป็นร้อยละ 1.4 นอกนั้นไม่มีส่วนใช้

ในหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่มีโครงการที่จะดำเนินการในเร็ว ๆ นี้
มีธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ ศูนย์พัฒนาตำบลและสำนักสงฆ์อย่างละ 1 แห่ง
ค่าน้ำที่อยู่อาศัย มีครัวเรือนร้อยละ 80.8 เป็นหมู่บ้านที่มุ่งหลังคาควายสังกะสี
ที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 20.0 มุงหลังคาควายหญ้าคา

การฝึกอบรมและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในช่วง 2 ปี ได้แก่ การอบรม
ด้านอาชีพ 3 ครั้ง ด้านการศึกษา 1 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 2 ครั้ง ด้านสุขภาพ
4 ครั้ง จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม 6 ครั้ง และกิจกรรมด้านการกีฬา 6 ครั้ง

ปัญหาค่าตามกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปีมี 15 ครั้ง เป็นคดีเกี่ยวกับที่ดิน
5 ครั้ง เกี่ยวกับการจดทะเบียนพาณิชย์ 2 ครั้ง เกี่ยวกับทรัพย์สิน 3 ครั้ง เกี่ยวกับชีวิต
และร่างกาย 1 ครั้ง เกี่ยวกับการข่มขืนอนาจาร 2 ครั้ง และเกี่ยวกับเสรีภาพ ชื่อเสียง
2 ครั้ง

ปัญหาในหมู่บ้านที่มีระดับความรุนแรงจากการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน
เรียงตามลำดับ ได้ดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน
- 2) ปัญหาแหล่งน้ำกินน้ำใช้
- 3) ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง
- 5) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 6) ปัญหาการประกอบอาชีพอื่น ๆ
- 7) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
- 8) ปัญหาการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
- 9) ปัญหาบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
- 10) ปัญหาสุขภาพลักษณะในบ้านเรือน
- 11) ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน
- 12) ปัญหาสุขภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี

- 13) ปัญหาสุขภาพของเด็กอายุระหว่าง 1-5 ปี
- 14) ปัญหาเรื่องการวางแผนครอบครัว
- 15) ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน
- 16) ปัญหาสถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน

สรุปสภาพปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน

สภาพและปัญหาโดยสรุปของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีดังนี้

1. ใน 6 หมู่บ้านชายแดน มีครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 1,496 ครัวเรือน มีประชากร 7,643 คน แยกเป็นชาย 3,739 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 หญิง 3,904 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนเท่ากับ 5.1 คน
2. ความที่ดินทำกิน ใน 6 หมู่บ้านมีพื้นที่ทั้งหมดรวม 27,040 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 21,839 ไร่ นอกนั้นเป็นที่อยู่อาศัย ป่าเขาและแหล่งน้ำ มีครัวเรือนร้อยละ 82.1 ที่ที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 7.9 ต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติม และร้อยละ 10.0 ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนใหญ่ประชาชนยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสมบูรณ์
3. บริการสาธารณะในหมู่บ้าน หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง มีธนาคารข้าว ศาลาประชาคม สถานอนามัย และศูนย์พัฒนาตำบล ส่วนธนาคารโค-กระบือ มีอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านพมกีน สำหรับศูนย์โภชนาการมีเพียงบ้านเดียว คือบ้านคานพัฒนาเท่านั้น
4. การมีไฟฟ้าใช้ มีเพียง 4 หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ อีก 2 หมู่บ้านที่ไม่มี คือ บ้านสันเต้ และบ้านชำปะโค ทั้ง 6 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 668 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.7 ที่ใช้ไฟฟ้า เชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้มของทุกหมู่บ้าน ได้แก่ ถ่านและฟืน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เองโดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ
5. ที่อยู่อาศัยและร้านค้า มีครัวเรือนร้อยละ 86.1 ที่มุงด้วยสังกะสี ร้อยละ 13.8 มุงหญ้าคา และร้อยละ 0.1 เป็นบ้านคอนกรีต มีร้านค้าที่ขายของชำจำนวน 43 ร้าน บ้านที่มีร้านค้ามากที่สุดคือบ้านคานพัฒนา มีจำนวน 21 ร้าน และบ้านที่มีจำนวนร้านค้าน้อยที่สุดคือบ้านชำปะโค มีจำนวนเพียง 3 ร้าน

6. การประกอบอาชีพ ร้อยละ 92.7 ของครัวเรือนทั้งหมด มีอาชีพทำนา ร้อยละ 5.8 มีอาชีพในการรับจ้าง โดยมีอัตราค่าจ้างเฉลี่ยทุกหมู่บ้านเท่ากับวันละ 24.2 บาท ที่เหลือมีอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์และอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพคู่ขนานกับการทำนา พืชไรที่สำคัญได้แก่ปอแก้ว มันสำปะหลัง ถั่วลิสง แหล่งเงินส่วนใหญ่ได้มาจากพ่อค้านายทุนเอกชน
7. ด้านสาธารณสุข มีเพียง 3 หมู่บ้านที่มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านพนมกิน บ้านคานพัฒนา และบ้านชนาคมอญ จำนวนเด็กเกิดใหม่ในรอบ 1 ปี มีจำนวน 193 คน ตาย 7 คน บริการด้านการคุมกำเนิด ในรอบ 1 ปี ร้อยละ 66.7 ของคู่สมรสที่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 61.5 ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี และร้อยละ 37.5 ของเด็กวัยประถมศึกษา ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด มีครัวเรือนร้อยละ 15.5 ของครัวเรือนทั้งหมดมีสมาชิก
8. ด้านการศึกษา ในจำนวนหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน มีเพียงบ้านชำปะโต แห่งเดียวที่ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในหมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่ที่อ่าน-เขียนไม่ได้ทั้งหมด 175 คน ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้ศึกษาต่อมีจำนวน 4,131 คน มีบริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและหอกระจายข่าวเพียง 4 หมู่บ้านเท่านั้น หมู่บ้านที่ไม่มีคือ บ้านลิ้นแด้ และบ้านชำปะโต
9. ด้านแรงงานและความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น ร้อยละ 8.2 ครัวเรือน มีผู้อพยพไปทำงานหอน โดยมีจำนวนคนอพยพไปจำนวน 162 คน ส่วนใหญ่จะไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร อุตสาหกรรมในโรงงาน และรับจ้างทั่วไปตามลำดับ ช่วงอายุของผู้อพยพไปทำงานเฉลี่ยระหว่าง 15-30 ปี
10. ปัญหาและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี ในหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง มีจำนวน 80 ครั้ง คดีที่มีความถี่สูงสุดคือ 26 ครั้ง ได้แก่คดีเกี่ยวกับที่ดิน และเกี่ยวกับเสรีภาพชื่อเสียง 17 ครั้ง นอกนั้นเป็นคดีเกี่ยวกับการปล้น ลักทรัพย์ การซื้อขายจำนอง และการพนัน ความล้าคับ

11. ประเมินปัญหาในหมู่บ้าน ปัญหาที่อยู่ในระดับรุนแรงจากการประเมิน
ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาจากผลเฉลี่ยโดยส่วนรวมจากทั้ง 6 หมู่บ้านเป้าหมาย
มีดังนี้

- 1) ปัญหาสุขภาพในหมู่บ้านเรือน
- 2) ปัญหาผลผลิตด้านการเกษตร
- 3) ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
- 4) ปัญหาคุณภาพของเด็กอายุ 1-5 ปี
- 5) ปัญหาการทำการเกษตรฤดูแล้ง
- 6) ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิในที่ดิน
- 7) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอย และเชื้อเพลิง
- 8) ปัญหาแหล่งน้ำดื่ม - น้ำใช้
- 9) ปัญหาบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
- 10) ปัญหาคุณภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
- 11) ปัญหาบริการฉีควัคซีน
- 12) ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ

บทที่ 4

ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน

ข้อมูลที่น่าสนใจในบทนี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้ง 6 หมู่บ้าน ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ต้องการทราบข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน ในลักษณะรวม ๆ เพื่อทราบลักษณะปัญหาและความต้องการในแต่ละบ้าน เพื่อจะนำไปสู่ การพิจารณาถึงรูปแบบและเนื้อหาในการจัดบริการการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับ ประชาชนในบริเวณชายแดน จังหวัดสุรินทร์ต่อไป

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ เป็นเพียงแนวคำถามประกอบการ สัมภาษณ์เท่านั้น ผู้ศึกษาคนควาไม่ถือเคร่งครัดว่าจะต้องสอบถามให้ครบทุกประเด็น คำถาม บางข้อผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้องขยายคำถามเพิ่มเติม และบางข้อก็อาจข้ามคำถาม นั้นไป แล้วแต่ความเหมาะสมกับสภาพของผู้ตอบแต่ละคน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และการคำนวณค่าร้อยละของคำถาม ซึ่งในการคำนวณค่าร้อยละนี้ได้ถือตามจำนวนคำตอบ ในแต่ละข้อเป็นเกณฑ์ ไม่ถือจำนวนเต็มของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะคำถามบางข้อมี ผู้ตอบไม่ครบ และบางข้อผู้ตอบอาจตอบได้หลายคำตอบ ดังนั้นจำนวนเต็มของคำตอบ ในแต่ละข้อจึง ไม่เท่ากัน การคำนวณค่าร้อยละจึงถือคำตอบของแต่ละข้อเป็นเกณฑ์

ต่อไปนี้เป็นข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนที่ได้จากการสัมภาษณ์

ข้อมูลส่วนทั่วของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ เป็นประชาชนจากหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้าน ใน 3 อำเภอ มีจำนวน 186 คน ข้อมูลส่วนทั่วของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างแยกตามอำเภอ

ข้อมูลส่วนตัว	อำเภอ / จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
	เวียง	สังขะ	บัวเชก	รวม	ร้อยละ
จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น	91	50	45	186	100
1. <u>เพศ</u>					
ชาย	50	22	30	102	54.6
หญิง	41	28	15	84	45.2
2. <u>อายุ</u>					
ต่ำกว่า 20 ปี	18	10	12	40	21.5
21 - 30 ปี	17	22	15	54	29.0
31 - 40 ปี	24	8	13	45	24.2
41 - 50 ปี	17	7	3	27	14.5
51 ปีขึ้นไป	15	3	2	20	10.8
3. <u>สถานภาพการสมรส</u>					
โสด	25	20	15	60	32.3
แต่งงาน	66	30	30	126	67.7
4. <u>จำนวนบุตร</u>					
ไม่มี	27	19	16	62	33.3
1 - 2 คน	15	12	11	38	20.4
3 - 4 คน	18	12	14	44	23.7

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	อำเภอ / จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
	กาบเชิง	สังขะ	บัวเชด	รวม	ร้อยละ
5 - 6 คน	22	4	3	29	15.6
6 คนขึ้นไป	9	3	1	13	7.0
5. <u>ภูมิสำเนาเดิม</u>					
เป็นคนในท้องถิ่นนี้	38	42	27	107	57.5
อพยพมาจากที่อื่น					
ภายในจังหวัด	15	6	10	31	16.7
จังหวัดในภาคตะวันออก					
ฉะเชิงเทรา	37	2	6	47	25.3
จังหวัดในภาคกลาง	1	-	-	1	0.5
6. <u>พื้นฐานการศึกษา</u>					
ไม่เคยเรียน	9	2	6	17	9.1
เรียนแต่ไม่จบชั้น ป.4	8	2	10	20	10.8
จบชั้น ป.4	52	26	21	99	53.2
จบชั้น ป.6	20	14	6	40	21.5
จบชั้นมัธยมศึกษา	2	-	2	4	2.2
จบสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	-	6	-	6	3.2

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	อำเภอ / จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
	กาบเชิง	สังขะ	บัวเชด	รวม	ร้อยละ
7. อาชีพหลัก					
ทำนา	83	37	37	157	84.4
ทำไร่	1	4	6	11	5.9
รับราชการ (ครู)	-	6	-	6	3.2
ค้าขาย	2	2	1	5	2.7
รับจ้าง	2	1	1	4	2.2
เลี้ยงสัตว์	2	-	-	2	1.1
ไม่ตอบ	1	-	-	1	0.5
8. อาชีพรองลำดับที่ 1					
ทำไร่	31	21	30	82	44.0
ไม่มีอาชีพรอง	9	16	3	28	15.1
สวนครัว	21	-	3	24	12.9
รับจ้าง	11	2	2	15	8.1
ทำนา	3	3	4	10	5.4
ค้าขาย	3	1	-	4	2.1
เลี้ยงสัตว์	2	1	-	3	1.6
ไม่ตอบ	11	6	3	20	10.6

ตาราง 3. (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	อำเภอ / จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
	กาบเชิง	สังขะ	บัวเชด	รวม	ร้อยละ
9. <u>อาชีพของลำดับที่ 2</u>					
ไม่มีอาชีพของลำดับที่ 2	7	16	19	42	22.6
ทำสวนครัว	14	1	—	15	8.1
รับจ้าง	8	1	—	9	4.8
ทำไร่	3	2	2	7	3.8
เลี้ยงสัตว์	3	—	1	4	2.1
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	1	—	—	1	0.5
ไม่ตอบ	55	30	23	108	58.1
10. <u>อาชีพของลำดับที่ 3</u>					
ไม่มีอาชีพของลำดับที่ 3	11	12	13	36	19.4
ทำสวนครัว	1	—	—	1	0.5
รับจ้าง	1	—	—	1	0.5
ทำไร่	1	—	—	1	0.5
เลี้ยงสัตว์	1	—	—	1	0.5
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	1	—	—	1	0.5
ไม่ตอบ	75	38	32	145	70.1

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	อำเภอ / จำนวนกลุ่มตัวอย่าง				
	กาบเชิง	สังขะ	บัวเชด	รวม	ร้อยละ
11. รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย/ปี					
ต่ำกว่า 1,000 บาท	6	3	3	12	6.5
1,001 - 3,000 บาท	18	9	19	46	24.7
3,001 - 5,000 บาท	25	13	10	48	25.8
5,001 - 7,000 บาท	8	7	5	20	10.8
7,001 - 9,000 บาท	5	4	-	9	4.8
9,001 - 11,000 บาท	2	1	-	3	1.6
11,001 บาทขึ้นไป	16	9	4	29	15.6
ไม่แน่นอน	4	-	-	4	2.2
ไม่ตอบ	7	4	4	15	8.0

สรุปลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 หมู่บ้าน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 186 คน ได้ดังนี้

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 102 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 และเป็นหญิง 84 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุระหว่าง 14 - 58 ปี และช่วงอายุระหว่าง 21 - 30 ปี เป็นช่วงอายุที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 ช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ระหว่าง 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 20 คน

คิดเป็นร้อยละ 10.8 ผู้ที่มีอายุน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างเป็นหญิง จำนวน 2 คน คือ อายุ 14 ปี อยู่ที่บ้านชนาคมอญ ต.ตากุม อ.สังขะ และที่บ้านชำปะโค ต.อาโพน อ.บัวเชก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากที่สุดคือ อายุ 58 ปี เป็นชายมีจำนวน 3 คน อยู่ที่บ้านค่าน ต.ค่าน อ.กาบเชิง จำนวน 2 คน และบ้านชำปะโค ต.อาโพน อ.บัวเชก จำนวน 1 คน

3. สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 ที่เหลือยังเป็นโสด สถานภาพอื่น ๆ เช่น เป็นหม้าย ไม่ปรากฏ

4. จำนวนบุตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตรแล้ว มีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ผู้ที่ยังไม่มีบุตรมีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ผู้ที่มีบุตรมากที่สุดเป็นชาย มีจำนวน 2 คนคือ มีบุตร 15 คนเท่ากัน อยู่ที่บ้านพนมกิน ต.ตาเมียง อ.กาบเชิง และบ้านค่าน ต.ค่าน อ.กาบเชิง โดยมีบุตรคนโตอายุ 30 ปี คนเล็ก อายุ 5 ปี และคนโศก อายุ 35 ปี คนเล็ก 12 ปี ตามลำดับ

5. ภูมิลำเนาเดิม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น มีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 นอกนั้นอพยพมาจากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภายใน จังหวัดสุรินทร์ มีอพยพมาจากจังหวัดอยุธยา 1 คน เป็นชายมาไถ่กรรมาอยู่ที่บ้านค่าน ต.ค่าน อ.กาบเชิง ไม่ปรากฏว่ามีอพยพมาจากจังหวัดในภาคเหนือและภาคใต้

6. พื้นฐานการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เรียนจบการศึกษามัธยมศึกษาบังคับ (ป.4) มีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 ไม่เคยเรียนและเรียนไม่จบชั้น ป.4 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 มีผู้เรียนจบระดับ ปวส. 2 คน และจบระดับ ค.บ. 4 คน เป็นข้าราชการครูสอนที่โรงเรียนบ้านชนาคมอญ ต.ตากุม อ.สังขะ และโรงเรียนบ้านลันแท่ ต.คม อ.สังขะ

7. อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 อาชีพหลักที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 2 คน ที่บ้านพนมกิน ต.ตาเมียง อ.กาบเชิง

8. อาชีพรองลำดับที่ 1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรองลำดับที่ 1 มีจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 74.1 มีผู้ไม่ตอบจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และไม่มีอาชีพรองลำดับที่ 1 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 อาชีพรองที่มีจำนวนมาก คือ ทำไร่ เช่น ไร่ปอ มันสำปะหลัง และพืชไร่อื่น ๆ เป็นต้น มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0

9. อาชีพรองลำดับที่ 2 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.1 ไม่ตอบคำถามนี้ และร้อยละ 22.6 ไม่มีอาชีพรองลำดับที่ 2 ส่วนผู้ที่มีอาชีพรองลำดับที่ 2 ได้แก่ อาชีพทำสวนครัว ร้อยละ 8.1 รับจ้าง ร้อยละ 4.8 ทำไร่ ร้อยละ 3.8 เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 2.1 และอาชีพรองในด้านการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ร้อยละ 0.5

10. อาชีพรองลำดับที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 78.1 ไม่ตอบคำถามนี้ และร้อยละ 19.4 ไม่มีอาชีพรองลำดับที่ 3 ส่วนผู้ที่ตอบว่ามีอาชีพรองลำดับที่ 3 ได้แก่ อาชีพทำสวนครัว รับจ้าง ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นอาชีพร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

11. รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากอาชีพหลักจำนวนมากที่สุดอยู่ระหว่าง 3,001 - 5,000 บาท มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 และมีรายได้จำนวนน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 9,001 - 11,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ผู้ที่มีรายได้ในอาชีพหลักเฉลี่ยต่อปีมากที่สุดเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านชนากมอญ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 72,000 บาท สำหรับผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่บ้านก้าน เป็นหญิงมีอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 200 บาท

ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 186 คน
ปรากฏในรายละเอียดการาง 4 ดังต่อไปนี้

การาง 4 ข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้</u>		
อ่านและเขียนไม่ได้	37	19.9
อ่านออกแต่เขียนไม่ได้	25	13.4
พออ่านออกเขียนได้	92	49.5
อ่านเขียนได้ในระดับดี	32	17.2
2. <u>การมีโอกาอ่าน - เขียน</u>		
ไม่ค่อยมีโอกาอ่านและเขียน	121	65.1
อ่านน้อย - เขียนน้อย	49	26.3
อ่านน้อย - เขียนมาก	6	3.2
อ่านมาก - เขียนมาก	3	1.6
ไม่ตอบ	7	3.6
3. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่าน - เขียน</u>		
3.1 <u>เห็นว่ามีค่าจำเป็น</u>	147	79.0
เพราะ - มีความรู้เพิ่มขึ้น	56	30.1
- ได้ทราบข่าวสารทันต่อเหตุการณ์	50	26.9

ตาราง 4 (กข)

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
- นำไปใช้ประโยชน์ในเชิงกิจประจำวันได้	41	22.0
3.2 <u>เห็นว่าไม่มีความจำเป็น</u>	30	16.2
เพราะ - อายุมากแล้ว	23	12.4
- ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์	4	2.2
- ไม่ให้เหตุผล	3	1.6
3.3 <u>ไม่ทราบ</u>	1	0.5
3.4 <u>ไม่ตอบ</u>	8	4.3
4. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยากเรียนหนังสือ</u>		
4.1 <u>อยากเรียน</u>	109	58.6
เพราะ - อยากอ่านออกเขียนได้	63	33.9
- ช่วยให้มีงานทำที่คิดว่าเกิน	32	17.2
- อยากได้วุฒิสูงขึ้น	14	7.5
4.2 <u>ไม่อยากเรียน</u>	74	39.8
เพราะ - ไม่มีเวลา	38	20.4
- อายุมากแล้ว	31	16.7
- ไม่มั่นใจว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้	5	2.7
4.3 <u>ไม่แน่ใจ</u>	3	1.6

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
5. <u>โอกาสที่จะเรียนหนังสือได้</u>		
เรียนช่วงหลังจากเลิกทำงาน	69	37.1
ไม่มีโอกาสเรียน	53	28.5
เรียนการศึกษานานาชาติ	51	27.4
ไม่มีความคิดเห็น/ไม่ตอบ	7	3.8
เรียนด้วยตนเอง	6	3.2
6. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนให้บุตรเรียนต่อ</u>		
6.1 <u>อยากให้บุตรชายเรียน</u>	166	100
6.1.1 ระดับประถมศึกษา	121	65.0
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	78	41.9
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	43	23.1
6.1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	23	12.3
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	19	10.2
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	4	2.1
6.1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	11	5.9
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	7	3.8
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	4	2.1
6.1.4 ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	6	3.3
เพราะ - อยากให้ทำงานทำ	6	3.3
6.1.5 ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสนใจ ของเขา	15	8.1
6.1.6 ไม่ตอบ	10	5.4

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
6.2 <u>อยากได้บุตรสาวเรียน</u>	166	100
6.2.1 ระดับประถมศึกษา	151	61.1
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	58	31.1
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	93	50.0
6.2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	12	6.5
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	5	2.7
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	7	3.8
6.2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	7	3.8
เพราะ - ไม่มีทุนให้เรียนต่อ	3	1.6
- ไม่มีคนช่วยทำงาน	4	2.2
6.2.4 ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	4	2.2
เพราะ - อยากให้มั่งงานทำ	4	2.2
6.2.5 ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสนใจ ของเขา	8	4.2
6.2.6 ไม่ตอบ	4	2.2

จากการวาง 4 พอสรุข้อมูลและความคิดเห็นด้านการศึกษากลุ่มตัวอย่าง
ได้ดังนี้

1. ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอ่านออก
เขียนได้ ซึ่งมีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 อ่านเขียนอยู่ในระดับที่จำนวน
32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 มีผู้ที่อ่านออกแต่เขียนไม่ได้จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ
13.4 และในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 186 คน ยังมีผู้ที่อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้ 37 คน
คิดเป็นร้อยละ 19.9 ในจำนวนนี้มีผู้อยู่ในอำเภอทางเชิงมากกว่าอำเภออื่น คือ มีจำนวน
21 คน

2. การมีโอกาอ่าน - เขียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีโอกาอ่าน
เขียน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ต้องประกอบอาชีพ สบายค่าไม่ก็ ไม่มีเวลา
เป็นต้น ซึ่งมีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 ผู้ที่อ่านน้อยแต่เขียนน้อยมีจำนวน
49 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 ผู้ที่อ่านน้อยแต่เขียนมากมีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ
3.2 สำหรับผู้ที่อ่านมากและเขียนมากมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ทั้ง 3 คน
นี้เป็นครูอยู่ที่อำเภอสังขะ นอกนั้นไม่ได้ตอบคำถามซึ่งมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่าน - เขียน มีผู้ที่เห็นว่าการอ่านออกเขียนได้
มีความจำเป็นจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 โดยให้เหตุผลว่าทำให้มีความรู้
เพิ่มขึ้น ได้ทราบข่าวสารทันต่อเหตุการณ์และสามารถนำความรู้ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้
มีเพียง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นเนื่องจากอายุมาก
และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ นอกนั้นไม่ตอบ และไม่ให้เหตุผล จำนวน 9 คน คิดเป็น
ร้อยละ 4.8

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยากเรียนหนังสือ ส่วนใหญ่มีผู้ตอบว่าอยากเรียน
จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 58.6 โดยให้เหตุผลว่าอยากอ่านออกเขียนได้ ช่วยให้
มีงานทำที่ดีกว่าเดิม และมีเงินสูงขึ้น มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ที่ตอบว่า
ไม่อยากเรียนเพราะไม่มีเวลา อายุมาก และไม่มั่นใจว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ มีเพียง
3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ที่ยังคิดสับสนใจไม่ได้

5. โอกาสที่จะเรียนหนังสือได้ มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ที่ตอบว่าหากมีโอกาส จะเรียนในช่วงที่เสร็จจากฤดูทำนาแล้ว ร้อยละ 28.5 ก่อว่าไม่มีโอกาสได้เรียน ร้อยละ 27.4 อยากเรียนการศึกษามัธยม มีเพียง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ที่ตอบว่าจะเรียนด้วยตนเอง นอกนั้นไม่มีความคิดเห็น และไม่ตอบร้อยละ 3.6

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนให้บุตรเรียนต่อ กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษา ส่วนใหญ่จะให้ได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่า "ยากจน ไม่มีทุนให้เรียนต่อ" และ "ไม่มีคนช่วยทำงาน" เมื่อเปรียบเทียบการสนับสนุนการศึกษาระหว่างบุตรชายและบุตรหญิงแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการสนับสนุนบุตรชายให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงมากกว่าจะสนับสนุนบุตรหญิง ทั้งนี้เพราะต้องการให้บุตรชายมีงานทำ (รับราชการ) ส่วนบุตรหญิงไม่ต้องการให้อยู่ทางครอบครัว

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านอาชีพ

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านอาชีพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 186 คน ใน 3 อำเภอ 6 ตำบล และ 6 หมู่บ้าน ปรากฏในตาราง 5 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับค่านาชีพ

ความคิดเห็น	จำนวน				
	ทางเชิง	สังขะ	บัวเชก	รวม	ร้อยละ
1. <u>การมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมวิชาชีพ</u>					
1.1 <u>เคยเข้ารับการฝึกอบรม</u>	39	17	14	70	37.6
สาขาวิชา - การเกษตร	27	10	10	47	25.3
- ตัดเย็บเสื้อผ้า	9	-	4	13	6.9
- ศิลปประดิษฐ์	3	6	-	9	4.8
- หลักสูตรขั้นประถม	-	1	-	1	0.6
1.2 <u>ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม</u>	49	31	26	106	56.1
1.3 <u>ไม่ตอบ</u>	3	2	3	8	4.3
2. <u>วิชาชีพที่ต้องการฝึกอบรม</u>					
การเกษตร	40	17	25	82	44.1
ตัดเย็บเสื้อผ้า	10	13	6	29	15.6
เสริมสวย	5	4	3	12	6.5
ช่างเครื่องยนต์	1	4	6	11	5.9
ช่างไฟฟ้า	7	3	-	10	5.4
แล้วแต่จะจัดให้	6	1	3	10	5.4
ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ	6	1	1	8	4.3
ไม่ตอบ	7	1	-	8	4.3
ศิลปประดิษฐ์	5	1	-	6	3.2

ตาราง 5 (กข)

ข้อคิดเห็น	จำนวน				
	ทางเชิง	สังกะ	บัวเชก	รวม	ร้อยละ
อาหาร-ขนม	-	5	1	6	3.2
การพญา	4	-	-	4	2.1
3. <u>ความขัดข้องในการเปลี่ยนอาชีพ</u>					
3.1 <u>ไม่ต้องการเปลี่ยน</u>	64	39	19	122	65.6
เพราะ - ไม่ทราบจะทำอะไร	30	15	8	53	28.5
- อาชีพเดิมก็อยู่แล้ว	13	16	7	36	19.4
- ไม่มีความรู้ความสามารถ ในวิชาชีพอื่น	10	6	3	19	10.2
- ไม่มีทุน	11	2	1	14	7.5
3.2 <u>ไม่ชอบ</u>	5	-	4	9	4.8
3.3 <u>อยากเปลี่ยนอาชีพใหม่</u>	22	11	22	55	29.6
เป็น - ค้าขาย	12	5	11	28	15.0
- ช่างฝีมือ	4	3	6	13	7.0
- เสริมสวย	2	2	1	5	2.7
- ทำสวน	3	1	1	5	2.7
- รับราชการ	1	-	3	4	2.2
3.4 <u>เหตุผลที่ยากเปลี่ยนอาชีพใหม่</u>					
เพราะ - ทำการเดิมๆ ไม่ได้อะไร	9	3	10	22	11.8
- ทำให้มีรายได้น้อยกว่าเดิม	9	6	4	19	10.2
- เป็นงานที่ชอบ	4	1	5	10	5.4
- ไม่มีที่ทำกิน	-	1	3	4	2.2

จากข้อมูลในตาราง 5 สรุปได้ดังนี้

1. การมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 และวิชาชีพที่เคยผ่านการฝึกอบรมมาแล้วนั้น ร้อยละ 25.3 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร เช่น การทำและการใช้ปุ๋ยหมัก การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ การใช้ยาปราบศัตรูพืช การทำไร่นา เป็นต้น ร้อยละ 6.9 เคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการทักเย็บเสื้อผ้า มีจำนวนเพียง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ที่เคยได้รับการฝึกอบรมเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปประดิษฐ์ มีอาชีพครูเพียง 1 คน ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษา

สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพ มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า เคยเข้ารับการฝึกอบรมในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น การฝึกอบรม อพ. พลบช. กนช. ลสชบ. เป็นต้น และมีเพียงร้อยละ 4.3 ที่ไม่ตอบคำถามนี้

2. วิชาชีพที่ต้องการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ

44.1 มีความต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านเกษตรมากที่สุด ส่วนวิชาชีพที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการน้อยที่สุดคือ การทอผ้า ซึ่งมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

สำหรับความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น ความสามัคคีในหมู่คณะ การทำสวน การคุมกำเนิด การพัฒนาไร่ เป็นต้น มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และผู้ที่ต้องการฝึกอบรมที่ไม่ระบุชื่อวิชาชีพ แล้วแต่หน่วยงานใดจะจัดให้มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4

จากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตร วิทยุชุมชนมีความต้องการฝึกอบรมทางช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ส่วนวิทยุหญิง มีความต้องการฝึกอบรมด้านการทักเย็บเสื้อผ้าและเสริมสวย โดยเฉพาะที่บ้านขนาคมอย ต.คาบอง อ.สังขะ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงจำนวน 19 คน มีความต้องการฝึกอบรมทางด้านการทักเย็บเสื้อผ้าและเสริมสวยถึง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2

3. ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ ซึ่งมีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 65.6 โดยให้เหตุผลว่า "ไม่ทราบจะเปลี่ยนไปทำอะไร" "อาชีพเดิมคืออยู่แล้ว" "ไม่มีความรู้ในอาชีพอื่น และที่รักคือไม่มีเงิน"

สำหรับผู้ที่มีความต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่ มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 อาชีพใหม่ที่ต้องการ เช่น กว๊าย ข้างปี่มื่อ รับราชการ เป็นต้น โดยให้เหตุผลในการเปลี่ยนอาชีพใหม่ว่า "ทำการเกษตรไม่ไถ่ผล" "อาชีพใหม่เป็นอาชีพที่ตัวเองชอบ อาจมีรายได้เพิ่มขึ้น" และสุดท้าย "เนื่องจากไม่มีที่ทำงาน"

ข้อมูลและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านการได้รับข่าวสารข้อมูล

ในประเด็นคำถามสำหรับเรื่องนี้ เป็นข้อมูลและการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่เกี่ยวกับการอ่านหนังสือ กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และการได้รับข่าวสารข้อมูลทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการ สิ่งในการแสวงหาความรู้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างให้ยิ่งขึ้น

ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการได้รับข่าวสารข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏรายละเอียดในตาราง 6 - 7 ต่อไปนี้

1. การอ่านและการใช้ห้องหนังสือประจำหมู่บ้าน

ตาราง 6 ความถี่ในการใช้กิจกรรมห้องหนังสือประจำหมู่บ้าน

ความถี่ในการใช้	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>อ่านหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์</u>		
<u>อ่านทุกวัน</u>	34	18.3
<u>อ่านเป็นบางครั้ง</u>	73	39.2
<u>ไม่เคยได้อ่าน</u>	60	32.3
<u>ไม่ตอบ</u>	19	10.2
หนังสือพิมพ์ที่อ่าน ได้แก่ *		
- ไทยรัฐ	65	60.7
- เอเชีย	41	38.3
- มติชน	3	2.8
- อื่นๆ	4	3.7
2. <u>อ่านหนังสือพิมพ์จากที่อื่น*</u>		
<u>ห้องหนังสือประจำหมู่บ้าน</u>	53	49.5
<u>ร้านค้าในหมู่บ้าน</u>	31	28.9
<u>บ้านเพื่อน</u>	18	16.8
<u>โรงเรียน</u>	6	5.6
<u>บ้านตนเอง</u>	4	3.7
<u>วัด</u>	3	2.8

หมายเหตุ

* ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 6 (ต่อ)

ความถี่เห็น	จำนวน	ร้อยละ
3. <u>เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือพิมพ์*</u>		
ข่าวทั่วไป	49	45.7
ข่าวกีฬา	32	29.9
ข่าวการเมือง	28	26.1
ข่าวการเกษตร	24	22.4
ข่าวสังคม/การอา	16	14.9
การทูต	15	14.0
ข่าวการพัฒนา	7	6.5
ข่าวต่างประเทศ	3	2.8
บทความ	2	1.8
อ่านทุกอย่าง	2	1.8
4. <u>เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือเล่ม/นิตยสาร</u>		
ข่าวในวงการบันเทิง	63	33.9
ข่าวกีฬา	57	30.7
นวนิยาย/การ์ตูน	40	24.7
ความรู้ด้านอาชีพ	11	5.9
เรื่องทั่วไป/ไม่เจาะจง	9	4.8

หมายเหตุ

* หอสมุดหลายชั้น

ตาราง 6 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
5. <u>การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน</u>		
เป็นผู้ไปใช้บริการที่อ่านฯ	76	40.9
เป็นผู้ร่วมบริจาควัสดุ-อุปกรณ์ให้ที่อ่านฯ	67	36.0
เป็นกรรมการที่อ่านฯ	25	13.4
ไม่เข้าร่วม/ไม่ตอบ	18	9.7
6. <u>การใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน</u>		
นาน ๆ ครั้ง	93	50.0
ใช้เป็นประจำ	42	22.6
ไม่เคยใช้	39	20.9
ไม่แน่ใจ/ไม่ตอบ	12	6.5
7. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน</u>		
หนังสือมีน้อย	57	30.7
อยากได้หนังสือเพิ่ม	45	24.2
ไม่มีหนังสือพิมพ์	33	17.7
ขาดการดูแลเอาใจใส่	21	11.3
ให้ประโยชน์แก่ประชาชน	17	9.1
ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ	13	7.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
8. <u>เคยได้ยินเกี่ยวกับโครงการบริจาคหนังสือ หรือโครงการ ทอหน้าป่าหนังสือ</u>		
8.1 <u>เคยได้ยิน</u>	32	17.2
จาก - มีคนบอก	13	7.0
- วิทยุ	11	5.9
- หนังสือพิมพ์/เอกสารอื่น	3	1.6
- ไม่แน่ใจ	5	2.7
8.2 <u>ไม่เคยได้ยิน</u>	154	82.8
9. <u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการบริจาคหนังสือ หรือโครงการ ทอหน้าป่าหนังสือ</u>		
เป็นประโยชน์แก่ประชาชน	21	11.3
ไม่มีความเห็น/ไม่ตอบ	165	88.7

จากตาราง 6 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านการได้รับข่าวสารข้อมูล
ดังนี้

1. อ่านหนังสือพิมพ์บ่อยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 ตอบว่าเคยอ่าน โดยแยกเป็นผู้อ่านทุกวัน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 และเป็นผู้อ่านบ้างแต่ไม่ทุกวัน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 และร้อยละ 32.3 ตอบว่าไม่เคยอ่าน

ในจำนวนผู้เคยอ่านหนังสือพิมพ์ทั้ง 107 คน ตอบว่า อ่านทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน เดลินิวส์ หรือหนังสือพิมพ์อะไรก็ได้

2. สถานที่อ่านหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 107 คน ที่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่จะอ่านจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ร้านค้า บ้านเพื่อน โรงเรียน บ้านตนเอง และวัด ตามลำดับ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและความสะดวก

3. เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างที่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ทั้ง 107 คน ตอบว่า ส่วนใหญ่สนใจข่าวทั่วไป ข่าวกีฬา ข่าวการเมือง ข่าวการเมือง ข่าวสังคม/การกุศล การชุมนุม ข่าวการพัฒนา ข่าวต่างประเทศ บทความ ตามลำดับ และบางคนตอบว่าอ่านทุกอย่างที่มีในหนังสือพิมพ์

4. เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือเล่ม/นิตยสาร จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 106 คน มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ที่สนใจอ่านข่าวในวงการบันเทิง ร้อยละ 30.7 ชอบอ่านข่าวกีฬา ร้อยละ 24.7 ชอบอ่านนวนิยาย/การกุศล ร้อยละ 9.9 สนใจความรู้ด้านอาชีพ และร้อยละ 4.8 อ่านเรื่องทั่ว ๆ ไปไม่เจาะจงเรื่องที่อ่าน

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จากกลุ่มตัวอย่าง 106 คน มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 มีส่วนร่วมในฐานะผู้ไปใช้บริการของที่อ่านฯ เช่น ไปอ่านหนังสือ ใช้ที่อ่านฯ เป็นที่ประกอบพิธีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ไปร่วมประชุมในที่อ่านฯ เป็นต้น ร้อยละ 36 ตอบว่ามีส่วนร่วมโดยการบริจาควัสดุอุปกรณ์ให้ที่อ่านฯ เช่น ไม้ สังกะสี ตะปู และบางคนตอบว่า มีส่วนร่วมโดยการบริจาคแรงงานในการจัดสร้าง เป็นต้น มีร้อยละ 13.4 ที่เป็นกรรมการที่อ่านฯ ที่เหลืออีกร้อยละ 9.7 ไม่มีส่วนร่วมใด ๆ เลย

6. การใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 50 ตอบว่าไปใช้บริการนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 22.6 ใช้เป็นประจำ ร้อยละ 20.9 ตอบว่าไม่เคยไปใช้บริการที่อ่านฯ เนื่องจากบ้านอยู่ไกลที่อ่านฯ ไม่มีเวลา และขี้เกียจ

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 57 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 ตอบว่า ที่อ่านฯ มีหนังสือน้อย ร้อยละ 24.2 อยากให้มีหนังสือเพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 17.7 ตอบว่าที่อ่านฯ ไม่มีหนังสือพิมพ์ให้อ่าน เพราะบางบ้านหนังสือพิมพ์อยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน และบางบ้านไม่อยู่ในโครงการที่จะได้รับหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 41.3 ตอบว่าที่อ่านฯ ขาดการดูแลเอาใจใส่ และร้อยละ 9.1 เห็นว่าที่อ่านฯ เป็นสถานที่ที่ให้บริการประชาชน

8. การเคยได้ยินเกี่ยวกับโครงการบริจาคหนังสือ หรือโครงการทอดผ้าป่าหนังสือ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 186 คน มีเพียง 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ตอบว่าเคยได้ยิน โดยมีคนบอก, ได้ยินจากวิทยุ อ่านพบจากหนังสือพิมพ์และเอกสารแผ่นปลิว และมีจำนวนถึง 154 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8 ที่ตอบว่าไม่เคยได้ทราบเกี่ยวกับโครงการนี้

9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการบริจาคหนังสือ หรือโครงการทอดผ้าป่าหนังสือ ร้อยละ 11.3 เห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในชนบท จะให้มีหนังสืออ่านเพิ่มขึ้น ร้อยละ 88.7 ไม่มีความเห็น อาจจะเนื่องมาจากไม่เคยทราบเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว

2. การได้รับข่าวสารข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

ตาราง 7 ความถี่เห็นค่าในการได้รับข่าวสารข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

ความถี่เห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>ฟังวิทยุบ่อยเพียงใด</u>		
<u>ฟังทุกวันเป็นประจำ</u>	108	58.1
<u>นาน ๆ ฟังครั้ง</u>	44	23.7
<u>ไม่ได้ฟัง</u>	28	15.0
<u>ไม่ตอบ</u>	6	3.2
รายการที่ชอบฟัง *		
- รายการเพลง	61	56.4
- ข่าวประจำวัน	47	43.5
- นวนิยาย	32	29.6
- ไม่เฉพาะเจาะจง	12	11.1
2. <u>ดูโทรทัศน์บ่อยเพียงใด*</u>		
<u>นาน ๆ ดูครั้ง</u>	132	71.0
<u>ดูทุกวัน</u>	41	22.0
<u>ไม่เคยดู</u>	11	5.9
<u>ไม่ตอบ</u>	2	1.1
รายการที่ชอบดู		
- ภาพยนตร์	64	36.9

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 7 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
- กีฬา	55	31.7
- ดะคร	21	12.1
- เพลง	14	8.0
- ชาวประจำวัน	13	7.5
- ไม่นั่นอน	9	5.2
3. <u>คุณภาพนตร์บอยเพียงใด</u>		
นาน ๆ คุยรั้ง	86	46.2
คุยบอย ๆ	57	30.7
ไม่ไค้คุย	43	23.1
4. <u>สถานที่คุณภาพนตร์</u>		
ในหมู่บ้าน	142	76.3
ในตำบล	31	16.7
ในอำเภอ	9	4.8
ไม่ทราบ	4	2.2
5. <u>หน่วยงานที่เียนนำภาพนตร์มาฉาย</u>		
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด	61	32.8
สาขาวรรพสุช	44	23.7
หน่วยสันติमित กอ.รมน. จว. สร.	32	17.2

ตาราง 7. (ต่อ)

ความถี่เห็น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทราบสังกัด	30	16.1
ไม่แน่ใจ/ไม่ตอบ	19	10.2
6. ภาพยนตร์ที่หน่วยงานนำมาให้ชมเกี่ยวกับเรื่องใด *		
บันเทิง	121	65.1
สารคดี	36	19.4
การ์ตูน	21	11.3
ไม่แน่ใจ/ไม่ตอบ	19	10.2

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

จากตาราง 7 ข้อมูลที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

1. การฟังวิทยุ จากกลุ่มตัวอย่าง 186 คน มีจำนวนผู้ฟังวิทยุ 152 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 ตอบว่าเคยฟังวิทยุ แต่แยกเป็นผู้ฟังเป็นประจำทุกวัน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 และนาน ๆ ฟังครั้ง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และร้อยละ 15 ตอบว่าไม่ได้ฟังเลย

ในจำนวนผู้ฟังวิทยุทั้ง 152 คน ตอบว่าชอบฟังรายการเพลง รายการข่าว ประจำวัน นวนิยาย และไม่เจาะจง แล้วแต่โอกาส

2. การดูโทรทัศน์ มีกลุ่มตัวอย่างที่เคยดูโทรทัศน์ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 93 แยกเป็นผู้ดูทุกวัน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และนาน ๆ ดูครั้ง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 71 และร้อยละ 5.9 ตอบว่าไม่เคยดู

ใบจำนวนผู้เคยดูโทรทัศน์ 173 คน ชอบดูรายการภาพยนตร์ กีฬา และ
เพลง ชาวประจักษ์ ความลำบาก ขึ้นอยู่กับโอกาสและความสะดวก

3. การดูภาพยนตร์ ร้อยละ 46.2 ชอบว่านาน ๆ ดูครั้ง ร้อยละ 30.7
ตอบว่าดูบ่อย ๆ และร้อยละ 23.1 ตอบว่าไม่ได้ดู

4. สถานที่ดูภาพยนตร์ ส่วนใหญ่จะดูในหมู่บ้านจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ
76.3 ร้อยละ 16.7 ตอบว่าดูในศาล และร้อยละ 4.8 ดูที่อำเภอ (เฉพาะอำเภอ
สังขะเท่านั้นที่มีโรงภาพยนตร์)

5. หน่วยงานที่เคยนำภาพยนตร์มาฉาย ร้อยละ 32.8 ตอบว่าศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด ร้อยละ 23.7 ตอบว่าสาธารณสุข ร้อยละ 17.2 ตอบว่า
หน่วยสันติวิถี กอ.รมน. และมีร้อยละ 26.3 ที่ตอบว่าไม่ทราบสังกัด และไม่แน่ใจ

6. ภาพยนตร์ที่หน่วยงานนำมาให้ชมเกี่ยวกับเรื่องใด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
จะตอบเหมือน ๆ กัน คือ มีทั้งภาพยนตร์บันเทิง สารคดี และการ์ตูน มีส่วนน้อยที่
ไม่ทราบประเภทของเรื่องที่นำมาฉาย เพราะบางครั้งดูไม่จบก็ต้องกลับบ้านก่อน เนื่องจาก
สภาพแวดล้อมไม่อำนวย เช่น บ้านอยู่ไกล ฝนตก ไม่มีคนเฝ้าบ้าน เป็นต้น

ข้อมูลและความคิดเห็นด้านสุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัย นับเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาชนบท หาก
ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ได้รับข่าวสารข้อมูล มีทัศนคติ และสุขนิสัยที่ดีแล้ว จะเป็น
ส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ดังนั้น ข้อมูลและ
ความคิดเห็นของประชาชนในด้านสุขภาพ อนามัย และการบริการด้านสาธารณสุข จึงเป็น
ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณา เพื่อจัดบริการด้านการศึกษา
โรงเรียนเกษตรกร

ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้านชายแดน ในด้าน
สุขภาพอนามัย ได้นำเสนอในตาราง 8 ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 ข้อมูลและความคิดเห็นด้านสุขภาพอนามัย

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>จำนวนบุตรที่คิดว่าเหมาะสมสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน</u>		
จำนวน 1 - 2 คน	51	27.4
จำนวน 3 - 4 คน	85	45.7
จำนวน 5 - 6 คน	24	12.9
จำนวนเท่าไรก็ได้	10	5.4
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	16	8.6
2. <u>ถ้าบุตรครบตามความต้องการแล้วจะทำอย่างไร</u>		
คุมกำเนิด	142	76.3
ปล่อยให้เรื่อย ๆ	22	11.8
ไม่ทราบจะทำอย่างไร	18	9.7
ไม่ตอบ	4	2.2
3. <u>ใช้วิธีการคุมกำเนิดหรือไม่</u>		
3.1 <u>ใช่</u> *	142	76.3
โดยวิธี - ทำหมันชาย	64	34.4
- กินยา	42	22.6
- ทำหมันหญิง	29	15.6
- ไม่ระบุวิธี	13	7.0

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 8 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
- ใส่ห่วง	3	1.6
3.2 <u>ไม่ใช่</u>	20	10.8
เพราะ - อายุมากแล้ว	9	4.8
- ยังมีบุตรจำนวนน้อย	7	3.8
- กลัวมีผลเสียต่อสุขภาพ	2	1.1
- ไม่ระบุเหตุผล	2	1.1
3.3 <u>ยังไม่แน่ใจ</u>	19	10.2
3.4 <u>ไม่ตอบ</u>	5	2.7
4. <u>แหล่งความรู้ที่ได้รับในเรื่องการวางแผนครอบครัว*</u>		
จากเจ้าหน้าที่อนามัยในท้องถิ่น	112	60.2
จากเพื่อนบ้าน	29	15.5
จากการอบรม	18	9.6
จากหน่วยประชาสัมพันธ์	17	9.1
จากเอกสาร	6	3.2
ไม่ตอบ/ไม่ทราบ	9	4.8
5. <u>ความเห็นต่อสุขภาพของ เด็กส่วนใหญ่ในบ้าน</u>		
แข็งแรงดี	20	14.0
ปานกลาง	143	76.9

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 8 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่แข็งแรง	17	9.1
เพราะ - ขาดอาหาร	6	3.2
- ไม่ทราบสาเหตุ	4	2.2
- ไม่ระบุเหตุผล	3	1.6
- พยาธิ	3	1.6
- พิการ	1	0.5
6. <u>การได้รับบริการ ด้านสาธารณสุข</u>		
เคยได้รับ	142	76.3
ไม่เคยได้รับ	42	22.6
ไม่แน่ใจ	2	1.1
7. <u>ความต้องการ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย</u>		
ต้องการ	176	94.6
ไม่แน่ใจ	8	4.3
ไม่ตอบ	2	1.1

จากการวาง 8 สรุปข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยของกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. จำนวนบุตรที่คิดว่าเหมาะสมสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน จากกลุ่มตัวอย่าง 186 คน มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 เห็นว่าควรมีบุตรระหว่าง 3 - 4 คน จึงจะเหมาะสม ร้อยละ 27.4 เห็นว่าควรมีบุตรจำนวน 1 - 2 คน เป็นจำนวนที่เหมาะสม และร้อยละ 12.9 เห็นว่าจำนวนบุตรที่เหมาะสมควรมีระหว่าง 5 - 6 คน กลุ่มตัวอย่างบางคนที่เห็นเพิ่มเติมเห็นว่า การมีบุตรจำนวนมาก จะช่วยให้มีแรงงานในครอบครัวมากขึ้นด้วย
2. ถ้ามีบุตรครบตามความต้องการแล้วจะทำอย่างไร ร้อยละ 76.3 ให้ความเห็นว่า ควรคุมกำเนิด ร้อยละ 11.8 เห็นว่าควรปล่อยไปเรื่อย ๆ และร้อยละ 9.7 ตอบว่าไม่ทราบจะทำอย่างไร
3. ใช้บริการคุมกำเนิดหรือไม่ จำนวนร้อยละ 76.3 ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่าใช่ และวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การทำหมัน การกินยาคุมกำเนิด ตามลำดับ ร้อยละ 10.8 ตอบว่าไม่ใช่เนื่องจากอายุมากแล้ว ยังมีบุตรจำนวนน้อย และกลัวจะมีผลเสียต่อสุขภาพ ตามลำดับ ที่เหลือร้อยละ 12.9 ยังไม่แน่ใจว่าจะใช้บริการคุมกำเนิดหรือไม่
4. แหล่งความรู้ที่ได้รับในเรื่องการวางแผนครอบครัว ในข้อคำถามนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบได้มากกว่า 1 อย่าง สรุปได้ว่าแหล่งข้อมูลที่ได้รับที่สำคัญคือ จากเจ้าหน้าที่อนามัยในท้องถิ่น จากเพื่อนบ้าน จากการอบรม จากหน่วยประชาสัมพันธ์ และจากการอ่านเอกสาร ตามลำดับ
5. ความเห็นต่อสุขภาพของเด็กส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 14.0 เห็นว่า สุขภาพของเด็กแข็งแรงดี แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.9 เห็นว่า สุขภาพของเด็กในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 9.1 เห็นว่าไม่แข็งแรง เนื่องมาจากการขาดสารอาหาร โรคที่ไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด โรคพยาธิ และพิการ ตามลำดับ

6. การได้รับบริการด้านสาธารณสุข ร้อยละ 76.3 ตอบว่าเคยได้รับบริการ ร้อยละ 22.6 ตอบว่าไม่เคยได้รับ และร้อยละ 1.1 ตอบว่าไม่แน่ใจว่าเคยได้รับหรือไม่

7. ความต้องการความรู้ด้านสุขภาพอนามัย มีผู้ที่ตอบว่ามีความต้องการร้อยละ 94.6 ร้อยละ 4.3 ตอบว่าไม่แน่ใจ และร้อยละ 1.1 ไม่มีความคิดเห็น

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในหมู่บ้านและปัญหาส่วนตัว

ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการระบุถึงข้อบกพร่องหรือประเภของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ของหมู่บ้าน และปัญหาในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง แสดงในตาราง 9 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 ความคิดเห็นต่อปัญหาในหมู่บ้าน ปัญหาและความต้องการส่วนตัว

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>ปัญหาของตนในหมู่บ้าน *</u>		
ขาดน้ำกิน - น้ำใช้	65	34.9
ความปลอดภัยจากในและนอกประเทศ	54	29.0
ยากจนทำมาหากินไม่ได้ผล	51	27.4
เป็นหนี้	17	9.1
ขาดสาธารณสุขมูล	6	3.2
ขาดความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน	5	2.7
2. <u>ปัญหาในครอบครัว *</u>		
ทำมาไม่ได้ผล	72	38.7
ขาดที่ทำกิน	46	24.7
รายได้น้อย	27	14.5
มีหนี้สิน	21	11.3
สุขภาพไม่ดี	20	10.8
ขาดความรู้	12	6.5
3. <u>ถ้ามีเงินจำนวนมากพอจะใช้ทำอะไร</u>		
ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ	87	46.8
ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	40	21.5
สร้างที่อยู่อาศัย	19	10.2

หมายเหตุ * ทอมได้ผล เย็น

ตาราง 9 (ต่อ)

ความนึกเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ยังไม่แน่ใจว่าจะใช้ทำอะไร	17	9.1
เก็บออม	15	8.1
ส่งลูกเรียน	6	3.2
ไม่ตอบ	2	1.1

จากตาราง 9 สรุปความนึกเห็นของประชาชนที่มีต่อปัญหาในหมู่บ้าน รวมทั้งปัญหาและความต้องการส่วนตัว ได้ดังนี้

1. ปัญหาของคนในหมู่บ้าน ในข้อคำถามนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบได้มากกว่า 1 อย่าง สรุปได้ดังนี้ ร้อยละ 34.9 ตอบว่าปัญหาที่สำคัญของคนในหมู่บ้านคือ การขาดน้ำดื่ม - น้ำใช้ ร้อยละ 29.0 ตอบว่าปัญหาของความปลอดภัยจากภายในและภายนอกประเทศ และร้อยละ 27.4 เห็นว่าปัญหาความยากจนทำมาหากินไม่ได้ผล

2. ปัญหาในครอบครัว ในข้อคำถามนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบได้มากกว่า 1 อย่าง สรุปได้ดังนี้ ร้อยละ 38.7 ตอบว่าปัญหาของการทำมาไม่ได้ผล ร้อยละ 24.7 เห็นว่าปัญหาการขาดที่ทำกิน ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหารายได้น้อย มีหนี้สิน สุขภาพไม่ดี และขาดความรู้

3. ถ้ามีเงินมากพอจะใช้ทำอะไร ร้อยละ 46.8 จะใช้เงินเพื่อการลงทุน ประกอบอาชีพ ร้อยละ 21.5 จะนำเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน นอกนั้นจะนำเงินไปใช้ด้านอื่น ๆ เช่น สร้างที่อยู่อาศัย ยังไม่แน่ใจว่าจะใช้ทำอะไร เก็บออม และส่งลูกเรียน ตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

การพัฒนาหมู่บ้าน จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทุก ๆ คน
ข้อมูลและความคิดเห็น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน นำเสนอในตาราง 10
ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>การเป็นกรรมการหมู่บ้าน</u>		
ปัจจุบันนี้ เป็นกรรมการหมู่บ้าน	14	7.5
เคยเป็น	12	6.5
ไม่ได้เป็นและไม่เคยเป็น	160	86.0
2. <u>สนใจการเป็นกรรมการหมู่บ้านหรือไม่</u>		
2.1 <u>สนใจ</u>	41	22.0
เพราะ - ต้องการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ	32	17.2
- เป็นหน้าที่ของประชาชน	4	2.2
- อยากมีหน้ามีตา	5	2.6
2.2 <u>ไม่สนใจ</u>	130	69.9
เพราะ - ไม่มีเวลา	48	25.8
- ไม่มีความรู้	44	23.7
- อายุมากแล้ว	21	11.3
- ยังเด็กเกินไป	17	9.1
2.3 <u>ไม่แน่ใจ</u>	15	8.1

ตาราง 10 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
3. <u>เป็นสมาชิกกลุ่มอะไรในหมู่บ้านหรือไม่</u>		
3.1 <u>เป็น</u>	131	97.3
กลุ่ม - ชนาคาวข้าว	71	38.2
- ชนาคาวยา	40	21.5
- ชนาคาวโค-กระปือ	26	14.0
- เกษกร	22	11.8
- เขาวชน	13	7.0
- สตรีแม่บ้าน	9	4.8
3.2 <u>ไม่ได้เป็น</u>	5	2.7
4. <u>ต้องการให้มีกลุ่มอะไรเพิ่มเติมในหมู่บ้าน</u>		
กลุ่มทอผ้า	13	7.0
กลุ่มสหกรณ์	4	2.2
กลุ่มร้านค้า	3	1.6
กลุ่มอาชีพกิจสังคม	1	0.5
คิดว่าเพียงพอแล้ว	16	8.6
ไม่ทราบจะให้มีกลุ่มอะไร	117	62.9
ไม่ตอบ	32	17.2

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านที่แสดงในตาราง 10 สรุปได้ดังนี้

1. การเป็นกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7.5 ทบอว่าขณะนี้ เป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 6.5 ทบอว่าเคยเป็นกรรมการหมู่บ้าน และร้อยละ 86.0 ทบอว่าไม่ได้เป็น และไม่ เคยเป็นกรรมการหมู่บ้าน
2. สนใจการเป็นกรรมการหมู่บ้านหรือไม่ ร้อยละ 22.0 ทบอว่ามีความสนใจอยากเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยให้เหตุผลว่าต้องการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ อยากมีหน้ามีตา และถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนตามลำดับ ร้อยละ 69.9 ทบอว่าไม่สนใจจะเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา ไม่มีความรู้ อายุมากและยังเด็กเกินไป และร้อยละ 8.1 ทบอว่าไม่แน่ใจ
3. เป็นสมาชิกกลุ่มอะไรบ้างในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.3 ทบอว่าเป็น คือ ร้อยละ 38.2 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารข้าว ร้อยละ 21.5 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารยา ร้อยละ 14.0 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารโค-กระบือ ร้อยละ 11.8 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 7.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน และร้อยละ 4.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้าน ที่เหลือร้อยละ 2.7 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด
4. ต้องการให้มีกลุ่มอะไรเพิ่มเติมในหมู่บ้าน ร้อยละ 7.0 ต้องการให้มีกลุ่มทอผ้า ร้อยละ 2.2 ต้องการให้มีกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 1.6 ต้องการให้มีกลุ่มร้านค้าหมู่บ้าน และร้อยละ 0.5 ต้องการให้มีกลุ่มอาปนกิจสงเคราะห์ นอกนั้นร้อยละ 8.6 คิดว่ามีกลุ่มในหมู่บ้านเพียงพอแล้ว ร้อยละ 62.9 ทบอว่า ไม่ทราบว่าจะให้เพิ่มกลุ่มอะไรเพิ่มเติม ที่เหลือร้อยละ 17.2 ไม่ตอบคำถามนี้

ข้อมูลด้านความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ

ประชาชนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทชายแดน มีสภาพปัญหาหลายประการที่จะต้องขอรับความช่วยเหลือจากทางราชการ และก็คือ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความช่วยเหลือ เพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความคิดเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการได้แยกออกเป็น 6 ประเด็น แต่ละประเด็นเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ระบุว่า ต้องการความช่วยเหลือด้านใดบ้างจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการแต่ละหน่วย ความต้องการดังกล่าวแสดงในการาง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ชนเมืองช่วยเหลือโดยทั่วไป*</u>		
จัดหาแหล่งน้ำดื่ม - น้ำใช้	98	52.7
จัดสรรที่ดินและการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน	54	45.2
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	73	39.2
จัดสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน	56	30.1
ช่วยเหลือปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ	51	27.4
ช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย	29	15.6
ช่วยเหลือด้านการศึกษา	11	5.9
ช่วยเหลือด้านอื่น	10	5.4
อื่น ๆ /ไม่ทราบ	5	2.7

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 11 (ต่อ)

ความถี่เห็น	จำนวน	ร้อยละ
2. <u>เรื่องที่ต้องการให้พัฒนากรช่วยเหลือ</u>		
พัฒนาหมู่บ้าน	79	42.5
แนะนำและส่งเสริมอาชีพ	46	24.7
การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ	22	11.8
ช่วยเหลือไรก็ได้	19	10.2
ไม่ทราบจะให้ช่วยเรื่องอะไร	12	6.5
ไม่ตอบ	8	4.3
3. <u>เรื่องที่ต้องการให้ครูช่วยเหลือ*</u>		
สอนหนังสือ	181	97.3
พัฒนาหมู่บ้าน	33	17.7
แนะนำการประกอบอาชีพ	11	5.9
เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในหมู่บ้าน	5	2.7
4. <u>เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่การเกษตรให้ความช่วยเหลือ*</u>		
ช่วยด้านพันธุ์พืช	65	34.9
ช่วยด้านปุ๋ย	63	33.9
ยาปราบศัตรูพืช	37	19.9
ช่วยเหลือด้านแหล่งน้ำ	22	11.8

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ตาราง 11 (ต่อ)

ความนึกเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือด้านเงินทุน	9	4.8
ประกันราคาพืชผล	9	4.8
อื่น ๆ	2	1.1
5. <u>เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงช่วยเหลือ*</u>		
ให้ความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สิน	182	97.8
ช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ	16	8.6
6. <u>เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่อำเภอช่วยเหลือ*</u>		
ช่วยเกี่ยวกับที่ทำกิน	56	30.1
ช่วยเกี่ยวกับแหล่งน้ำ	52	28.0
เยี่ยมเยียนประชาชน	41	22.0
ให้บริการด้านสาธารณสุข	34	18.3
ให้ความปลอดภัย	33	17.7
ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการ	9	4.8

หมายเหตุ * ตอบได้หลายข้อ

ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
สรุปได้ดังนี้

1. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองช่วยเหลือโดยทั่วไป มีผู้ตอบจำนวนมาก
เรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ ต้องการให้ช่วยเหลือด้านการจัดหาแหล่งน้ำดื่ม - น้ำใช้ จักสรรพที่ดิน
และการปฏิรูประบบสิทธิในที่ดิน ช่วยเหลือด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จักสาธารณสุขโลก
ในหมู่บ้าน และปัจจัยในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา
2. เรื่องที่ต้องการให้พัฒนาการช่วยเหลือ ร้อยละ 42.5 มีความต้องการให้
ช่วยเหลือในการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 24.7 ต้องการให้แนะนำและส่งเสริมอาชีพ และ
ร้อยละ 11.8 ให้ช่วยเหลือการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
3. เรื่องที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ ส่วนใหญ่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของครู มีความ
ต้องการที่จะให้ช่วยเหลือเรื่องตามลำดับคือ ช่วยสอนหนังสือ ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน แนะนำ
การประกอบอาชีพ และให้เป็นแบบอย่างที่ดีของชนในหมู่บ้าน
4. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่เกษตรช่วยเหลือ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ
ช่วยเหลือด้านพืชไร่พืช และปศุสัตว์ ยารักษาโรคพืช แหล่งน้ำทำการเกษตร เงินทุนและ
การประกันราคาพืชผล
5. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงช่วยเหลือ ส่วนใหญ่ บ่นว่า
ต้องการให้ช่วยเหลือคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สิน และช่วยเหลือด้านการพัฒนาหมู่บ้าน
6. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่อำเภอช่วยเหลือ เรียงตามลำดับได้ดังนี้
คือช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ทำกิน แหล่งน้ำ ออกเยี่ยมเยียนพบปะกับประชาชน ช่วยเหลือ
ด้านสาธารณสุขโลก ให้ความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อ
ราชการ

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชนบท ในด้านการจัดบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนโดยตรง การสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์ฯ ปรากฏในตาราง 12 ดังต่อไปนี้

ตาราง 12 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. <u>การรู้จักศูนย์ฯ</u>		
1.1 <u>รู้จัก</u>	71	38.2
เพราะ - มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ	37	19.9
- การประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ	23	12.4
- เห็นคนในหมู่บ้านไปรับบริการ	11	5.9
1.2 <u>ไม่รู้จัก</u>	65	34.9
1.3 <u>ไม่แน่ใจ / ไม่ตอบ</u>	50	26.9
2. <u>วิชาชีพที่ต้องการให้ศูนย์ฯ เปิดสอน *</u>		
ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	53	28.5
ช่างไฟฟ้า	46	24.7
ช่างเครื่องยนต์	38	20.4
ช่างเสริมสวย	37	19.9
ช่างวิทยุ	24	12.9

หมายเหตุ * คอบโก้นหลายข้อ

ตาราง 12 (ต่อ)

ความถี่เห็น	จำนวน	ร้อยละ
ศิลปประดิษฐ์	21	11.3
การเกษตร	16	8.6
อาหาร - ขนม	9	4.8
อะไรก็ได้	9	4.8
ไม่ทราบ / ไม่ตอบ	11	6.0

จากตาราง 12 สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. การรู้จักศูนย์ฯ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 71 คน หรือร้อยละ 38.2 ตอบว่า
รู้จักศูนย์ฯ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมร้อยละ 19.9 จากการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ
ร้อยละ 12.4 และเห็นคนในหมู่บ้านไปรับบริการจากศูนย์ฯ ร้อยละ 5.9 มีผู้ไม่รู้จักศูนย์ฯ
65 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ที่เหลือร้อยละ 26.9 ไม่แน่ใจว่ารู้จักศูนย์ฯ
2. วิชาชีพที่ต้องการให้ศูนย์ฯ เปิดสอนมีผู้ตอบมากเรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ
ต้องการให้เปิดสอนช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ ช่างเสริมสวย
ช่างวิทย์ ศิลปประดิษฐ์ การเกษตรและอาหาร-ขนม

ความต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชน

คำถามในตอนนี้นำมาให้ตอบ 20 หัวข้อ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นว่า มีความต้องการมีความรู้ในเรื่องเหล่านั้น ๆ ในระดับใด ซึ่งแบ่งความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง หรือน้อย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะต้องตอบให้ครบทั้ง 20 ข้อ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ได้กำหนดน้ำหนักของระดับความต้องการออกเป็น 3 ระดับ คือ มีความต้องการมากกำหนดน้ำหนักเป็น 3 ระดับปานกลางเป็น 2 และระดับน้อยเป็น 1 ตามลำดับ แล้วนำน้ำหนักคะแนนในแต่ละข้อมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยในประเด็นคำถามแต่ละข้อ โดยวิเคราะห์แยกออกตามเพศชายและหญิง ทั้งนี้เพราะความสนใจของแต่ละเพศย่อมจะมีความแตกต่างกัน รายละเอียดให้นำเสนอในตาราง 15 ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยของความถี่ของการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ

เนื้อหาความรู้	ถามเชิง		ตั้ง		นิวเซค		รวม	
	$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1. การวางแผนครอบครัว - การคุมกำเนิด	2.34	2.63	2.45	2.57	2.13	2.40	2.30	2.53
2. การเก็บรักษาอาหารไว้ไม่นาน ๆ	2.62	2.78	2.81	2.75	2.46	2.60	2.63	2.71
3. การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น	2.80	2.80	2.81	2.82	2.86	2.66	2.82	2.76
4. การจัดทำนเรือนให้สะอาด	2.74	2.68	2.77	2.85	2.50	2.66	2.67	2.73
5. การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป	2.62	2.70	2.86	2.60	2.73	2.66	2.73	2.65
6. การใช้ปุ๋ยเคมี	2.38	2.56	2.59	2.60	2.40	2.40	2.45	2.52
7. การทำปุ๋ยหมัก	2.54	2.56	2.90	2.89	2.40	2.60	2.61	2.68
8. การเลี้ยงสัตว์ใหญ่	2.64	2.43	2.81	2.32	2.56	2.53	2.67	2.42
9. การเลี้ยงเป็ด - ไก่	2.60	2.65	2.86	2.60	2.53	2.46	2.66	2.57
10. การขนออกเรือนได้	2.40	2.58	2.31	2.46	2.60	2.33	2.43	2.45
11. การเวียนในระดัที่สูงชัน	2.12	2.31	2.13	2.39	2.26	2.13	2.17	2.27

เนื้อหาความรู้	กายเชิง		สังขะ		ยั่วเจด		รวม
	$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
12. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ	2.62	2.70	2.81	2.67	2.46	2.60	2.65
13. ความรู้และข้อปฏิบัติด้านศาสนา	2.64	2.51	2.50	2.60	2.46	2.53	2.54
14. ทิวทัศน์การมีนาหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ	2.62	2.51	2.72	2.60	2.60	2.40	2.50
15. ความรู้เรื่องการสหกรณ์	2.40	2.60	2.86	2.57	2.36	2.53	2.56
16. ความรู้เรื่องกฎหมายสำหรับชาวบ้าน	2.44	2.53	2.68	2.14	2.53	2.66	2.44
17. การเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ	2.34	2.24	2.27	2.03	2.20	2.26	2.17
18. การเล่นดนตรี	1.78	2.14	1.63	2.03	1.90	2.06	2.07
19. การใช้อาวุธเพื่อป้องกันประเทศ	2.50	2.14	2.81	2.14	2.63	2.60	2.29
20. ขาวความเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป	2.78	2.39	2.81	2.42	2.60	2.66	2.49

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ "น้อย"
 1.67 - 2.33 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ "ปานกลาง"
 2.34 - 3.00 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ "มาก"

ภาคตาราง 15: สรุปความค้องการเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง
เรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย โดยแยกพิจารณาตามเพศ และรายอำเภอที่ตั้ง

1. อำเภอตากมาเจิง

1.1 เพศชาย เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้มีดังนี้ คือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ
เบื้องต้น ข่าวกวามเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป การจักษยานเรือนไฟสะอาด
การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ ความรู้และข้อปฏิบัติด้านศาสนา การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป และ
ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ

1.2 เพศหญิง เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้มีดังนี้คือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ
เบื้องต้น การเก็บรักษาอาหารไว้ใช้นาน ๆ การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป ความรู้เกี่ยวกับ
อาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ การจักษยานเรือนไฟสะอาด การเลี้ยงเป็ด - ไก่ และการวางแผน
ครอบครัว - การคุมกำเนิด

2. อำเภอสังขะ

2.1 เพศชาย ต้องการเรียนรู้ในเรื่อง การทำปุ๋ยหมัก การเพาะปลูก
พืชทั่ว ๆ ไป การเลี้ยงเป็ด - ไก่ ความรู้เรื่องการสหกรณ์ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ
แปลก ๆ ใหม่ ๆ และการเลี้ยงสัตว์ใหญ่

2.2 เพศหญิง มีความต้องการเรียนรู้ในเรื่อง การทำปุ๋ยหมัก การจัด
ยานเรือนไฟสะอาด การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การเก็บรักษาอาหารไว้ใช้นาน ๆ
การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป การใช้ปุ๋ยเคมี และความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ

3. อำเภอบัวเชด

3.1 เพศชาย มีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้คือ การรักษา
โรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป การใช้อาวุธเพื่อป้องกันประเทศ
การอ่านแบบเรียนได้ ข่าวกวามเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป ตัวอย่างการพัฒนา
หมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จและการเลี้ยงสัตว์ใหญ่

3.2 เพศหญิง มีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้คือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การจัดบ้านเรือนให้สะอาด การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป ความรู้เรื่องกฎหมายสำหรับชาวบ้าน ขาวความเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป และการเก็บรักษาอาหารไว้ใช้นาน ๆ

4. รวมทั้ง 3 อำเภอ

4.1 เพศชาย มีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้คือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป ขาวความเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป การจัดบ้านเรือนให้สะอาด การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ และการเลี้ยงเป็ด-ไก่

4.2 เพศหญิง มีความต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้คือ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น การจัดบ้านเรือนให้สะอาด การเก็บรักษาอาหารไว้ใช้นาน ๆ การทำปุ๋ยหมัก การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป และความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หากจะถือเอากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง แล้ว หมู่บ้านป้องกันตนเองรายแค้นเป็นชนบทที่อยู่ห่างไกลสุดของประเทศ จากความที่อยู่ห่างไกลนี้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหานานัปการ และเมื่อเทียบกับพื้นที่ในเขตเมือง หรือชนบทใกล้เมืองแล้ว หมู่บ้านป้องกันตนเองรายแค้นยังขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง และจริงจริง ถึงแม้ว่าความพยายามในการพัฒนาชนบทของไทยจะได้กระทำต่อเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัยแล้วก็ตาม แต่การพัฒนายังกระทำได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ที่เห็นได้ชัดส่วนใหญ่จะเน้นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ แต่ในสภาพรวมโดยทั่ว ๆ ไปนั้น อาจกล่าวได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทรายแค้น ยังคงต่ำกว่าเขตอื่น ๆ อยู่มาก นอกจากนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

หมู่บ้านป้องกันตนเองรายแค้นไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย นอกจากจะมีสภาพคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับชนบทที่อยู่ห่างไกลในเขตอื่น ๆ แล้ว ยังมีปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยอีกด้วย ทั้งนี้เพราะในประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย มีการสู้รบภายในประเทศซึ่งส่งผลกระทบมาถึงประเทศไทย ที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวเนื่องที่สำคัญ ได้แก่ การอพยพพลัดถิ่นสงครามของประชาชนชาวกัมพูชา ทำให้กระทบกระเทือนต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนไทยเป็นอย่างมาก ประชาชนไทยหลายพื้นที่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปอยู่ที่ยอื่น บางแห่งอพยพไปอยู่ชั่วคราว และบางแห่งก็ไปอย่างถาวรก็มี ทรัพย์สินและชีวิตได้รับความเสียหาย และได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก จึงนับว่าเป็นพื้นที่ที่ควรต้องเอาใจใส่ในการพัฒนาเป็นกรณีพิเศษ

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนา ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของประชาชน ในปัจจุบันมีทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายหน่วยงานที่มีบทบาทในการให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

หลักสำคัญในการใช้การศึกษาเพื่อพัฒนานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น และเนื่องจากหมู่บ้านในบริเวณชายแดน มีสภาพปัญหา บางประการที่มีลักษณะเฉพาะตัว การจัดบริการทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษานอกโรงเรียน จึงควรตอบสนองความต้องการของการพัฒนาโดยทั่วไป และตอบสนองความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะตัวนั้นด้วย การศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาของชุมชน ตลอดจนความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนบริเวณชายแดนจังหวัดสุรินทร์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการจัดบริการการศึกษา นอกโรงเรียนที่เหมาะสมกับท้องถิ่นชายแดนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของหมู่บ้าน และความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณากำหนดกิจกรรม แนวทาง และข้อเสนอแนะในการจัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับพื้นที่ชายแดนโดยเฉพาะ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้เลือกดำเนินการในหมู่บ้านป้องกันตนเองรายแค้นไทย ภูมิพรา จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6 หมู่บ้าน ที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองรายแค้น ตามประกาศของศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด (ศอ.ร.) ซึ่งมีเงื่อนไขและ แนวทางการพัฒนาแตกต่างไปจากหมู่บ้านในชนบทเขตนอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เดินทางไปในพื้นที่ด้วยตนเอง และใช้ วิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร รายงาน สถิติ และโครงการต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่ และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เอกสารสำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ในระดับหมู่บ้านที่ได้จากแบบสำรวจของคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ซึ่งเรียกชื่อย่อว่า แบบ กขร.2ก

2. การใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์ประชาชน เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนตัว ความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการ จัดบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ได้สอบถามประชาชนใน 6 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 186 คน

3. การสนทนา ขักถามเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ด้าน การศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเกษตร พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่กรมการ ปกครอง ตลอดจนผู้นำในท้องถิ่น

4. การสังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้พบเห็น

5. ใช้ประสบการณ์ตรงของผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาออกโรงเรียน ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 หมู่บ้านมาแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาประมวลเข้าด้วยกัน ข้อมูลที่เป็นปริมาณหรือจำนวนต่าง ๆ ได้ทำการวิเคราะห์ในรูปของความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลในเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้นำมารวบรวมแล้วจำแนกออกตามหมวดหมู่ของเนื้อหา ในบางประเด็นก็นำเสนอในรูปของค่าความถี่ และค่าร้อยละประกอบด้วย

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำเสนอในรูปของ

1. สภาพและปัญหาของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย
2. ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน
3. ข้อเสนอแนะในเรื่องกิจกรรม รูปแบบ และแนวทางในการจัดบริการ

ทางการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

สรุปสภาพของหมู่บ้านชายแดนที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย

1. ด้านประชากร ใน 6 หมู่บ้านมีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,496 ครัวเรือน มีประชากร 7,643 คน เป็นชายร้อยละ 48.9 และเป็นหญิงร้อยละ 51.1 เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนเท่ากับ 5.1 คน
2. ด้านที่ดินทำกิน หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสมบูรณ์ร้อยละ 82.1 ของครัวเรือนทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 7.9 มีที่ดินเป็นของตนเองและต้องเช่าเพิ่มเติม ร้อยละ 10 ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด สภาพดินเป็นดินร่วนปนกรวด สลับกับหินจากเทือกเขาชายแดน
3. ด้านการบริการสาธารณะในหมู่บ้าน หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่จะมีศาลาประชาคม สถานีอนามัย ธนาคารข้าว ธนาคารโค - กระบือ แต่จากสภาพที่เป็นจริงแล้ว บางแห่งมีแค่ชื่อและสถานที่ แต่ขาดการจัดกาที่ดี ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้บริการตามวัตถุประสงค์ได้ ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้รับผิดชอบ ทิวทัศน์

ถูกปล้นชิงไว้ให้กร้าง ไม่ได้อุปะโยชน์แก่ประชาชนเท่าที่ควร

4. บ้านไฟฟ้าและเรือเพลิง มีเพียง 4 หมู่บ้านเท่านั้นที่มีไฟฟ้าใช้ นอกนั้นยังไม่มี สำหรับหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้แล้วมีเพียงร้อยละ 44.7 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีไฟฟ้า เรือเพลิงที่ใช้ในการหุงต้มไค้แก๊ว ถ่าน และหิน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เองโดยอาศัยไม้จากป่าสงวนแห่งชาติซึ่งนับวันจะหายากขึ้นทุกที อันเนื่องมาจากการเริ่มงวดของเจ้าหน้าที่ ปัญหาเกี่ยวกับการเหยียบกับระเบิด และอันตรายจากกองกำลังทางชาติที่เข้ามารบกวน อยู่เสมอ ๆ

5. บ้านที่อยู่อาศัย ครัวเรือนร้อยละ 86.1 เป็นบ้านที่มุงด้วยสังกะสี มีสภาพเป็นบ้านถาวร ร้อยละ 13.8 มุงด้วยหญ้าคา และร้อยละ 0.1 มีบ้านเป็นคอนกรีต สภาพโดยทั่วไปแล้ว หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง จากการจัดระเบียบหมู่บ้าน ชากสุลักษณะที่ดี สดปรก และจากการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าของบ้าน ใน 6 หมู่บ้าน เป้าหมาย มีบ้านที่เจ้าหน้าที่ของข้าจำนวน 43 บ้าน

6. บ้านแหล่งน้ำกินน้ำใช้ ส่วนใหญ่จะไ้จากสระ อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก บ่อนบาดาล บ่อขุด และลำห้วยเล็ก ๆ โดยเฉลี่ยแล้วไม่เพียงพอต่อการบริโภคปี ชากน้ำสะอาดบริโภค มีภาระเกินกักน้ำฝนไม่เพียงพอ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมีจำนวนจำกัด ทุนเงิน การทำนาไม่ไ้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากชาคน้ำ

7. บ้านการประกอบอาชีพ อาชีพหลักของหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง มีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 92.7 ของครัวเรือนทั้งหมด ร้อยละ 5.8 มีอาชีพหลักในการรับจ้างแรงงาน โดยมีอัตราเฉลี่ยค่าจ้างวันละ 24 บาทต่อคน ที่เหลือมีเพียงส่วนน้อยที่มีอาชีพทำไร่และเลี้ยงสัตว์ พืชไรที่สำคัญไ้แก๊ว ปอแก้ว มันสำปะหลัง และถั่วลิสง ส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพคู่ขนานกับการทำนา แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ไ้มาจากการกู้ยืมเงินเอกชน

8. บ้านการสาธารณสุขในหมู่บ้าน มีเพียง 3 หมู่บ้านที่มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์ หมู่บ้าน แ้ยังจากการจัดการที่ดี ในรอบปีที่ผ่านมาเกิดเกิด 193 คน กาย 7 คน ร้อยละ 66.7 ของกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 15 - 44 ปี ใช้บริการการคุมกำเนิด ร้อยละ

61.5 ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี และร้อยละ 37.5 ของเด็กวัยประถมศึกษา ได้รับ
วัคซีนตามกำหนด ร้อยละ 15.5 ของครัวเรือนทั้งหมดมีส่วนร่วมแล้ว ซึ่งยังเป็น
จำนวนที่ค่อนข้างต่ำ

9. ด้านการศึกษา ในจำนวนหมู่บ้านเป้าหมาย 6 แห่ง มีเพียง 1 หมู่บ้านที่
ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในหมู่บ้าน ทั้ง 6 หมู่บ้านมีผู้อยู่ในวัยผู้ใหญ่เป็น
ร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งหมดที่ยังอ่าน - เขียนไม่ได้ ร้อยละ 54 เป็นผู้ที่ยัง
ประถมศึกษาแล้ว แต่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา มีหมู่บ้านที่มีผู้อ่านหนังสือประจำ
หมู่บ้าน และหอกระจายข่าวจำนวน 4 หมู่บ้าน จากสภาพที่พบเห็น หมู่บ้านที่มีผู้อ่าน
หนังสือประจำหมู่บ้านจะได้รับหนังสือพิมพ์จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์
หมู่บ้านละ 2 ฉบับต่อวัน แต่ส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ไม่ได้ขอยืมที่อ่านหนังสือ บางแห่งไม่ได้รับ
หนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน สภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ ขาดการดูแล
เอาใจใส่จากคณะกรรมการ ขาดการพัฒนาและปรับปรุง หอกระจายข่าวมักจะไร้
ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ บางแห่งชำรุดใช้การไม่ได้ ขาดการบำรุงรักษาอย่างใกล้ชิด ทั้งที่
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและหอกระจายข่าวน่าจะเป็นแหล่งให้การศึกษาออกโรงเรียน
ที่สำคัญยิ่งสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งควรที่จะได้รับการส่งเสริม และพัฒนา
ปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะให้บริการแก่ประชาชนได้

ในรอบ 2 ปีหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง เคยมีกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของ
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ลงในหมู่บ้านมาแล้ว ได้แก่ กิจกรรมการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การจัดสอนวิชาชีพ - กลุ่มสนใจ และสัปดาห์หนังสือ แต่
ประชาชนมักจะไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากปัญหาของความยากจน
ต้องประกอบอาชีพ ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม เข้าทำนองที่ว่า "เมื่อท้องยังไม่
อิ่ม ก็จะไม่เรียน" หรือ "การเรียน ไม่ช่วยให้ท้องอิ่ม"

กิจกรรมการฝึกอบรมที่มีในหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาได้แก่
การฝึกอบรมด้านการศึกษา 9 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ 24 ครั้ง ด้านสุขภาพ

อนามัย 18 ครั้ง ก้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม 34 ครั้ง ก้านกีฬา 17 ครั้ง และ
ก้านอาชีพ 14 ครั้ง

10. ก้านแรงงานและความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน ร้อยละ 8.2 ของ
ครัวเรือนทั้งหมด จะอพยพไปทำงานที่อื่นในช่วงที่ว่างจากฤดูกาลทำนา ส่วนใหญ่จะไม่ไป
แรงงานในโรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือเกิดความ
แห้งแล้งจะมีผู้อพยพไปรับแรงงานต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร

ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่ในแต่ละ
หมู่บ้าน จะมีประชากรใช้ภาษาถิ่นทั้ง 3 ภาษา คือ ภาษาส่วย ภาษาเขมร และภาษา
ไทยอีสาน อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ปัญหาที่ตามมาคือ คนทั้ง 3 ภาษามักจะขาดความ
สามัคคี ไม่ลงรอยกัน แบ่งพรรคแบ่งพวกตามภาษาที่ใช้ ส่วนใหญ่จะฟังภาษาไทยกลาง
เข้าใจ แต่เมื่อถูกถามมักจะไม่ตอบเป็นภาษาไทยกลาง แต่จะตอบเป็นภาษาถิ่น หรือ
อาจไม่ตอบเลย ทำให้มีปัญหาในการสื่อความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ไม่สามารถ
ใช้ภาษาถิ่นนั้น ๆ ได้

11. ก้านปัญหาและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี หมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง มีคดีรวมกัน
80 ครั้ง คดีที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ คดีเกี่ยวกับที่ดิน เกี่ยวกับเสรีภาพหรือเสียง และ
เกี่ยวกับทรัพย์สิน

สรุปปัญหาในหมู่บ้านป้องกันตนเองรายแคว้นที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย

ปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง ที่จัดว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับรุนแรงจาก
การประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาสุรลักษณะในบ้านเรือน ได้แก่ ปัญหาการห้ากอกสั้วไว้ใต้ถุนบ้าน
การไม่มีส้วมและการไม่ใช้ส้วม การจับบ้านเรือน บริเวณบ้านและถนนในหมู่บ้านให้สะอาด
การเก็บรักษาน้ำคั้นน้ำใช้ ปัญหาความสะอาดคานอาหารการกิน การรักษาความสะอาด
ของเครื่องนุ่งห่ม การจัดระเบียบของหมู่บ้าน การจัดทำรั้วให้เป็นสัดส่วนมั่นคงแข็งแรง

ในทัศนะของประชาชนเองเห็นว่า เป็นปัญหาที่จำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเสริมสร้างนิสัย และปลูกฝังทัศนคติที่พึงประสงค์ต่อการมีคุณลักษณะที่ดีในบ้านเรือน จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ การศึกษานอกโรงเรียนควรนำมาพิจารณาให้การศึกษาแก่ประชาชน

2. ปัญหาผลผลิตด้านการเกษตร เป็นปัญหาทั้งในด้านการผลิตและการ จำหน่ายผลผลิต ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาแหล่งเงินทุน ปัญหาศัตรูพืชและปัญหาค่าขนส่งสินค้า ปัญหาทั้งกล่าวนี้จะมี เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้เต็มที่นัก โดยเฉพาะปัญหาค่าขนส่งน้ำ ปัญหาที่ดินทำกิน และปัญหาแหล่งเงินทุนในการผลิต ปัญหาต่อมาได้แก่ เรื่องการจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่สามารถหาตลาด จำหน่ายได้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีหนี้สินมาก เมื่อผลิตได้แล้วจำเป็นต้องจำหน่ายใน ราคาถูก เพื่อนำเงินไปใช้หนี้ และจะมีลักษณะของการ "ตกเขียว" ประกอบด้วย ใน เรื่องดังกล่าวนี้จำเป็นต้องอาศัยนโยบาย และกลไกต่าง ๆ ของรัฐเข้ามาแก้ไข ลำพัง ประชาชนเองจะทำได้ก็ในแง่ของการรวมตัวเพื่อจำหน่ายหรือการจัดตั้งร้านค้าหมู่บ้านขึ้น ดังนั้นประชาชนจึงเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาเร่งด่วนสำหรับหมู่บ้าน

3. ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร ในปัจจุบันประชาชนมีการรวมตัวกัน ในหมู่บ้านมากขึ้น โดยความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม เลี้ยงไก่ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดในลักษณะ "สำหรับประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน" เพราะประชาชนไม่ได้ริเริ่มและยังไม่เห็นความสำคัญ ในเรื่องการรวมตัว หรือแม้ประชาชนจะสามารถรวมตัวกันได้ แต่ก็ยังขาดความรู้ความ เข้าใจในการดำเนินงาน มีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่การศึกษานอกโรงเรียนควรถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องหาทางดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป เพราะหากประชาชนมีการนิกรรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

4. ปัญหาสุขภาพของเด็กอายุระหว่าง 1 - 5 ปี จากข้อมูลพบว่า จำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีจำนวน 890 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของประชากรทั้งหมด เด็กในวัยนี้ยังไม่อยู่ในเกณฑ์การเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่ พ่อ - แม่ และผู้ปกครองจะเลี้ยงดูกันเองตามสภาพและฐานะของแต่ละครอบครัว จึงทำให้ประสบกับปัญหาการขาดสารอาหารระดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 21.7 ขาดสารอาหารระดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 2.9 และร้อยละ 0.5 ขาดสารอาหารระดับ 3 จากความเห็นของประชาชนทั้ง 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เห็นว่า สุขภาพของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามประชาชนเห็นว่า เรื่องสุขภาพของเด็กวัย 1 - 5 ปี เป็นปัญหารุนแรงปัญหาหนึ่ง แม้ว่าในปัจจุบันกรมอนามัยและกรมการพัฒนาชุมชนจะมีการดำเนินการช่วยเหลือเด็กในวัยนี้ โดยการจัดศูนย์โภชนาการเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการตรวจสุขภาพและป้องกันโรคให้แก่เด็กเล็กในรูปแบบต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่ก็ยังทำได้ไม่ทั่วถึงนัก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน

5. ปัญหาการทำกรณขกรฤฤฤฤฤ ปัญหานี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จึงทำให้ประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้ตลอดปี ทำให้เกิดการว่างงาน ขาดรายได้ มีการอพยพแรงงาน และย้ายถิ่นไปรับจ้างในถิ่นอื่น บ้านเรือนไร่นาถูกทอดทิ้ง ขาดการบำรุงรักษา วิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ก็ด้วยการจัดสอนแนะนำการประกอบอาชีพอื่น เช่น อาชีพหัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เหมาะสมกับสภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถลดรายจ่าย - เพิ่มรายได้ และสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งเรื่องนี้กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นกรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน หรือหน่วยงานเอกชน มูลนิธิต่าง ๆ จะสามารถให้การสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี

6. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิในที่ดิน เนื่องจากหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หลายหมู่บ้านทางการได้จัดแบ่งที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้ ที่ดิน

ทั้งกล่าวสามารถตกทอดไปถึงทายาทได้ แต่ไม่มีสิทธิในการซื้อขาย เพราะประชาชนยังไม่สามารถมีโฉนดเพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสมบูรณ์ได้ ในทัศนะของประชาชนเองนั้น ต้องการมีสิทธิที่สมบูรณ์ในที่ดิน ประชาชนจึงเห็นว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งสำหรับหมู่บ้าน

7. ปัญหาแหล่งไม้ไร่สอยและเรือเพลิง ทั้งได้กล่าวแล้วว่าหมู่บ้านทั้ง 6 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนได้อาศัยไม้ในป่าสงวนนำมาก่อสร้างที่พักอาศัย ไร่เป็นพื้น และถ่านในการหุงต้ม ทั้งผลิตใช้เองและผลิตเพื่อจำหน่าย ในปัจจุบันป่าไม้เริ่มลดน้อยลงไปมาก ที่มีเหลืออยู่บ้างก็อยู่ในเขตอันตรายจากกองกำลังทางชาติ ในอนาคตประชาชนจะประสบปัญหาการขาดแคลนดินและถ่าน ดังนั้นปัญหาเรื่องนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องพิจารณาเพื่อเตรียมการแก้ไขกันแก่เนิ่น ๆ และกระทำกันอย่างต่อเนื่องจริงจัง

8. ปัญหาแหล่งน้ำกั้นน้ำไว้ หมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ติดกับเทือกเขา พื้นดินเป็นดินปนกรวด มีหินเป็นแห่ง ๆ ยากต่อการขุดเจาะบ่อน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย ดินเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี ขาดภาชนะในการเก็บกักน้ำฝนไว้บริโภค ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำกั้นน้ำไว้จึงเป็นปัญหาสำคัญและรุนแรง และเกี่ยวโยงไปถึงปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ปัญหาการผลิตคานการเกษตร และปัญหาคำนศุขภาพอนามัย เป็นต้น

9. ปัญหาบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน จากข้อมูลพบว่ามีเพียง 3 หมู่บ้าน ที่มีกองทุนยาและเวชภัณฑ์หมู่บ้าน แต่จากการจัดการที่ดี ทำให้ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร แม้ว่าจะมีสถานอนามัยในหมู่บ้าน ตำบล มีโรงพยาบาลในทุกอำเภอ และมีบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ เช่น การฉีดวัคซีนเคลื่อนที่ จังหวัดเคลื่อนที่ไปให้การตรวจรักษาแก่ประชาชนอยู่บ้างก็ตาม แต่ในทัศนะของประชาชน เห็นว่าการบริการยังไม่เพียงพอ จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่จะต้องพัฒนาและแก้ไขต่อไป

10. ปัญหาสุขภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี จากข้อมูลพบว่าในรอบปีที่ผ่านมา มีจำนวนเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี จำนวน 193 คน ในจำนวนนี้มีเสียชีวิต 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.6 และเป็นเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 3,000 กรัม จำนวน 151 คน คิดเป็น ร้อยละ 78.2 ประชาชนยังขาดความรู้ในด้านโภชนาการสำหรับเด็ก การดูแลรักษาและการป้องกันโรคยังมีน้อย ยังมีความเชื่อในการเลี้ยงดูและการรักษาโรคแบบพื้นบ้าน เช่น การใช้น้ำมันค้ การเป่าเสก และพิธีกรรมทางไสยศาสตร์อยู่มาก จึงไม่สามารถแก้ไข ปัญหาสุขภาพของเด็กได้ ดังนั้น ประชาชนจึงเห็นว่าปัญหาค้นสุขภาพของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี จึงมีความสำคัญเร่งด่วน เพราะเด็กจะเป็นแรงงานของครอบครัวในอนาคตต่อไป

11. ปัญหาบริการฉีดวัคซีน ดังได้กล่าวแล้วว่าหน่วยงานด้านสาธารณสุข มี ข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และกำลังคนที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง แม้ว่า จะมีหญิงมีครรภ์ ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักครบตามกำหนด คิดเป็นร้อยละ 64.5 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี จะได้รับวัคซีนตามกำหนดคิดเป็นร้อยละ 61.5 และเด็ก ในวัยประถมศึกษาจะได้รับวัคซีนครบตามกำหนด คิดเป็นร้อยละ 87.5 แต่ในทัศนะ ของประชาชนยังเห็นว่าปัญหาเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่ง

12. ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ แหล่งความรู้ที่สำคัญในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา แต่เป็นการให้ความรู้แก่เด็กที่อยู่ในระบบโรงเรียน สำหรับผู้ที่พลาคหรือขาดโอกาสทางการศึกษา แม้ว่าจะมีหน่วยงานของศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ประชาชนยังมีความยากจนจึงไม่มีเวลามาศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมได้

ในด้านการจัดบริการความรู้ในท่านอื่น ๆ เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว ค่ายวิทยุ - โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ใน ทัศนะของประชาชนเห็นว่ายังมีน้อย หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องน่าจะมีส่วนสนับสนุนให้ มากขึ้นและต่อเนื่องกว่าที่เป็นอยู่

จากปัญหารุนแรงและเรื้อรังทั้ง 12 ประการดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานจะต้องร่วมมือกันแก้ไข ส่วนปัญหาที่คิดว่าเกี่ยวข้องและเป็นเรื่องของการศึกษานอกโรงเรียนโดยตรงนั้นได้แก่ ปัญหาต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาสุขภาพอนามัยในบ้านเรือน
2. ปัญหาการรวมตัวของเกษตรกร
3. ปัญหาการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
4. ปัญหาการขาดการให้บริการความรู้จากหน่วยงานของรัฐ

ส่วนข้ออื่น ๆ อีก 8 ข้อ แม้จะมีหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงแล้วก็ตาม แต่การศึกษานอกโรงเรียนก็ยังคงมีส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวในหมู่บ้านเป้าหมาย อยู่ควบแทบทุกกิจกรรม

ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านป้องกันตนเอง รายแค้นจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6 หมู่บ้าน มีจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 186 คน แยกเป็น ชาย 102 คน และหญิง 84 คน ช่วงอายุของผู้ให้สัมภาษณ์อยู่ระหว่าง 14 - 58 ปี ช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุดอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี มีร้อยละ 29 รองลงมาเป็นช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีร้อยละ 24.2 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.7 มีครอบครัวแล้ว และร้อยละ 32.3 ยังเป็นโสด ร้อยละ 57.5 เป็นคนในท้องถิ่น ที่เหลือร้อยละ 42.5 อพยพมาจากถิ่นอื่น จำนวนมากที่สุดร้อยละ 25.3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด อพยพมาจากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาเป็นผู้ที่อพยพภายในจังหวัด คือ ร้อยละ 16.7 และร้อยละ 0.5 มาจากจังหวัดในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.2 เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 21.5 เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 2.2 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 3.2 เรียนจบชั้นสูงกว่า

มัธยมศึกษา และมีผู้ที่ไม่เคยเรียนและเรียนไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 19.9 อาชีพหลัก ได้แก่ การทำนา คิดเป็นร้อยละ 84.4 รองลงมาร้อยละ 5.9 มีอาชีพในการทำไร่ ร้อยละ 25.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 3,001 - 5,000 บาท ร้อยละและความคิดเห็นของประชาชนที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

ก. ด้านการศึกษาโดยทั่วไป

1. ความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 49.5 พอลอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 17.2 อ่านเขียนได้ในระดับที่ ร้อยละ 13.4 อ่านออกแต่เขียนไม่ได้ และที่เหลือร้อยละ 19.9 อ่านและเขียนไม่ได้
2. การเห็นความจำเป็นของการอ่าน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 79 เห็นว่ามีความจำเป็น เพราะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทราบข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ในขณะที่เดียวกันร้อยละ 16.2 เห็นว่าไม่มีความจำเป็นสำหรับตนเองเพราะอายุมากแล้ว และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์
3. โอกาสสำหรับการอ่าน - เขียน ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 65.1 ตอบว่าไม่ค่อยมีโอกาสอ่านและเขียน รองลงมาร้อยละ 26.3 อ่านบ่อยแต่เขียนน้อย มีเพียงร้อยละ 1.6 ที่อ่านมากเขียนมาก
4. ความต้องการเรียน ถ้าหากมีโอกาสเรียนเพิ่มเติมผู้ตอบร้อยละ 58.6 ตอบว่าอยากเรียน เพราะอยากอ่านออกเขียนได้ ช่วยให้มีความรู้ที่เพิ่มขึ้น และอยากได้วุฒิสูงขึ้น ผู้ตอบร้อยละ 39.8 ตอบว่าไม่อยากเรียน เพราะไม่มีเวลา อายุมากและไม่มั่นใจว่าจะได้ประโยชน์
5. การสนับสนุนการศึกษาของบุตร ในกรณีของบุตรชายผู้ตอบร้อยละ 65 ต้องการให้บุตรเรียนแค่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 12.3 ต้องการให้เรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.9 อยากให้เรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 3.3 และ 8.1 อยากให้เรียนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของบุตรตามลำดับ

ถ้าเป็นบุตรหญิง ผู้ตอบร้อยละ 81.1 ต้องการให้เรียนแค่ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 6.5 ต้องการให้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.8 ต้องการให้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 2.2 และ 4.2 อยากให้เรียนในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของบุตรหลานด้วย

ข. งานอาชีพ

1. การมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเคยผ่านการเข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 37.6 โดยฝึกอบรมด้านการเกษตรร้อยละ 25.3 ด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า 6.9 ด้านศิลปประดิษฐ์ ร้อยละ 4.8 และหลักสูตรชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 0.6 สำหรับผู้ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิชาชีพเลย คิดเป็นร้อยละ 58.1

2. วิชาชีพที่มีความต้องการฝึกอบรม ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 44.1 ทอบว่าต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านการเกษตร ร้อยละ 15.6 ต้องการฝึกอบรมด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า ร้อยละ 6.5 มีความต้องการฝึกอบรมด้านเสริมสวย ร้อยละ 5.9 ต้องการด้านช่างเครื่องยนต์ ร้อยละ 5.4 ต้องการด้านช่างไฟฟ้า และแล้วแต่จะจัดให้

3. ความต้องการในการเปลี่ยนอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 65.6 และผู้ที่ตอบว่าต้องการเปลี่ยนอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 29.6 และร้อยละ 4.8 ยังคิดสั่นใจไม่ได้ว่าจะเปลี่ยนอาชีพหรือไม่

ค. ด้านการได้รับข่าวสารข้อมูลทั่วไป

1. การอ่านและการให้อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

1.1 การอ่านหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 18.3 ทอบว่าอ่านทุกวัน ร้อยละ 39.2 ทอบว่าอ่านเป็นบางครั้งเมื่อมีเวลา ร้อยละ 32.3 ทอบว่าไม่เคยได้อ่าน และร้อยละ 10.2 ไม่ตอบคำถามนี้

1.2 สถานที่อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 49.5 ทอบว่าอ่านจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 28.9 อ่านจากร้านค้าในหมู่บ้าน ร้อยละ

16.8, 5.6, 3.7 และ 2.8 ทบว่าอ่านจากบ้านเพื่อน โรงเรียน บ้านตนเอง และอ่านทั่วๆ ทั่วๆ

1.3 เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่สนใจอ่านข่าวทั่วไป ข่าวกีฬา ข่าวการเมือง ข่าวการเกษตร ข่าวสังคม/การา การกฐน ข่าวการพัฒนา ข่าวต่างประเทศ และบทความ ตามลำดับ

1.4 เรื่องที่สนใจอ่านจากหนังสือเป็นเล่ม/นิตยสาร กลุ่มเป้าหมาย ทบว่าสนใจอ่านนิตยสารในวงการบันเทิง นิตยสารการศึกษา นวนิยาย/การกฐน ความรู้ด้านอาชีพ และเรื่องทั่วไปไม่เจาะจง เรียงตามลำดับจากมากมาหาน้อย

1.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 40.9 ทบว่า เป็นผู้ไปรับบริการที่อ่าน ฯ ร้อยละ 36 มีส่วนร่วมในการบริจาควัสดุ - อุปกรณ์ให้ที่อ่าน ฯ ร้อยละ 13.4 มีส่วนร่วมเพราะเป็นกรรมการที่อ่าน ฯ ที่เหลือร้อยละ 9.7 ไม่มีส่วนร่วมใด ๆ เลย

1.6 การไปรับบริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะไปรับบริการนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50 ให้เป็นประจำร้อยละ 22.6 ไม่เคยไปรับบริการเลย ร้อยละ 20.9 ที่เหลือไม่แน่ใจว่าเคยไปรับบริการที่อ่าน ฯ หรือไม่

1.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ปัญหาที่พบในทัศนะของประชาชนได้แก่ หนังสือมีน้อย อยากได้หนังสือเพิ่มเติม ที่อ่าน ฯ บางแห่งไม่มีหนังสือพิมพ์ จากการดูแลเอาใจใส่ หนังสือหายบ่อย จากกระบวนการจัดส่งหนังสือพิมพ์ที่ดี หนังสือพิมพ์ไม่อยู่ในที่อ่าน ฯ

1.8 เกี่ยวกับโครงการทอดผ้าป่าหนังสือและการบริจาคหนังสือ ผู้ทบ ร้อยละ 17.2 เคยทราบโดยการทราบจากมีคนบอกร้อยละ 7 ทราบจากวิทยุร้อยละ 5.9 ทราบจากหนังสือพิมพ์และเอกสารอื่น ๆ ร้อยละ 1.6 และไม่แน่ใจว่าเคยทราบหรือไม่ร้อยละ 2.7

1.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการทอดผ้าป่าหนังสือและการบริจาคหนังสือ ร้อยละ 11.3 ทบว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และร้อยละ 88.7 ไม่มีความเห็น

2. การได้รับข่าวสารข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

2.1 การฟังวิทยุ จากกลุ่มตัวอย่าง 186 คน ร้อยละ 58.1 ฟังวิทยุเป็นประจำ ร้อยละ 23.7 ทอว่านาน ๆ ฟังครั้ง และร้อยละ 15 ทอว่าไม่ได้ฟัง มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้ร้อยละ 3.2 สำหรับรายการวิทยุที่ชอบฟังมากที่สุดนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทอว่าชอบฟังรายการเพลง ข่าวประจำวัน นวนิยาย และไม่เจาะจงรายการตามลำดับ

2.2 การดูโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71 ทอว่านาน ๆ คุยครั้ง ร้อยละ 22 คุยทุกวัน ร้อยละ 5.9 ทอว่าไม่เคยดู และร้อยละ 1.1 ไม่ตอบคำถามนี้ สำหรับรายการโทรทัศน์ที่ชอบดูเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ รายการภาพยนตร์ รายการกีฬา ละคร เพลง ข่าวประจำวัน และไม่เจาะจงรายการ

2.3 การดูภาพยนตร์ ผู้ตอบร้อยละ 46.2 ทอว่านาน ๆ คุยครั้ง ร้อยละ 30.7 คุยบ่อย ๆ และร้อยละ 23.1 ไม่ได้ดู

2.4 สถานที่ดูภาพยนตร์ ร้อยละ 76.3 ทอว่าดูในหมู่บ้าน ร้อยละ 16.7 ดูเมื่อมีภาพยนตร์มาฉายในตำบล ร้อยละ 4.8 ดูที่โรงภาพยนตร์ในอำเภอและร้อยละ 2.2 ไม่แน่นอน

2.5 หน่วยงานที่เคยนำภาพยนตร์มาฉาย ผู้ตอบร้อยละ 32.8 ทอว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ร้อยละ 23.7 ทอว่าสาธารณสุข ร้อยละ 17.2 หน่วยสันติชนิต กอ.รมน.จว.สร. ร้อยละ 16.1 ไม่ทราบชื่อหน่วยงานที่นำภาพยนตร์มาฉาย และร้อยละ 10.2 ไม่แน่ใจว่ามีหน่วยงานใดนำภาพยนตร์มาฉายเพราะจำไม่ได้ สำหรับเนื้อหาของภาพยนตร์ที่นำมาฉายกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทอว่ามีทั้งภาพยนตร์บันเทิง สารคดี และการกุศล

ง. ความสุภาพอนามัย

1. ความคิดเห็นความสุภาพและอนามัยโดยทั่วไป เมื่อให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน สุภาพอนามัยของเด็กในหมู่บ้านโดยส่วนรวมแล้ว พบว่าร้อยละ 76.9 เห็นว่าสุภาพของเด็ก ในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 14 เห็นว่ามีสุภาพแข็งแรงดี และร้อยละ 9.1 เห็นว่าไม่แข็งแรง การได้รับบริการด้านสาธารณสุขจากหน่วยงานของรัฐ ผู้ตอบร้อยละ 76.3 เคยได้รับบริการ ร้อยละ 22.6 ไม่เคยได้รับบริการ และร้อยละ 1.1 ตอบว่า จำไม่ได้ ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการความรู้ด้านสุภาพอนามัย ร้อยละ 94.6 ตอบว่า มีความต้องการ ร้อยละ 4.3 ตอบว่าไม่แน่ใจ ที่เหลือร้อยละ 1.1 ไม่ตอบคำถามนี้

2. การวางแผนครอบครัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับขนาดของครอบครัวที่เหมาะสม ร้อยละ 45.7 เห็นว่าควรมีบุตร 3 - 4 คน ร้อยละ 27.4 เห็นว่าควรมีบุตร 1 - 2 คน ร้อยละ 12.9 ตอบว่า 5 - 6 คน ร้อยละ 5.4 เห็นว่ามีก็คนก็ได้ และ ร้อยละ 8.6 ยังไม่แน่ใจว่าควรจะมีบุตรกี่คน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเมื่อมีบุตร ครบตามความต้องการแล้ว จะทำอย่างไร ร้อยละ 76.3 ตอบว่าคุมกำเนิด ร้อยละ 11.8 จะปล่อยให้เรื่อย ๆ ร้อยละ 9.7 ตอบว่ายังไม่ทราบว่าทำอย่างไร และร้อยละ 2.2 ไม่ตอบ ผู้ที่ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 34.4 ใช้วิธีทำหมันชาย ร้อยละ 22.6 ใช้วิธีกินยา ร้อยละ 15.6 ใช้วิธีทำหมันหญิง ร้อยละ 7 ไม่ระบุวิธี และร้อยละ 1.6 ใช้วิธีใส่ห่วง สำหรับเหตุผลของผู้ไม่ใช้บริการคุมกำเนิดนั้น ได้แก่ อายุมากแล้ว ยังมีบุตรจำนวนน้อย และ กลัวมีผลเสียต่อสุขภาพ เกี่ยวกับแหล่งความรู้ที่ได้รับเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น ร้อยละ 60.2 ตอบว่าได้รับมาจากเจ้าหน้าที่อนามัยในท้องถิ่น ร้อยละ 15.5 ได้จากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 9.6 ได้มาจากการฝึกอบรม ร้อยละ 9.1 ได้ความรู้จากหน่วยประชาสัมพันธ์ของรัฐ และร้อยละ 3.2 ได้มาจากการอ่านเอกสาร มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้ ร้อยละ 4.8

จ. ปัญหาในหมู่บ้าน และปัญหาในครอบครัว

1. ปัญหาของคนในหมู่บ้านโดยส่วนรวม ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความ สำคัญมาก โดยพิจารณาเรียงตามจำนวนผู้ตอบจากมากไปหาน้อยได้แก่ (1) ปัญหา

การขาน้ำดื่ม - น้ำใช้ (2) ปัญหาความปลอดภัยทั้งจากในและจากนอกประเทศ (3) ปัญหาความยากจน ส่วนปัญหาที่มีผู้ตอบจำนวนน้อยได้แก่ (1) ปัญหาการเป็นหนี้ (2) ปัญหาการขาดสาธารณูปโภค (3) ปัญหาการขาดความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน

2. ปัญหาในครอบครัว ปัญหาที่มีค่าความถี่สูงเรียงตามลำดับได้แก่

(1) ปัญหาการทํานาไม่ไถดล (2) ปัญหาการขาดที่ทำกิน ส่วนปัญหาที่มีค่าความถี่น้อยได้แก่ (1) ปัญหาการมีรายได้น้อย (2) ปัญหาการมีหนี้สิน (3) ปัญหาสุขภาพ (4) ปัญหาการขาดความรู้

3. สิ่งที่อยากจะทำถ้ามีเงิน เมื่อตั้งคำถามว่า ถ้ามีเงินจำนวนมากพอจะจะทำอะไร คำตอบที่ได้เรียงตามลำดับค่าความถี่มากไปหาน้อยได้แก่ (1) ใช้จ่ายเงินในการประกอบอาชีพ (2) ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (3) ใช้จ่ายที่อยู่อาศัย (4) เก็บออม (5) ส่งลูกเรียน (6) ยังไม่แน่ใจว่าจะทำอะไร

ฉ. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

1. ตำแหน่งหน้าที่ในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86 ตอบว่าไม่ได้เป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 7.5 ตอบว่าปัจจุบันนี้เป็นกรรมการหมู่บ้าน และร้อยละ 6.5 ตอบว่าเคยเป็นกรรมการหมู่บ้าน

2. ความสนใจต่อการเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 22 ตอบว่ามีความสนใจ เหตุผลได้แก่ (1) ต้องการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ (2) ถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชน (3) อยากมีหน้ามีตา ส่วนผู้ที่ไม่สนใจต่อการเป็นกรรมการหมู่บ้านมีถึงร้อยละ 69.9 เหตุผลที่ไม่สนใจเพราะ (1) ไม่มีเวลา (2) ไม่มีความรู้ (3) อายุมาก (4) ยังเด็กเกินไป และร้อยละ 8.1 ตอบว่ายังไม่ตัดสินใจ

3. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.3 ตอบว่าเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน ได้แก่ ร้อยละ 38.2 เป็นสมาชิกธนาคารข้าว ร้อยละ 21.5 เป็นสมาชิกธนาคารยา ร้อยละ 14 เป็นสมาชิกธนาคารโต - กระบือ ร้อยละ 11.8 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 7 เป็นกลุ่มเยาวชน และร้อยละ 4.8

เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีแม่บ้าน ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลยคิดเป็นร้อยละ 2.7

4. ความสนใจในการจัดตั้งกลุ่มประชาชน จากคำถามว่าต้องการให้มีกลุ่มอะไรเพิ่มเติมในหมู่บ้าน ผู้ตอบส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 62.9 ตอบว่าไม่ทราบ สำหรับกลุ่มที่ต้องการให้มีกลุ่มในหมู่บ้าน ได้แก่ (1) กลุ่มทอผ้า (2) กลุ่มสหกรณ์ (3) กลุ่มร้านค้า (4) กลุ่มอาชีพกิจสงเคราะห์ ผู้ตอบอีกส่วนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 8.6 ตอบว่ามีกลุ่มเพียงพอในหมู่บ้านแล้ว และร้อยละ 17.2 ไม่ตอบคำถามนี้

ข. ความต้องการความช่วยเหลือจากทางราชการ

1. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองช่วยเหลือโดยทั่วไป เรียงตามลำดับความถี่มากไปหาน้อยได้ดังนี้ (1) ต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำดื่ม - น้ำใช้ (2) ต้องการให้จัดสรรที่ดินและการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (3) ต้องการให้ช่วยรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (4) ช่วยจัดสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน (5) ต้องการให้ช่วยเหลือปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ (6) ช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย ส่วนความต้องการที่มีผู้ตอบจำนวนน้อย ได้แก่ (1) ต้องการให้ช่วยเหลือด้านการศึกษา (2) ต้องการให้ช่วยปลดหนี้

2. เรื่องที่ต้องการให้พัฒนากรช่วยเหลือ ผู้ตอบร้อยละ 42.5 ต้องการให้ช่วยในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 24.7 ให้ช่วยในการแนะนำและส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 11.8 อยากให้ช่วยจัดตั้งกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน ร้อยละ 10.2 ช่วยเหลือด้านใดก็ได้ และร้อยละ 6.5 ไม่ทราบว่าจะให้ช่วยเรื่องอะไร สำหรับคำถามนี้มีผู้ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 4.3

3. เรื่องที่ต้องการให้ครูช่วยเหลือ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ (1) ช่วยสอนหนังสือ (2) ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน (3) ช่วยแนะนำการประกอบอาชีพ (4) ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในหมู่บ้าน

4. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่การเกษตรช่วยเหลือ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ (1) ให้ช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช (2) ช่วยด้านปุ๋ยยาปราบศัตรูพืช

(3) ก้านหลังน้ำ (4) ช่วยเหลือค่านเงินทุน (5) การประกันราคาพืชผล

5. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงช่วยเหลือ ได้แก่ ให้
ความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สิน และช่วยพัฒนาหมู่บ้าน

6. เรื่องที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายอำเภอช่วยเหลือ เรียงตามลำดับ
ความถี่มากไปหาความถี่น้อยได้ดังนี้ (1) ช่วยเหลือเกี่ยวกับที่ดินทำกิน (2) ช่วยจัดหา
แหล่งน้ำ (3) เยี่ยมเยียนประชาชน (4) ช่วยเหลือการบริการด้านสาธารณสุขโรค
(5) ให้ความปลอดภัย (6) อำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการ

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์

1. การรู้จักศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง
ร้อยละ 38.2 ตอบว่ารู้จัก เหตุผลที่รู้จัก เพราะ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์
จากการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ และสอบถามจากผู้ไปรับบริการของศูนย์ฯ ร้อยละ 34.9
ตอบว่าไม่รู้จัก และร้อยละ 26.9 ตอบว่าไม่แน่ใจว่ารู้จักหรือไม่

2. วิชาชีพที่ต้องการให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์เปิดสอน
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการให้ศูนย์ฯ เปิดสอนวิชาชีพ เรียงตามลำดับ
ได้ดังนี้ (1) ช่างกลเย็บเสื้อผ้า (2) ช่างไฟฟ้า (3) ช่างเครื่องยนต์ (4)
ช่างเสริมสวย (5) ช่างซ่อมวิทยุ (6) ศิลปประดิษฐ์ สำหรับความต้องการที่มีผู้ตอบ
จำนวนน้อยได้แก่ (1) สอนด้านการเกษตร (2) การทำอาหาร - ขนม (3) สอน
อะไรก็ได้ไม่เจาะจง

๓. ความต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

เมื่อกำหนดเนื้อหาความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ และให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่าเนื้อหา
ใดต้องการมาก - ปานกลาง - หรือน้อย แล้วนำคำตอบนั้นมาวิเคราะห์จำแนกตามเพศ
ปรากฏผล ดังนี้

เนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีความต้องการในระดับมาก เรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น (2) การเพาะปลูก
พืชทั่ว ๆ ไป (3) ข่าวก่อนเคลื่อนไหวภายในประเทศโดยทั่วไป (4) การจัดการเรียน

ให้สะอาด (5) การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ (6) การเลี้ยงเป็ด - ไก่ (7) ตัวอย่าง
การพัฒนาหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ (8) การใช้อาวุธเพื่อป้องกันประเทศ
(9) การเก็บรักษาอาหารไว้ไว้นาน ๆ (10) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ
(11) การทำปุ๋ยหมัก (12) ความรู้เรื่องกฎหมายสำหรับชาวบ้าน (13) ความรู้
เรื่องสหกรณ์ (14) ความรู้และข้อปฏิบัติด้านศาสนา (15) การใช้น้ำเคมี (16)
การอ่านออกเขียนได้

เนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่าง เทศหญิงมีความต้องการในระดับมาก เรียงจาก
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ (1) การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น (2) การ
จัดบ้านเรือนให้สะอาด (3) การเก็บรักษาอาหารไว้ไว้นาน ๆ (4) การทำปุ๋ยหมัก
(5) การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป (6) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ (7)
การเลี้ยงเป็ด - ไก่ (8) ความรู้เรื่องการสหกรณ์ (9) ความรู้และข้อปฏิบัติด้าน
ศาสนา (10) การวางแผนครอบครัว - การคุมกำเนิด (11) การใช้น้ำเคมี (12)
ตัวอย่างการพัฒนาหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ (13) ข่าวกวามเคลื่อนไหวภายใน
ประเทศโดยทั่ว ๆ ไป (14) การอ่านออกเขียนได้ (15) ความรู้เรื่องกฎหมาย
สำหรับชาวบ้าน (16) การเลี้ยงสัตว์ใหญ่

อภิปรายผลและแนวความคิดในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกัน
ตนเองรายแคว้นไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

หลักในการจัดบริการด้านการศึกษาออกโรงเรียนให้แก่ประชาชน เพื่อให้บังเกิด
ผลดี ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายใดก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพ
ปัญหา ความต้องการและเงื่อนไขต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ

การอภิปรายผลในส่วนนี้เป็นการเสนอแนวความคิดในการดำเนินงานการศึกษา
ออกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองรายแคว้นไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจะเสนอ
เฉพาะเนื้อหาและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่ควรได้รับการพิจารณา หรือควรจัด

ดำเนินการต่อไปโดยแยกเสนอเป็น 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจของชุมชน
2. การพัฒนาความรู้และทักษะเบื้องต้นในการดำรงชีวิต
3. การพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลในชุมชน
4. การพัฒนาองค์กรประชาชน
5. การพัฒนาศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
6. การพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน
7. การจัดระบบความมั่นคงปลอดภัย
8. การร่วมมือและนิเทศกำลังทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน

เนื้อหาและกิจกรรมทั้ง 8 ประการดังกล่าว ได้มีการดำเนินการกันอยู่แล้ว จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน แต่ควรได้รับการนิยามพิจารณาให้ชัดเจน เพื่อทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการและประชาชนผู้รับบริการ จะมีความเข้าใจในหลักการที่ตรงกัน และควรมีการวางแผน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1. การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจ สามารถแบ่งการพิจารณาได้ดังนี้

1.1 การพัฒนาอาชีพหลักสำหรับคนส่วนใหญ่ อาชีพหลักของประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ การทำนา ทำไร่ รองลงมา ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้แรงงานกับเพื่อค้าขายและบริโภคภายใน ช่าง ไร่ งานที่เกี่ยว ข้อง เรื่องนี้โดยตรงได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คือเกษตรตำบลซึ่งปฏิบัติงานประจำในตำบลที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ เพียงมาช่วยเสริมหรือให้ความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว เพื่อให้อาชีพหลักดังกล่าวได้รับผลดียิ่งขึ้น กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดได้แก่ (1) การฝึกอบรมด้านอาชีพที่จัดในหมู่บ้าน หรือพื้นที่ใกล้เคียง (2) การคัดเลือกชาวบ้านหรือบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมด้านอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งการจัดอาจจะดำเนินการในระดับอำเภอ จังหวัด อาจจะจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงการฝึกอบรมและศึกษาทำงานในเมืองใหญ่ ๆ กิจกรรมเหล่านี้เป็นรูปแบบที่ดำเนินการ อยู่แล้วเป็นปกติในแทบทุกส่วนของประเทศ

1.2 การพัฒนาอาชีพหลักให้เฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม อาชีพประเภทนี้ อาจถือได้ว่าเป็นอาชีพใหม่ เพื่อให้บริการแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่ควรจัดให้มีขึ้น เช่น ช่างตัดผม ช่างเสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างซ่อมวิทยุ ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็ก ช่างซ่อมจักรยานยนต์ ช่างซ่อมจักรยาน รวมไปถึงการประกอบอาชีพค้าอาหารและร้านค้า เป็นต้น อาชีพเหล่านี้สามารถเปิดสอนโดยทั่วไปอยู่แล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ขาดการส่งเสริมที่มีลักษณะครบวงจร ขาดแหล่งเงินทุน การทำงานเป็นกลุ่ม การบริหารและการจัดการที่ดี ตลอดจนขาดการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างจริงจัง

รูปแบบในการพัฒนาอาชีพใหม่ดังกล่าว อาจดำเนินการได้ดังนี้

(1) วิเคราะห์ความต้องการด้านปริมาณว่า ในแต่ละหมู่บ้านหรือ ตำบล ควรมีผู้ประกอบการบริการชุมชนดังกล่าวจำนวนกี่อาชีพและอาชีพละกี่คน จึงจะพอเหมาะกะกับท้องถิ่น เช่น ในหมู่บ้านชนบทกลาง อาจมีร้านตัดผมเพียงร้านเดียว ร้านซ่อมเครื่องยนต์เล็กควรมีตำบลละ 1 แห่ง เป็นต้น สำหรับอาชีพอื่น ๆ ก็สามารถพิจารณาในลักษณะเดียวกันได้

(2) คัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ เพื่อให้การฝึกอบรมอย่างเข้มข้น โดยอาจจะจัดการฝึกอบรมในพื้นที่ หรือในหน่วยงานเช่น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เป็นต้น หรืออาจส่งเข้ารับการฝึกงานจากสถานประกอบการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

(3) ให้การสนับสนุนผู้ผ่านการฝึกอบรมให้สามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ในท้องถิ่นได้ โดยอาจจะสนับสนุนการเริ่มดำเนินการ การช่วยเหลือในด้านการหาแหล่งเงินทุน หรือการจัดหาตลาดให้ เป็นต้น

(4) ส่งเสริมสนับสนุนในการให้ข่าวสารข้อมูลด้านอาชีพ และแนวทางในการพัฒนาอาชีพนั้น ๆ โดยจัดในรูปแบบของการแนะแนวอาชีพ หรือการจัดทัวร์อาชีพ เป็นต้น

(5) ผลักดันให้องค์กรท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการจัดวิชาชีพในท้องถิ่นของตนเองด้วย

1.3 การพัฒนาอาชีพคานฝีมือและหัตถกรรมที่ประชาชนทำอยู่แล้ว ในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีทรัพยากรอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นวัสดุหรือทรัพยากรบุคคลอันใดแก่ ผู้ชำนาญการในบางเรื่อง เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ช่างทอผ้า ช่างตีเหล็ก ช่างจักสาน เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานด้านการศึกษานอกโรงเรียนควรจะได้มีการสำรวจผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เหล่านี้ว่า มีใครอยู่ที่ไหน มีความสามารถในด้านใด แล้วหาช่องทางในการสนับสนุนอาชีพนั้น ๆ ให้คงอยู่ อาจจะเป็นในรูปของการฝึกอบรมเพิ่มเติม การพัฒนาวิธีการผลิต ความช่วยเหลือด้านการตลาด เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ แม้ว่าจะเคยรวบรวมวิทยากรผู้ผ่านการอบรมวิชาชีพและกลุ่มสนใจแล้วก็ตาม แต่การสำรวจก็ยังไม่กระจายไปทุกพื้นที่ และอาชีพที่สำรวจได้มักจะไม่ใช่งานคานฝีมือ และหัตถกรรมพื้นบ้าน จึงควรเพิ่มการสำรวจให้กว้างขวาง และได้ข้อมูลที่แน่นอนเป็นจริงต่อไป

1.4 การพัฒนาอาชีพเสริมสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการเพิ่มรายได้ ให้แก่ประชาชนในโอกาสที่ว่างจากการทำนา ทำไร่ หรืออาชีพหลักอื่น ๆ เช่น งานฝีมือ งานประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นและอาจจะส่งเสริมให้เกิดเป็นอาชีพใหม่ หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นสินค้าออกนอกชุมชน

ในการพัฒนาอาชีพและเสริมธุรกิจดังกล่าวแล้วนั้น สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงก็คือ จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดกิจกรรมการศึกษาเคลื่อนที่ การจัดทัศนศึกษาอาชีพ การพบผู้รู้ การพบกลุ่มเพื่อเรียนวิชาชีพ การจัดกลุ่มอาชีพ การจัดศูนย์ข้อมูลทางอาชีพ การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความรู้และทักษะ
 ดังกล่าว ได้แก่ การป้องกันรักษาโรค การดูแลสุขภาพอนามัย อาหารและโภชนาการ
 การเกษตรเบื้องต้น และความรู้ความถนัดหมาย เป็นต้น ในทางปฏิบัติแล้ว หน่วยงาน
 ต่าง ๆ ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งจัดในรูปของการฝึกอบรม การแนะนำทางรายการวิทยุ
 - โทรทัศน์ เป็นต้น สำหรับความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และสำคัญยิ่งประการหนึ่ง
 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่า ประชาชนจะสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
 และเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตก็คือ ความรู้และทักษะพื้นฐานในการอ่าน การเขียน
 และการใช้ภาษาไทย จากข้อมูลที่ยกปรากฏว่า ในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 6 แห่ง มีผู้
 ไม่เคยเรียนและเรียนไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 19.9 ผู้ที่จบชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 53.2 และจากจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 13.4
 อ่านออกแต่เขียนไม่ได้ ร้อยละ 19.9 อ่านและเขียนไม่ได้เลย นอกจากนี้ข้อมูลในเรื่อง
 โอกาสสำหรับการอ่าน - เขียน ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 65.1 ทอบว่าไม่ค่อยมีโอกาสอ่าน
 และเขียน ร้อยละ 26.3 อ่านบ่อยแต่เขียนน้อย ซึ่งโอกาสที่จะล้มหนังสือจึงมีมาก
 ประกอบทั้งประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายส่วนใหญ่จะใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาพื้นบ้านในการ
 ติดต่อสื่อสารกัน และจากสภาพเป็นจริงแล้วแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะฟังภาษาไทยกลาง
 เข้าใจ แต่เมื่อถูกถามมักจะไม่นับเป็นภาษาไทยกลาง แต่จะตอบเป็นภาษาถิ่น หรือ
 อาจไม่ตอบเลย ทั้งนี้เนื่องจากเกิดความอาย เกิดความประหม่า เมื่อใช้ภาษาไทย
 กลางนึก ๆ ถูก ๆ เพราะโอกาสที่จะใช้ภาษาไทยกลางมีน้อย หน่วยงานที่จะช่วยแก้ปัญหา
 ในเรื่องดังกล่าวนี้มีเพียงศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น โดยการจั
 กกิจกรรม โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ โครงการการศึกษานอกระบบเบ็ดเสร็จขั้น
 พื้นฐาน และโครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
 ยังมีปริมาณน้อย ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ถ้าหากหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือ
 กันจัดบริการการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานการอ่าน - เขียน การใช้ภาษาไทยด้วยแล้ว
 จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวให้หมดไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลในชุมชน กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สามารถให้บริการข่าวสารข้อมูลได้แก่ (1) การจัดทำหนังสือประจำหมู่บ้าน (2) การจัดทำแหล่งความรู้หมู่บ้าน (3) การจัดทำกระจายข่าว (4) การจัดเสียงตามสาย (5) การจัดทำป้ายประกาศชาวหมู่บ้าน (6) การจัดหนังสือสู่ประชาชน (7) การผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ (8) การจัดทำจดหมายชาวหมู่บ้าน (9) การจัดทำทัศนศึกษา เป็นต้น การจัดทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นการให้การศึกษาโดยวิธีเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้ ข้อมูลวิทยาการต่าง ๆ ตามความสนใจด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งประชาชนจำเป็นจะต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการอ่าน การเขียน และการใช้ภาษาไทยถึงได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 อย่างไรก็ตาม แหล่งข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างมาก และสามารถพัฒนาได้ก็คือ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

ในจำนวนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ 33 หมู่บ้าน มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้รับหนังสือพิมพ์จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์เป็นประจำ วันละ 2 ฉบับต่อแห่ง จำนวน 22 แห่ง และเป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ได้รับวารสารเป็นรายเดือน ๆ ละ 50 บาทต่อแห่ง จำนวน 5 แห่ง ซึ่งยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนทั้งจังหวัด ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่าในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ควรจะได้มีการจัดสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้าน ส่วนหนังสือพิมพ์ทางงบประมาณไม่เพียงพอ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดก็อาจจะขอรับบริจาคหนังสือ หรือประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อขอรับการสนับสนุนหนังสือ วารสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชนจัดส่งไปให้ จากผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ผ่านมา และจากการพบเห็นของคณะผู้เก็บข้อมูลพบว่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหลายแห่งยังมีปัญหาหลายประการที่ควรแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่จะมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสาร เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ปัญหาหนังสือพิมพ์ไม่อยู่

ในที่อ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์ข่าวและหายเสมอ ๆ ขาดระบบการจัดกาที่ก็ ขาดการดูแลเอาใจใส่ของคณะกรรมการที่อ่านหนังสือ หนังสือเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีน้อย ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนหนังสือ สภาพอาคาร วัสดุ - อุปกรณ์ภายในชำรุด และไม่ได้ตามแผนภาพมาตรฐานขั้นต่ำของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด และมีผู้มาใช้บริการน้อย เป็นกัน ปัญหาจึงกล่าวแล้วสามารถแก้ไขได้ โดยการประชุมอบรมสัมมนาคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและผู้เกี่ยวข้อง ให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานที่อ่านหนังสือให้ถูกต้อง การสร้างวินัยปลูกฝังความรับผิดชอบ ความมีคุณธรรมให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของให้มากที่สุด ถ้าหากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สามารถพัฒนาปรับปรุงให้ถึงขั้นเป็นแหล่งความรู้หมู่บ้านได้แล้ว ก็จะเป็นสถานที่ที่ประชาชนจะสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนไม่ลืมหืมหนังสือแล้ว ประชาชนยังสามารถนำความรู้จากการได้อ่าน ได้ดูได้เห็น ได้ฟัง ไปพัฒนาอาชีพและสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ดังนั้นทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ควรเอาใจใส่และให้ความสำคัญแก่แหล่งข่าวสารข้อมูลของหมู่บ้าน ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนได้มีโอกาสไปใช้บริการให้มากยิ่งขึ้นซึ่งกิจกรรมประเภทนี้ เป็นกิจกรรมการให้บริการด้าน การศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านที่ลงทุนน้อยแต่ได้ผลคุ้มค่า เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นการให้การศึกษานอกโรงเรียนที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดด้วย

4. การพัฒนาองค์กรประชาชน องค์กรประชาชนในที่นี้จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

4.1 องค์กรบริหารในท้องถิ่น ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) คณะกรรมการสภาตำบล (กสท.) คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปท.) เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าว จะมีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้งานการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นงานการศึกษานอกโรงเรียน ควรถือว่าองค์กรบริหารในท้องถิ่นมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบในพื้นที่ชนบท ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นว่า ควรจะต้องให้

องค์กรบริหารในท้องถิ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ให้ ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน การสนับสนุนในก้นวิชาการและทรัพยากร ตลอดจน ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนด้วย

4.2 องค์กรของประชาชน ในการพัฒนาชนบทแนวใหม่นั้น มีจุดเน้นที่ ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสามารถพึ่งพาตนเองได้ กิจกรรมต่าง ๆ ใน หมู่บ้านจึงควรเป็นกิจกรรมสำหรับประชาชน เพื่อประชาชนและโดยประชาชน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นว่างานการศึกษาออกโรงเรียนควรได้มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันอย่งถาวร เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้เลี้ยงไหม กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารในรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มโรงสีกลางหมู่บ้าน กลุ่มร้านค้าหมู่บ้าน กลุ่มอาปนกิจสงเคราะห์ ตลอดจนกลุ่มเยาวชน และกลุ่มนันทนาการ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ต่อส่วนบุคคลและของชุมชนโดยส่วนรวม การพัฒนาองค์กรประชาชน จึงควรได้รับการสนับสนุนจากงานการศึกษาออกโรงเรียนเป็นพิเศษ

5. การพัฒนาภาษาและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภาษาและศิลปวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบของความเป็นชาติ เป็นศูนย์รวมแห่งความภาคภูมิใจ เป็นพลังปัจจัยในการหลอมความรู้สึกรักของประชาชนให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่ทำการศึกษาค้นคว้านี้ ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ประชาชนร้อยละ 42.5 เป็นคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น ทำให้มีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนภาษาพูด ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่จะมีประชาชน 3 ภาษารวมอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันคือ กลุ่มผู้ใช้ภาษาเขมร กลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยอีสาน และกลุ่มผู้ใช้ภาษาส่วย แม้จะไม่มี การรักแย่งกันอย่างเห็นได้ชัดก็ตาม แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้านอยู่บ้าง จากการปฏิบัติงานของผู้ศึกษาค้นคว้าที่เคยมีโอกาสเข้าไปพัฒนาหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ที่มีกลุ่มผู้ใช้ภาษาทั้ง 3 ภาษาในหมู่บ้านเดียวกันพบว่า ถ้าหากผู้นำหมู่บ้านเป็นคนใน กลุ่มภาษาใด ประชาชนที่ใช้ภาษาเดียวกันกับผู้นำหมู่บ้านจะให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่ใช้ภาษาอื่น และจากการสังเกตพบว่า กลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยอีสานค่อนข้างจะมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนมากกว่าอีก

2 กลุ่มภาษา ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่า วิธีการแก้ปัญหาทั้งกล่าว จะต้องอาศัยศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชักนำประชาชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นการ รวมแรงรวมใจ ร่วมกันแก้ไข้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง จักว่าเป็นเรื่อง สำคัญและจำเป็นที่การศึกษาออกโรงเรียนควรให้ความสนใจ ส่งเสริมและสนับสนุนอย่าง จริงจัง

6. การพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาชนบท สาเหตุที่สังคมในชนบทยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการ ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ลดต้นทุนในการผลิตให้น้อยลงและ ช่วยอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องสูบน้ำแบบใช้มือหมุน การใช้ พลังแสงอาทิตย์ในการอบหรือตากผลผลิต การทำปุ๋ยหมักเพื่อเก็บรักษาสผลผลิต เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาชนบทได้ผล หน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนควรนำความรู้ด้าน เทคโนโลยีพื้นบ้านไปเผยแพร่หรือฝึกอบรมให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์ คิดค้นเครื่องทุ่นแรงดังกล่าวได้

จากการศึกษาสภาพปัญหาของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนพบว่า ปัญหา สำคัญที่ควรให้ความสนใจอย่างหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้ม ซึ่ง ทุกครัวเรือนใช้ฟืนและถ่านที่ผลิตขึ้นเอง โดยใช้ไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ ก่อให้เกิดปัญหา ความความไม่ปลอดภัยในชีวิตจากกองกำลังทางชาติที่อาศัยอยู่ในป่า ปัญหาการบุกรุกทำลาย ป่า ซึ่งคาดว่าในอนาคตที่ไม่นานนัก ในชนบทจะต้องมีปัญหาคาราคาเขินไม่สำหรับใช้ทำ เชื้อเพลิง เห็นว่าจำเป็นจะต้องเตรียมการในเรื่องนี้ไว้แต่เนิ่น ๆ โดยการปลูกป่าโตเร็ว คิดค้นหาทางใช้เชื้อเพลิงอย่างอื่นมาทดแทนไม้ นอกจากนี้ในการก่อสร้างบ้านเรือนของ ประชาชน ก็จำเป็นจะต้องจัดเตรียมวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ ที่จะทดแทนไม้ได้ เช่น การ สอนให้ประชาชนทำอิฐบล็อกจากลูกริง หรือดินอัดแรงสูงสำหรับก่อสร้าง เป็นต้น โดย สรุปแล้ว การคิดค้นและแนะนำประชาชนเกี่ยวกับเทคโนโลยีพื้นบ้าน จึงเป็นเรื่องสำคัญ ประการหนึ่งในการจัดบริการการศึกษาออกโรงเรียน

7. การจัดระบบความมั่นคงปลอดภัย พื้นที่บริเวณชายแดนเป็น เขตล่อแหลม อันตราย ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ทุกขณะ ดังนั้น การจัดระบบความมั่นคงปลอดภัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดของท้องถิ่น ในปัจจุบันหน่วยงาน ที่ดำเนินการในด้านนี้โดยตรง ได้แก่ กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนจึงมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือให้ความร่วมมือเท่านั้น เช่น กระตุ้นให้ประชาชนมีความรักชาติ ให้ความร่วมมือ สนับสนุนแก่ทางราชการในด้านการรักษาความปลอดภัย สอดส่องติดตาม และให้ชาวผู้ ไม่วางใจต่อประเทศชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาอาชีพ บริการสังคม การ พัฒนาด้านการศึกษา ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ ไม่ย้ายถิ่น ซึ่งหน่วยงานการศึกษา นอกโรงเรียนได้จัดบริการอยู่แล้ว นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความมั่นคง ของชุมชน นอกเหนือจากการป้องกันภัยอันตรายโดยตรงจากภายนอกประเทศ

8. การร่วมมือและผนึกกำลังทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน จุดเน้นสำคัญ ประการหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) คือ การระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาชนบทให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ มีทั้งหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนหลายหน่วยงาน เข้าไปจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งแต่ละหน่วยงาน ต่างก็มีวัตถุประสงค์ นโยบายแตกต่างกันออกไปตามความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร จึงเป็นลักษณะ ค้างคนค้างจิต ค้างคนค้างบริการเพื่อให้บรรลุตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของตน ก่อให้เกิดปัญหาของความซ้ำซ้อนทั้งด้านกิจกรรม พื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย ความสิ้นเปลือง ของงบประมาณ กำลังคน และทรัพยากรด้านอื่น ๆ รวมทั้งทำให้ประชาชนผู้รับบริการ เกิดความสับสนอีกด้วย จากประสบการณ์ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เคยมีโอกาสดำเนินกิจกรรม การศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ในหมู่บ้านป้องกันตนเอง ชายแดนจังหวัดสุรินทร์พบว่า ในบางหมู่บ้านมีทั้งอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนของ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีทั้งอาสาพัฒนาของกรมการพัฒนาชุมชน และมีทั้งอาสาสมัครขององค์กรเอกชนอื่น ๆ อยู่ในพื้นที่เดียวกันแต่อาสาสมัครดังกล่าว มักจะทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ เพื่อสนองนโยบายของหน่วยงานของตนเอง ขาดความร่วมมือ ขาดความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานของหน่วยงานอื่น ขาดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังนั้นวิธีการที่จะบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ให้เบาบางได้ จึงจำเป็นจะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น

แนวทางในการร่วมมือกันนั้น สามารถกำหนดแนวทางได้ 3 ประการ คือ

1. การร่วมมือในด้านนโยบาย โดยการจี้ให้ผู้บริหารระดับสูงของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีโอกาสร่วมกันกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงจัง จะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนได้

2. การร่วมมือกันในด้านทรัพยากร จะช่วยให้เกิดการประหยัด สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะรัฐมีองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งในพื้นที่รองรับการปฏิบัติงานอยู่แล้ว องค์กรเอกชนอาจจะให้การสนับสนุนด้านวิชาการ จัดหาเงินทุนจากต่างประเทศ มาสนับสนุนเพิ่มเติมได้

3. การร่วมมือกันในระดับปฏิบัติงานในพื้นที่ องค์กรเอกชนมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากกว่าหน่วยงานของรัฐที่เต็มไปด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานในพื้นที่ ควรจะมีการประชุมปฏิบัติงานของรัฐและเอกชน เพื่อทำความเข้าใจในหลักการ นโยบาย วิธีดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ปฏิบัติงานรู้จักลักษณะสัมพันธ์ รู้จักการปรับตัวให้สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานจากต่างหน่วยงาน โดยไม่ต้องพวักเขาพวักเรา และที่สำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้รู้จักกัน "รู้เขา รู้เรา" การจัดการศึกษานอกโรงเรียนก็จะสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และสร้างความรู้สึกลงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแก่ทุกฝ่าย

ในปัจจุบัน กองทัพอากาศ 2 โดยกองกำลังสุรนารี ได้จัดตั้งสำนักงานประสานงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน (พชค.) ในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อประสานงาน และสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแก่หน่วยงานต่าง ๆ ทุกรูปแบบ

ในพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในเขตความรับผิดชอบของกองทัพนาคที่ 2 แต่จาก
 ประสพการณ์ของผู้ศึกษาค้นคว้า ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบงานโครงการหมู่บ้านป้องกัน
 ตนเองชายแดนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ และเป็นผู้ประสานงานการ
 ศึกษาออกโรงเรียน อำเภอถาวรเขมร ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนของจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้ง
 เคยมีโอกาสร่วมปฏิบัติงานกับสำนักงานประสานงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน (พชค.) มาแล้ว
 เห็นว่า สำนักงานดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดหลายประการในการดำเนินการ เช่น ข้อจำกัด
 ด้านกำลังคน ระยะเวลาและความกว้างใหญ่ของพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งจะ
 เห็นได้จากการจัดประชุมเพื่อประสานงานในแต่ละครั้ง จะมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมจาก
 หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่ชายแดนของภาคอีสานจำนวนมาก
 ระยะเวลาในการจัดประชุมมีจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถประสานงานกันได้อย่างทั่วถึง และ
 สักซึ่งเท่าที่ควร

วิธีการหนึ่งที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่า จะสามารถแก้ปัญหาในการประสานงานให้มี
 ประสิทธิภาพได้นั้น ก็คือ การจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน
 เฉพาะในพื้นที่ของแต่ละอำเภอ หรือแต่ละจังหวัด และควรจัดประชุมกันอย่างต่อเนื่อง
 สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฏิบัติการ ณ สถานที่ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ
 อันดีต่อกัน และสามารถประสานงานกันได้ง่าย ใกล้ชิด มีความจริงใจและจริงจังต่อกัน
 มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งทุกฝ่ายควรจะต้องเร่งดำเนินการดังกล่าวโดยรีบ
 ความต่อไป ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่า การระดมสรรพกำลังระหว่างหน่วยงานของรัฐและ
 องค์กรเอกชนดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการ จัดบริการด้านการศึกษา
 นอกโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนจังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของ
 ประชาชนอย่างแท้จริง

မိမိတို့အတွက်

บรรณานุกรม

กองบัญชาการทหารสูงสุด, ศูนย์อำนวยการร่วม. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการโครงการ

หมู่บ้านป้องกันตนเอง. กรุงเทพฯ : 2531. อักสำเนา.

การพัฒนาชุมชน, กรม. บทบาทของกรมการพัฒนาชุมชนต่อการพัฒนาประเทศ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน, 2530.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน

ไทย - กัมพูชา. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษรการพิมพ์, 2526.

_____. 9 ปี กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
กรมการศาสนา, 2531.

_____. "อันโบรมอบเงินหนุนโครงการครูอาสา ชายแดนไทย - กัมพูชา อีก
2.8 ล้านบาท." ใน จดหมายข่าวกรมการศึกษานอกโรงเรียน.

กรุงเทพฯ : 9 : 9 - 10 ; เมษายน - กันยายน 2531.

การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์, ศูนย์. แผนปฏิบัติการการศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดสุรินทร์ ปีงบประมาณ 2531. สุรินทร์ : 2530. อักสำเนา.

_____. แผนปฏิบัติการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ปีงบประมาณ 2532.
สุรินทร์ : 2532. อักสำเนา.

_____. สรุปผลการปฏิบัติงานครูอาสา ชายแดนไทย - กัมพูชาจังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. - ข.ศ. 31. สุรินทร์ : 2532. อักสำเนา.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2524.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การสำรวจสถานะทางการศึกษาของ
ประเทศ. กรุงเทพฯ : บริษัทนวนกณ จำกัด, 2526.

คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ปี 2529.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2529.

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัยการสำรวจความคิดเห็น
ของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา. กรุงเทพฯ
: 2528. อักสำเนา.

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาจังหวัด. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2532. สุรินทร์ : 2531. อักสำเนา.

โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม. ทำเนียบองค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทยฉบับเต็ม.
กรุงเทพฯ : มีเดียพริ้นท์, 2527.

จังหวัดสุรินทร์. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดสุรินทร์. กรุงเทพฯ :
เอเซียเพรส, 2526.

จังหวัดสุรินทร์, สำนักงาน. บรรยายสรุปจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : 2529. อักสำเนา.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2529.

ศิริเอก อุณหราย. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โครงการตำราพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

ทองอยู่ แก้วไทรอะ. "แนวคิดทางการศึกษานอกโรงเรียน - ทิศทางในอนาคต."
ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพชรสยามการพิมพ์, 2525.

บุญทัน กล้วยศรี. สังคมชนบทไทยกับการศึกษานอกโรงเรียน. อุบลฯ : โรงพิมพ์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.), 2522.

ปฐม นิคมานนท์. ปฏิบัติการการศึกษานานาชาติ. กรุงเทพฯ : 2528. อักสำเนา.

ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ, ศูนย์. "สรุปแนวทางการพัฒนาชนบทในเรื่อง
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6. ใน ทิศทางการพัฒนาชนบทในแผนพัฒนา.

กรุงเทพฯ : 2528. อักสำเนา.

พิชัย รัตตกุล. "การศึกษานอกระบบกับการพัฒนาประเทศ" ใน วารสารการศึกษา
นอกระบบ. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. รุ่งเรืองสร้างสรรค์การพิมพ์, 1 : 9 ;
กันยายน - ธันวาคม 2529.

พุทธชาติ ราชปรีชา. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
โอเคียนสโตร์, 2523.

ไพรัตน์ เกษะรินทร์. "การศึกษากับการพัฒนาชนบท", ใน วารสารพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ : 5 : 4 - 14 ; พฤษ.าคม 2527.

ภาคที่ 2 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2, กองทัพ. เอกสารการ
สัมมนาผู้บริหารและปฏิบัติงานตามโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
ไทย - ลาว / ไทย - กัมพูชา 26 - 28 มีนาคม 2529 ณ โรงแรมศรีพัฒนา
จังหวัดนครราชสีมา. 2529. อักสำเนา.

มหาดไทย, กระทรวง. แผนมหาดไทยแม่บทฉบับที่ 3 พ.ศ. 2525 - 2529.

กรุงเทพฯ : เรวาธิการพิมพ์, 2524.

ศึกษาธิการอำเภอเกาะช้าง, สำนักงาน. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2531.

สุรินทร์ : 2530. อักสำเนา.

ศึกษาธิการอำเภอบัวเชด, สำนักงาน. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2531.

สุรินทร์ : 2530. อักสำเนา.

ศึกษาธิการอำเภอสิงขะ, สำนักงาน. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2531.

สุรินทร์ : 2530. อักสำเนา.

ศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ, สำนักงาน. ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ : ปิ่นเกล้าการพิมพ์, 2526.

ศักดิ์ดา ปรารงค์ประทานพร. "การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท" ใน
การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมรวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพชรสยามการพิมพ์, 2525.

สธ. 5, กกล. สุรนารี. โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา
จังหวัดสุรินทร์. ม.ป.ป. อักสำเนา.

สุนทร โคตรบรรเทา. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
อักษรการพิมพ์, 2526.

- สุนทร สุนันท์ชัย. แนวโน้มของการศึกษานอกโรงเรียนในแผนพัฒนาการศึกษา
ระยะที่ 6. กรุงเทพฯ : 2528. อักสำเนา.
- สุวนัย ทองนพ. "ความสำเร็จและความล้มเหลวในการพัฒนาชนบทไทย," ใน
วารสารพัฒนาชุมชน. 3 : 4 - 19 ; มีนาคม 2527.
- สนั่น ขจรกล้า, พันเอก (พิเศษ). "ภารกิจและการจัดการพัฒนาของโครงการหมู่บ้าน
 ป้องกันชนเองชายแดน," ใน เอกสารประกอบการประชุมพิเศษครูอาสา เพื่อ
ความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา. ม.ป.ป. อักสำเนา.
- สวันต์ แก้วทองคำ. "การประสานงานกับพัฒนาชนบท," ใน วารสารมิตรครู.
 4 : 40 - 43 ; กุมภาพันธ์ 2527.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
 2523.
- อุคม เขยถ่วงศ์. ความรู้เกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณกิจ, 2527.
- อุณา นพคุณ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล,
 2523.
- Axinn, George H. New Strategies for Rural Development. Kathmandu :
 Sahaogi Press, 1978.
- Bengtsson, Bo. "Rural Development Research ; The Role of Power
 Relations," in SAREC REPORT, Swedish Agency for Research
 Cooperation with Developing Countries, 1979.
- Chutikul, Saisuree. "Education Opportunities and Problems," in
Youth of Thailand. Bangkok : ESCAP, 1985.
- Coombs, Phillip H. "Non - Formal Education for Rural Development,
 Strengthening Learning Opportunities for Children and Youth,"
 in Interim report prepared by the International Council for
Educational Development. 1973.

Lele, Uma. The Design of Rural Development Lessons from Africa.
London : The John Hopkins University Press, 1976.

ကမ္ဘာ့မဏ္ဍပ်

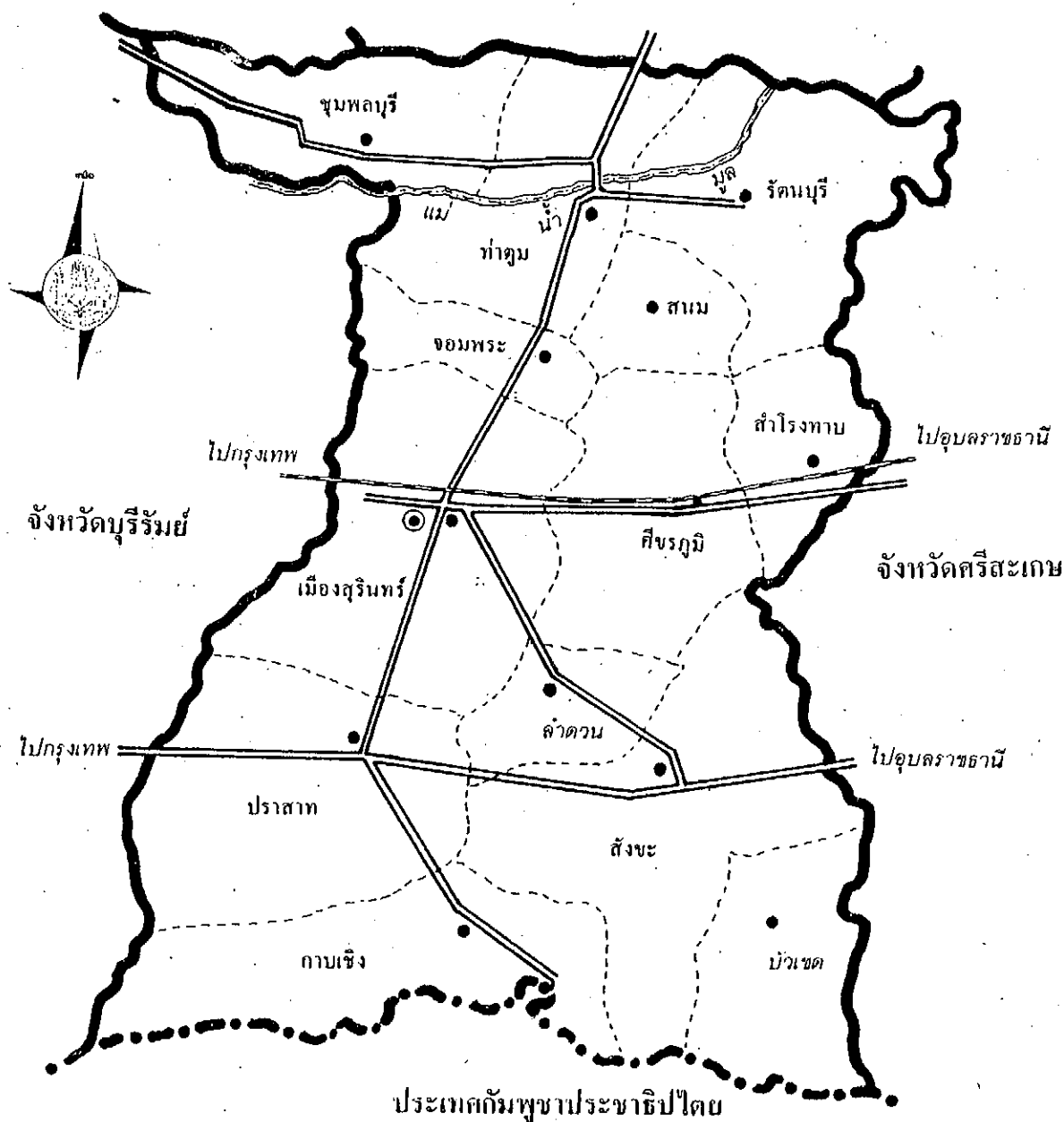
ภาคผนวก ก

ภาพประกอบ

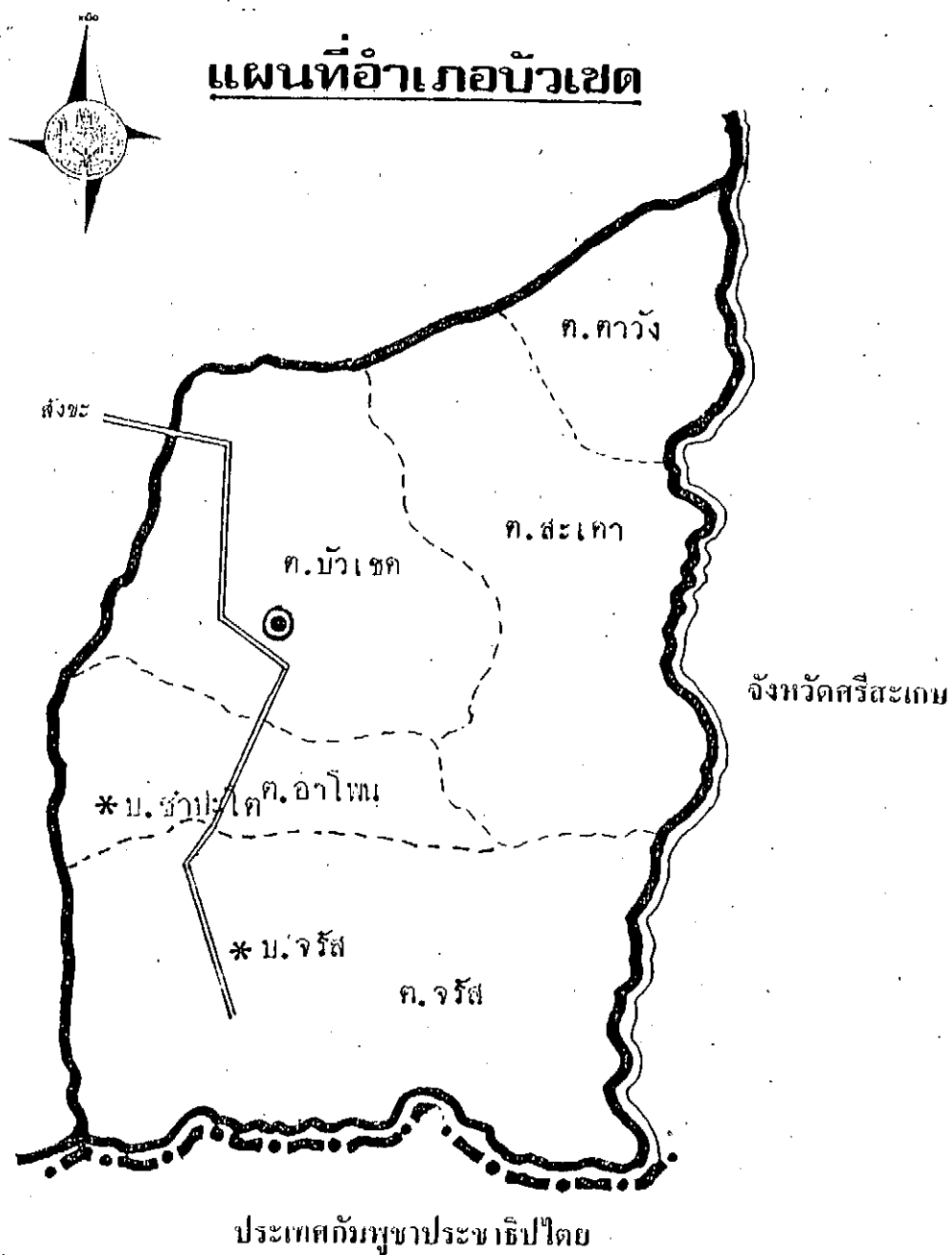
แผนที่จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดร้อยเอ็ด

⊙	จุดที่ตั้งศาลากลางจังหวัด	———	เส้นทางรถไฟ
●	จุดที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ	---	เส้นทางน้ำ
==	ทางหลวงแผ่นดิน	—●—	เส้นทางระบายน้ำ
---	ทางรถไฟ		

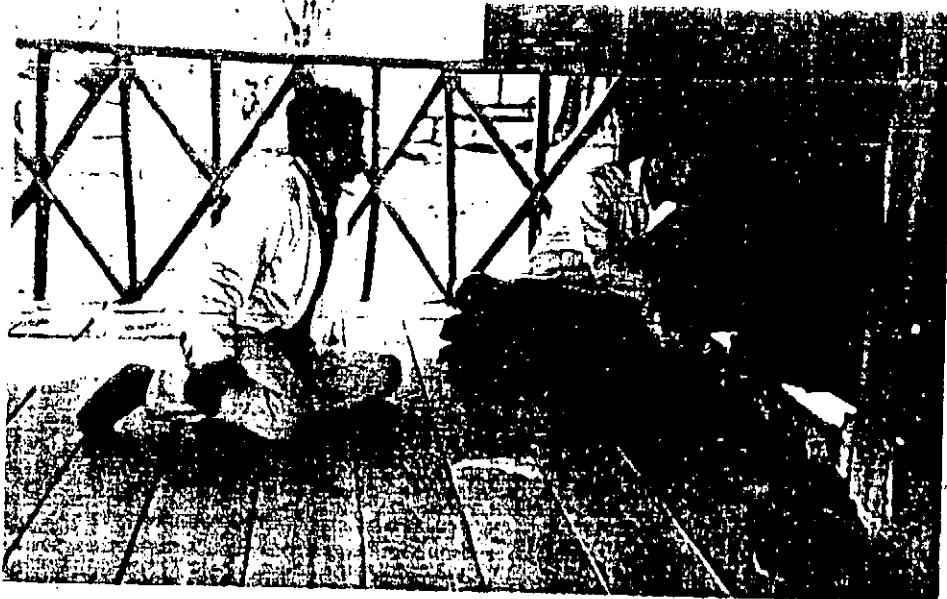

* หมายเหตุ	เส้นแบ่งจังหวัด
● จุดที่ตั้งว่าการอำเภอ	เส้นแบ่งอำเภอ
== ทางหลวงแผ่นดิน	เส้นแบ่งตำบล
== ถนนลูกรัง	เส้นแบ่งระหว่างประเทศ

" ឧបត្ថម្ភការណ៍សហគមន៍កសិកម្ម
 ក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ.. "

• ព័ត៌មានប្រចាំថ្ងៃ ៣. ២០២២
 ១. ប្រចាំថ្ងៃ

● អ្នកចងក្រងប្រាំមួយ ៣. ៣៧
ខ. ៣៧៩២

● អ្នករៀនចម្លង ៣. ៣៧
ខ. ៣៧៩២

● ການເຕີບໂຕ
 ໓.໑໗ ໒.໑໗໒໑

● ການເຕີບໂຕ
 ໓.໑໗ ໒.໑໗໒໑

● บ้านเพนียดใหม่
๓.๑๓๕๕๐ ๑.๗๗๕๐

● ମାହାବଳୀ ଓ. ବର୍ମା
୧. ମାହାବଳୀ

ภาคผนวก ข.

บัญชีรายชื่อหน่วยงานป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา

จังหวัดสุรินทร์

ที่	นาม	คำบล	อำเภอ	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร			หมายเหตุ
					ชาย	หญิง	รวม	
1.	คานลนา *	คาน	กานเจ้ง	390	1,047	1,062	2,109	จัดตั้งปี 2521
2.	โชนทอง	คาน	กานเจ้ง	76	347	285	632	จัดตั้งปี 2521
3.	โอรก	คาน	กานเจ้ง	97	393	382	775	จัดตั้งปี 2521
4.	โชนลวรค	โศกตะเคียน	กานเจ้ง	65	269	262	531	จัดตั้งปี 2521
5.	โชนทอง	โศกตะเคียน	กานเจ้ง	141	129	127	256	จัดตั้งปี 2527
6.	คานเม้ง	คานเม้ง	กานเจ้ง	321	400	505	905	จัดตั้งปี 2521
7.	หนองคานา	คานเม้ง	กานเจ้ง	397	650	653	1,303	จัดตั้งปี 2521
8.	หนองจูบ	คานเม้ง	กานเจ้ง	145	300	370	670	จัดตั้งปี 2530
9.	ลอมคิน *	คานเม้ง	กานเจ้ง	231	506	514	1,020	จัดตั้งปี 2521
10.	ลกด	คูน	กานเจ้ง	110	374	351	725	จัดตั้งปี 2521
11.	นณค	นณค	กานเจ้ง	220	630	615	1,245	จัดตั้งปี 2521

ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร			หมายเหตุ
					ชาย	หญิง	รวม	
12.	สระทอง	แฉ่งมด	กายเซิง	207	440	434	874	จัดตั้งปี 2521
13.	ตาแก้วใหม่	กายเซิง	กายเซิง	83	397	406	803	จัดตั้งปี 2521
14.	นุอ่าเปาว	นั๊กโค	กายเซิง	132	354	363	717	จัดตั้งปี 2521
15.	อ่าบิล	นั๊กโค	กายเซิง	225	396	453	849	จัดตั้งปี 2521
16.	อุโโลก	นั๊กโค	กายเซิง	215	231	230	461	จัดตั้งปี 2521
17.	โศกแดลง	นั๊กโค	กายเซิง	65	302	165	137	จัดตั้งปี 2530
18.	หัวอาก	นั๊กโค	กายเซิง	117	286	284	570	จัดตั้งปี 2530
19.	นุ	นั๊กโค	กายเซิง	147	368	334	702	จัดตั้งปี 2530
20.	ดอนน้ำตาด	นั๊กโค	กายเซิง	136	381	329	710	จัดตั้งปี 2530
21.	หาดวาง	นั๊กโค	กายเซิง	71	190	203	393	จัดตั้งปี 2530
22.	โคกสูง	นั๊กโค	กายเซิง	150	425	415	840	จัดตั้งปี 2530
23.	ชำเบง	คม	ดั่งชะ	208	703	695	1,398	จัดตั้งปี 2530
24.	ด้นเต*	คม	ดั่งชะ	215	580	498	1,078	จัดตั้งปี 2530
25.	ขนาดมอ*	คทม	ดั่งชะ	344	888	1,034	1,922	จัดตั้งปี 2521

ที่	นาม	ตำบล	อำเภอ	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		หมายเหตุ
					ชาย	หญิง รวม	
26.	ขยง	ตากุม	ดงชะ	38	69	99 168	จัดตั้งปี 2528
27.	คณา	ตากุม	ดงชะ	73	191	171 362	จัดตั้งปี 2528
28.	กะแดงเวก	ตากุม	ดงชะ	63	45	39 84	จัดตั้งปี 2528
29.	จรัส*	จรัส	บัวเชด	233	496	506 1,004	จัดตั้งปี 2521
30.	นาลนวน	จรัส	บัวเชด	195	507	490 997	จัดตั้งปี 2527
31.	โอรพะลัน	จรัส	บัวเชด	67	361	337 698	จัดตั้งปี 2528
32.	กุน	อาโพน	บัวเชด	87	258	260 518	จัดตั้งปี 2521
33.	จำปะโต*	อาโพน	บัวเชด	83	220	290 510	จัดตั้งปี 2521

* หมู่บ้านพักการศึกษาคณะควา

หมายเหตุ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสำรวจสภาพ ปัญหา และความต้องการ
 ด้านการศึกษานอกโรงเรียนของประชาชนที่อยู่บริเวณชายแดน

เริ่มลงมือสัมภาษณ์ เมื่อเวลา..... น. วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

1. ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ-สกุล..... อายุ..... ปี
 อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....
 ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 สถานภาพการสมรส ☐ โสด ☐ แต่งงาน ☐ อื่น ๆ
 จำนวนบุตร..... คน คนโตอายุ..... ปี คนเล็กอายุ..... ปี
 เป็นคนที่ไหน ☐ คนท้องถิ่นนี้ ☐ อพยพมาจาก.....

2. ข้อมูลด้านอาชีพ

อาชีพหลักทำอะไร.....

รายได้เฉลี่ยปีละ..... บาท

อาชีพรองมีอะไรบ้าง

1)..... รายได้เฉลี่ยปีละ..... บาท

2)..... รายได้เฉลี่ยปีละ..... บาท

3)..... รายได้เฉลี่ยปีละ..... บาท

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ.....

.....

ต้องการความช่วยเหลืออย่างไรในทำอาชีพ.....

.....

ขอคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม (ถ้ามี).....

.....

.....

3. ข้อมูลด้านการศึกษา

เคยเรียนหนังสือจบชั้นอะไร.....

ความรู้ด้านอ่านเขียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

☐ อยู่ในระดับดี☐ พออ่านออก-เขียนได้☐ อ่านออก-เขียนไม่ได้☐ อ่าน-เขียนไม่ได้☐ อื่น ๆ

ปัจจุบันมีโอกาสอ่าน-เขียนบ่อยเพียงใด ในโอกาสไหน เล่าสภาพย่อ ๆ

.....

.....

.....

ท่านเห็นว่าการอ่าน-เขียน มีความจำเป็นสำหรับท่านหรือไม่ เพราะอะไร

☐ จำเป็น เพราะ.....

.....

☐ ไม่จำเป็น เพราะ.....

.....

☐ ไม่ทราบ

ท่านอยากเรียนด้านหนังสือเพิ่มเติมหรือไม่

☐ อยาก เพราะ.....

มีโอกาสนไหนที่ท่านจะเรียนได้ และต้องการให้ทำอย่างไร.....

.....

.....

.....

☐ ไม่อยาก เพราะ.....☐ ไม่แน่ใจ

ท่านจะสนับสนุน (หรืออยากจะสนับสนุนในกรณีที่ยังไม่แต่งงาน) ให้ลูกท่านเรียนถึงระดับไหน เพราะอะไร

— ลูกชาย เรียนถึงระดับ..... เพราะ.....

.....

— ลูกสาว เรียนถึงระดับ..... เพราะ.....

.....

4. การพัฒนาค่านิยม

ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพหรือไม่

☐ ไม่เคย

☐ เคย ได้แก่

1) เรื่องเกี่ยวกับ.....

จัดโดย.....

ใช้เวลา.....

เล่าย่อ ๆ เกี่ยวกับการอบรมนี้ (เช่น ชอบ- ไม่ชอบ, ได้ประโยชน์ไหม, ใช้วิธีการอย่างไร ฯลฯ)

.....

.....

.....

2) เรื่องเกี่ยวกับ.....

จัดโดย.....

ใช้เวลา.....

เล่าย่อ ๆ เกี่ยวกับการอบรมนี้ (เช่น ชอบ - ไม่ชอบ, ได้ประโยชน์ไหม, ใช้วิธีการอย่างไร ฯลฯ).

.....

.....

.....

- 3) เรื่องเกี่ยวกับ
- จัดโดย
- ใช้เวลา
- เล่าย่อ ๆ เกี่ยวกับการอบรมนี้ (เช่น ชอบ-ไม่ชอบ, ได้ประโยชน์ไหม, ใช้วิธีการอย่างไร ฯลฯ)
-
-
-

ท่านต้องการให้ทางเจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมในเรื่องอะไรบ้าง ที่คิดว่าจะให้ประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพในหมู่บ้านของท่าน

- 1)
- 2)
- 3)

มีเจ้าหน้าที่ใดมาให้ความแนะนำด้านอาชีพในหมู่บ้านท่านอย่างไรบ้าง (เช่น มีใครมาบ้าง แนะนำเรื่องอะไร บ่อยเพียงไร คิดว่าได้ผลไหม มีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง)

.....

.....

.....

5. กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (เป็นกรรมการหรือไม่, ใช้บริการบ่อยเพียงไร ฯลฯ)

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

.....

.....

.....

ท่านเคยได้ยินเรื่อง "โครงการรับบริจาคหนังสือ" หรือ "โครงการทอดผ้าป่าหนังสือ" บ้างไหม (ได้ยินอย่างไร วิธีอะไร ทราบอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความคิดเห็นอย่างไร)

.....

6. การได้รับข่าวสารข้อมูล

6.1 การอ่านหนังสือพิมพ์

อ่านหนังสือพิมพ์บ่อยเพียงไร.....

อ่านหนังสือพิมพ์อะไรบ้าง

อ่านที่ไหน.....

อ่านเวลาใด (ส่วนใหญ่).....

ท่านชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง (นอกที่ขอมที่สุกมา 3 เรื่อง เช่น ข่าว การเมือง ข่าวต่างประเทศ บทความ ความรู้ การแนะนำอาชีพ ข่าวการพัฒนาชนบท การกฏหมาย โฆษณา ฯลฯ)

1)

2)

3)

ท่านมีข้อคิดเห็นอะไรเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์บ้าง

.....

.....

.....

.....

6.2 การฟังวิทยุ

ฟังวิทยุบ่อยเพียงใด.....

รายการ (หรือสถานี) ที่ชอบ.....

.....

ฟังวิทยุเวลาใด

ได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

.....

มีข้อคิดเห็นอะไรบ้างเกี่ยวกับรายการวิทยุ

.....

6.3 การดูรายการโทรทัศน์

มีโอกาสดูรายการโทรทัศน์บ่อยเพียงใด

ดูที่ไหน

รายการที่ชอบมากที่สุด หรือดูบ่อยที่สุดมีอะไรบ้าง.....

.....

มีข้อคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้

.....

6.4 การดูภาพยนตร์

มีโอกาสดูภาพยนตร์บ่อยเพียงใด

ดูที่ไหน

มีหน่วยงวนต่าง ๆ นักภาพยนตร์มาฉายในหมู่บ้านบ้างไหม ส่วนใหญ่ใครนำ

มาฉาย และฉายเกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

.....

.....

.....

มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้

.....

.....

6.5 การอ่านหนังสือเล่ม หรือนิยายสารต่าง ๆ

ท่านมีโอกาสอ่านหนังสืออะไรบ้าง บ่อยเพียงไร

.....

ท่านชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับอะไรมาก

.....

มีข้อคิดเห็นอะไรเกี่ยวกับเรื่องการอ่าน

.....

6.6 การอ่านคู่มือ คำแนะนำ หรือเอกสารต่าง ๆ จากทางราชการ

เคยได้รับเอกสารแจกจากทางราชการอะไรบ้าง

.....

อ่านหรือไม่ อย่างไร

.....

ข้อคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องนี้

.....

.....

7. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ท่านเคยเป็น หรือเป็นกรรมการหมู่บ้านหรือไม่ อะไรบ้าง

.....

ท่านสนใจที่จะร่วมเป็นกรรมการหมู่บ้านเพียงไร

☐ สนใจมาก เพราะ

☐ ไม่สนใจ เพราะ

☐ ไม่แน่ใจ

ท่านไปใช้สิทธิ์ในการเลือกผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 หรือไม่

☐ ไป เพราะ

☐ ไม่ไป เพราะ

ท่านพิจารณาอย่างไรว่าจะเลือกใคร

8. การร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์การ

ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์การอะไรบ้าง

1)

2)

3)

ความคิดเห็นต่อกลุ่มหรือองค์การนั้น ๆ (ถามทีละกลุ่ม ให้เล่าถึงสภาพทั่ว ๆ ไป

ประโยชน์ที่ได้รับ การปรับปรุงให้ดีขึ้น ปัญหาอุปสรรค ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ท่านคิดว่าในหมู่บ้านของท่าน ควรมีผู้คุมครอบครัวละกี่คนจึงจะพอเหมาะ

มี.....คน เพราะ

หากมีผู้คุมครอบครัวตามความต้องการแล้ว ท่านจะทำอย่างไร

☐ คุมกำเนิด ☐ ปลอຍให้มีเรื่อย ๆ ☐ ไม่ทราบ

ท่านเคยใช้ หรือกำลังใช้ หรือคิดจะใช้วิธีคุมกำเนิดหรือไม่

☐ ไม่ใช่ เพราะ

☐ ไม่ทราบ

☐ ใช้ วิธีต่อไปนี้ ☐ ทำหมันชาย ☐ ทำหมันหญิง ☐ ใส่ห่วง

☐ กินยา

☐ ฉีดยา

☐ อื่น ๆ

ท่านรู้จักหรือเข้าใจวิธีคุมกำเนิดแบบใดบ้าง

.....

ท่านทราบเรื่องการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิดบ้างไหม และทราบจากไหน

อย่างไร

.....

ท่านต้องการทราบเรื่องการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิดเพิ่มเติมหรือไม่

.....

ถ้าท่านต้องการวางแผนครอบครัว หรือคุมกำเนิด ท่านจะไปติดต่อกับใคร ที่ใดได้บ้าง

.....

10. ค่าใช้จ่ายสุขภาพอนามัย

ท่านรู้สึกว่าเด็ก ๆ ในหมู่บ้านของท่านมีสุขภาพเป็นอย่างไร

☐ แข็งแรงดี ไม่เคยเจ็บป่วย

☐ พอปานกลาง เจ็บป่วยบ้างแต่ไม่บ่อย

☐ ไม่แข็งแรง (ส่วนใหญ่เป็นโรคอะไร ระบุด้วย).....

.....

ท่านรู้สึกว่าคุณภาพของท่านโดยทั่วไปเป็นอย่างไร

- ☐ แข็งแรงดี ไม่เคยเจ็บป่วย
- ☐ พอปานกลาง เจ็บป่วยบ้างแต่ไม่บ่อย
- ☐ ไม่แข็งแรง (ส่วนใหญ่เป็นโรคอะไร ระบุด้วย)

ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเคยได้รับความแนะนำ และได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บบ้างหรือไม่

- ☐ เคย จากที่ไหน บ่อยเพียงใด.....
- ☐ ไม่เคย
- ☐ ไม่แน่ใจ

ท่านต้องการได้รับความแนะนำ และต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บหรือไม่

- ☐ ต้องการ เพราะ
- ☐ ไม่ต้องการ เพราะ
- ☐ ไม่แน่ใจ

ท่านใช้ส้วมหรือไม่

- ☐ ใช้ เพราะ
- ☐ ไม่ใช้ เพราะ

แต่ละครอบครัวในหมู่บ้านท่านควรมีส้วมใช้หรือไม่

- ☐ ควร เพราะ
- ☐ ไม่ควร เพราะ
- ☐ ไม่ทราบ

11. อะไรคือปัญหาสำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้านของท่าน

- 1)
- 2)
- 3)

12. ถ้าท่านมีเงินก้อนหนึ่ง มากพอที่จะทำอะไรตามใจท่านได้ ท่านจะนำเงินนั้นไปทำอะไร

.....

13. อะไรคือปัญหาสำคัญของตัวท่านหรือครอบครัวท่านในขณะนี้

1)

2)

3)

14. ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง (เรียงตามลำดับความสำคัญ)

1)

2)

3)

15. ท่านอยากเปลี่ยนแปลงอาชีพ หรืองานที่ทำอยู่ในปัจจุบันหรือไม่

ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะ

เปลี่ยนแปลงเป็น เพราะ

.....

16. ท่านต้องการให้หมู่บ้านจัดตั้งกลุ่มอะไรขึ้นมาอีกบ้างหรือไม่ (เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ) เพราะอะไร

.....

.....

17. ท่านรู้จักพัฒนาการ หรือไม่

☐ รู้จัก

☐ ไม่รู้จัก

☐ ไม่แน่ใจ

พัฒนาการมีหน้าที่อะไร

.....

ท่านอยากให้เห็นภาพรวมเปลี่ยนแปลงหมู่บ้านตามแนวทางใดบ้าง

.....

.....

18. ถ้าท่าน เป็นครู ถ้าจะช่วยเหลือหมู่บ้านอย่างไรบ้าง

1).....

2).....

3).....

19. ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรช่วยเหลือหมู่บ้านในเรื่องอะไร อย่างไร

1).....

2).....

3).....

20. ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง (ฝ่ายทหาร) ช่วยเหลือในเรื่องอะไร

1).....

2).....

3).....

21. ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ทางอำเภอ เช่น นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ช่วยเหลือในเรื่องอะไร

1).....

2).....

3).....

22. ท่านเคยรู้จักศูนย์การศึกษาเอกอภีร์ โรงเรียนจังหวัดสุรินทร์หรือไม่

☐ ไม่รู้จัก

☐ ไร่นาไร่

☐ รู้จัก เพราะ

ท่านต้องการให้ศูนย์การศึกษาเอกอภีร์ โรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ สอนอะไรให้บ้าง

1).....

2).....

3).....

23. ท่านต้องการจะรู้เรื่องต่อไปนี้เพียงใด

	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) การวางแผนครอบครัว -คุมกำเนิด			
2) การเก็บรักษาอาหารไว้ใช้นาน ๆ			
3) การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเบื้องต้น			
4) การจับบ้านเรือนในสัะอาด			
5) การเพาะปลูกพืชทั่ว ๆ ไป			
6) การไข่มุขเคมี			
7) การทำปุ๋ยหมัก			
8) การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ควาย			
9) การเลี้ยงเบ็ด ไก่			
10) การอ่านออก - เขียนได้			
11) การเรียนในระดับที่สูงขึ้น			
12) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแปลก ๆ ใหม่ ๆ			
13) ความรู้และข้อปฏิบัติด้านศาสนา			
14) ตัวอย่างการพัฒนาหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ			
15) ความรู้เรื่องการสหกรณ์			
16) ความรู้เรื่องกฎหมายสำหรับชาวบ้าน			
17) การเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ			
18) การเล่นดนตรี			
19) การใช้อาวุธเพื่อป้องกันประเทศ			
20) ข่าวความเคลื่อนไหวภายในประเทศไทยทั่วไป			

24. หากท่านมีโอกาสฝึกอาชีพหรือเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ท่านต้องการเรียนเรื่องอะไร

1)

2)

3)

25. ความรู้ทั่วไป ๆ ไปที่ท่านต้องการทราบ

1)

2)

3)

สัมภาษณ์เสร็จเมื่อเวลา.....น.

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายบำเพ็ญ แสงคี
วัน เดือน ปีเกิด 2 กันยายน 2488

สถานที่เกิด 15 ซอยพวงมาลัย ถนนกรุงศรีใน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์ (หน้าศาลากลางเทศบาล)
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านพักศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ ถนนสุรินทร์-ปราสาท
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32001
โทร.(045) 512700

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2506 มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6 รุ่นสุดท้าย) จากโรงเรียนสุรวิทยาคาร
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2519 ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ภาษาอังกฤษ จาก
วิทยาลัยครูนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. 2522 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) ศิลปศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- พ.ศ. 2532 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาผู้ใหญ่ จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2511-2519 พนักงานสันหนากการยิมเนเซียม กองบินที่ 388 ฐานทัพอากาศ
อเมริกันประจำจังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. 2519-2519 โรงเรียนบ้านอาภุ ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2522-2523 โรงเรียนสาธิตทางวิทยาคม อำเภอสาโรงทาม จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2523-ปัจจุบัน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์